KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

TRABZON / TONYA AĞZI ÖRNEĞİNDE İŞLEVSEL BİR AĞIZ SÖZLÜĞÜ OLUŞTURMA DENEMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meligül GÜNAYDIN

OCAK - 2018

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

TRABZON / TONYA AĞZI ÖRNEĞİNDE İŞLEVSEL BİR AĞIZ SÖZLÜĞÜ OLUŞTURMA DENEMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Meligül GÜNAYDIN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bahadır GÜNEŞ

OCAK - 2018

TRABZON

ONAY

Meligül Günaydın tarafından hazırlanan *Trabzon / Tonya Ağzı Örneğinde İşlevsel Bir Ağız Sözlüğü Oluşturma Denemesi* adlı bu çalışma 02.02.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda **oy birliği** ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Programı'nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		**Karar**		**İmza**
Unvanı- Adı ve Soyadı	**Görevi**	**Kabul**	**Ret**	
Prof. Dr. A. Mevhibe COŞAR	Başkan	☒	☐	
Prof. Dr. Feridun TEKİN	Üye	☒	☐	
Doç. Dr. Bahadır GÜNEŞ	Üye	☒	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Yusuf SÜRMEN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ - Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Meligül GÜNAYDIN
02/01/2018

ÖNSÖZ

Türkiye Türkçesi ağızları hakkında yapılan araştırmalar, her geçen gün daha derinlemesine bir hâl almaktadır. Türkiye sahası ağızlarının her yöresi farklı boyut ve nitelikteki araştırmalarla ilgililerin hizmetine sunulmaktadır. Bu çalışmada daha önce akademik alanda çalışılmamış Trabzon ili Tonya ilçesi özelinde işlevsel bir ağız sözlüğü oluşturulmaya çalışılmıştır. Dilin genel sözlükleri yanında ağız sözlükleri ayrı bir yere sahiptir. Bölgesel özellik gösteren ağız sözlükleri, belli bir bölgece konuşulan ağızlardan sözcük derlemesi yapılarak hazırlanan sözlüklerdir. Ağızlar yazı diline göre daha değişken bir yapıya sahip oldukları için bunları kayıt altına almak önem taşımaktadır.

Araştırmada yalnız Tonya' nın tespit edilebilen söz varlığı ele alınmıştır. Giriş kısmında ağızları belgelemenin önemi, ağız sözlükçülüğünün tarihçesi, ağız sözlüğü hazırlama yöntemlerine değinilmiştir. Sözlük kısmı alfabetik olarak hazırlanmış olup katılımlı gözlem ve belgesel kaynak derlemelerinden yararlanılarak eş zamanlı bir inceleme yapılmıştır. Elde edilen malzemeler; mani, örnek cümle ve görsel unsurlarla tanıklı hâle getirilmeye çalışılmıştır.

Tez çalışması sürecinde bana destek olan danışman hocam Doç. Dr. Bahadır GÜNEŞ'e, derleme esnasında beni yalnız bırakmayan, çalışmamdaki manilerin birçoğunun sahibi olan annem Gülferah (Şengül) GÜNAYDIN'a çok teşekkür ederim.

Ocak, 2018 Meligül GÜNAYDIN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **IV**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
ÖZET ..... **VI**
ABSTRACT ..... **VII**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **VIII**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TÜRKİYE TÜRKÇESİNİN AĞIZ SÖZLÜKÇÜLÜĞÜ **4-14**
1.1. Ağız Sözlüklerinin İçerdiği Bilgiler 8
1.2. Ağız Sözlüğü Hazırlama İlkeleri 11

İKİNCİ BÖLÜM

2. TONYA AĞZI SÖZ VARLIĞINI İÇEREN İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜN MALZEMESİ **15-22**
2.1. Kavram Alanı 15
2.2. Metin Çeşitliliği 18
2.3. Görsel Unsurların Kullanımı 20
2.4. Özel İsimler 22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SÖZLÜK **23-181**

SONUÇ **182**
YARARLANILAN KAYNAKLAR **184**
ÖZGEÇMİŞ **196**

ÖZET

Sözlük biliminin alt dallarından biri olan ağız sözlükçülüğü konusunda Türkiye' de birçok çalışma yapılmıştır. Ancak yapılan bu çalışmalarda kullanılan yöntem ve tekniklerin işlevsel bir ağız sözlüğü oluşturmada yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Daha çok amatör araştırmacılar tarafından hazırlanan ağız sözlüklerinde pek çok yöntem hatası bulunmakta olup dil uzmanları tarafından bu alanda yeteri kadar çalışma yapılmamıştır. Bu konudaki eksiklikler de göz önünde bulundurularak hazırlanan *Trabzon / Tonya Ağzı Örneğinde İşlevsel Bir Ağız Sözlüğü Oluşturma Denemesi* adlı çalışmada ilk olarak temel sözcükler listesi hazırlanarak kavram alanları ile ilgili derleme yapılmıştır. Sözlük malzemesi olarak alınan kelimeler gerektiğinde yörede kullanıldığı gibi cümle içerisinde kullanılarak, mani, dörtlük vb. dil malzemelerine de yer verilerek sözcükleri anlaşılır hale getirmek amaçlanmıştır. Yazı diline oranla bir hayli çeşitlilik gösteren nesne, bitki, hayvan adları mümkün olabildiğince görsel unsurlarla desteklenerek verilmek istenen sözcük tanıklı hale getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ağız Sözlükçülüğü, Tonya Ağzı, Kavram Alanları, Dil Malzemeleri.

ABSTRACT

Many studies have been done subject of dialect lexicography which is a sub category of lexicography in Turkey. But metot and techniques used in these studies observed to be inadequate about generating a functional dialect dictionary. There are many method errors in dialect dictionaries prepared by more amateur researchers and not enough study has been done by language experts. Taking into account the shortcomings in this regard, firstly it has been compiled in related to concept areas by preparing a list of basic words in named work “Experiment of Generating a Functional Dialect Dictionary in the Trabzon/ Tonya Local Dialect Example. Word taken as dictionary material was used in the sentence as it was used in the region when necessary and aimed to make words understood by giving place to quatrain, launguage material and so on object, plant and animal names that is highly diversified compared to the writing language has been tried to be made into a testimony as much as possible by supporting visual elements.

Keywords: Dialect Lexicography, Tonya Dialect, Concept Areas, Launguage Materials.

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	Sifin	21
2	Komar	21
3	Vargit, Firahti	22

GİRİŞ

Sözlükler, dilde yer alan kelimeleri, söz varlığı unsurlarını açıklayan eserlerdir. Yazı dilinin kuralları, ölçünlülüğü sayesinde insanlar birbirleriyle yazılı olarak anlaşır. Yazı dilinin söz hazinesini besleyen genel sözlüklerin yanında argo sözlükleri, okul sözlükleri, ağız sözlükleri de bulunmaktadır. Bunların içerisinde ağız sözlüklerinin ayrı bir yere sahip olduğu söylenebilir. Belli bir bölgede konuşulan, standart dile göre farklılık gösteren ağızlardan yapılan derlemelerle oluşturulan bu sözlükler eş zamanlı olarak hazırlanır. İnsanlar bilgilerini, tecrübelerini birbirlerine sözlü olarak aktarmaktadır. Sözlü olarak aktarılan bu bilgilerin gelecek kuşaklara eksik veya yanlış aktarılması ya da hiç aktarılamaması büyük bir bilgi kaybını da beraberinde getirir.

Yazılı olarak kaydedilmeyen ağızlara ait bilgiler, onları kullanan insanların azalması ile birlikte kaybolmaya başlamıştır. İçinde bulunduğumuz çağ gereği her şey hızlı bir şekilde değişmekte değişen hayat şartları ile birlikte insanın eski hayatında olan bazı kelimeler de kullanılmamaktadır. Özellikle teknolojik alandaki gelişmelerle birlikte birçok tarım aleti kullanımdan kalkmış olup yerine modern aletler üretilmiştir. İnsanlık için büyük önem arz eden bu ve benzeri gelişmeler ağızlardaki bazı kelimelerin kullanım alanını daraltmış ve sözlü kültürde var olan bu kelimeler zamanla tarihin tozlu sayfalarında kaybolup gitmiştir. Bölgesel özellik gösteren ağızlar için gerekli derleme çalışmaları yapılırsa bu tür kayıpların önüne geçilebilir.

12 Temmuz 1932 tarihinde kurulan Türk Dilini Tetkik Cemiyeti'nin üzerinde durduğu önemli konulardan biri de ağız sözlüğü çalışmaları olmuştur.1932 yılında başlatılan söz derleme çalışmaları ile yazı dilinde bulunmayan birçok kelime kayıt altına alınmış, bilgi ve kültür kaybının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmalar esnasında birtakım belirsizlikler olmuştur. Ancak bu konuyla ilgilenen araştırmacılar, çalışmalarında ortaya çıkan bu karışıklar ve eksiklikler için ağız sözlüğü hazırlarken dikkat edilmesi gereken yöntem ve teknikler, sözlükte bulunması gereken maddeler, derlemecinin nasıl bir yaklaşımla çalışma yapması gerektiği gibi konular üzerine pek çok çalışma yapmış, karşılaşılan sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir.

Derlemeler sonrası kayıt altına alınan malzemeler, bölgelerin ağız sözlüklerini oluşturmada, ana dilin zenginliğini göstermede büyük önem taşımaktadır. Ancak malzemelerin nasıl yazıya geçirileceği konusu da araştırmacılar arasında bazı fikir ayrılıklarına yol açmıştır. Bu konu derlemecinin amacına, elindeki malzemenin niteliğine, sözlük kullanıcılarının beklentilerine göre değişiklik göstermektedir.

1461 yılında Trabzon'un Türkler tarafından alınması ile Rum Pontus Devleti'nin egemenliği sona erer. İlin civarındaki yörelerden gelen Türkler Tonya'ya yerleşirler. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Doğu Karadeniz bölgesi işgal edilir. İstilaya karşı direnen Tonya halkı bunda başarılı olur. 1954 yılında ilçe olarak teşkilatlanan Tonya, Derleme Sözlüğü çalışmaları yapıldığı yıllarda Vakfıkebir iline bağlı olduğu için sözlükte ilçenin adı geçmemekte, yöreye ait kelimeler ancak Vakfıkebir, Beşikdüzü başlığı altında görülmektedir.

Tonya ilçesi örneğinde işlevsel bir ağız sözlüğünün oluşturulabilmesi amacıyla hazırlanan bu çalışmada yörenin tespit edilebilen söz varlığı katılımlı gözlem ve belgesel kaynak derlemeleri yoluyla eş zamanlı bir inceleme yapılarak hazırlanmıştır. Tonya ağzı söz varlığı derleme çalışması yapılırken öncelikle sözlükte hangi bilgilerin yer alacağı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, kelime (varsa türlü söylenişleri), kelimenin anlamı, metin içinde kullanılışı, fiillerin mastar şekli, kaynak kişinin yaşı, okur-yazar olup olmadığı, köyü gibi bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada yer verilmeyen unsurlar ise, günlük konuşma dilinde yer alan, standart dille arasında anlam farkı olmayan, fonetik farklılıklar taşıyan sözcüklerdir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ağız sözlükçülüğünün tarihi ile ilgili bilgi verildikten sonra ağızlar üzerine yapılmış ve sözlük özelliği gösteren bazı çalışmalar kısa açıklamalarla birlikte verilmiş, ardından sanal ortamda düzenlenmiş olan çalışmalara değinilmiştir.

Ağız sözlüğünde bulunması gereken bilgiler konusunda birbirinden farklı birtakım görüşler vardır. Bu konu üzerinde öne sürülen düşüncelere yer verildikten sonra ağız sözlüğü hazırlama ilkeleri "eşzamanlılık ve coğrafi sınırlılık, tutarlılık, amaca uygunluk, bilimsellik, açıklık ve anlaşılırlık, yararlılık" başlıkları altında açıklanmış, araştırmacının derleme safhasında yapması gerekenler açıklanmıştır.

İkinci bölümde çalışma esnasında kullanılan yöntemler –kavram alanı, metin çeşitliliği, görsel unsurların kullanımı, özel isimler- örnekleri ile birlikte ele alınmıştır. Derlemeye başlamadan önce temel sözcükler listesi hazırlanmış, bu listeler kaynak kişilere yöneltilerek malzemeler kayıt altına alınmıştır. Temel sözcükler listesi hazırlanırken hayvan adları, bitki adları, fiiller, tarım aletleri, doğum, ölüm, yemek adları, dualar, beddualar, yemek adları listeleri hazırlanmış bu sayede kavram alanındaki veriler tespit edilmiştir. Yörede yaygın olarak kullanılan özel adlara ve lakaplara da çalışmada yer verilmiş bunlar ikinci bölümde gösterilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümü, sözlükten oluşmaktadır. Sözlük kısmı alfabetik olarak hazırlanmış olup kayıt altına alınan madde başı kelimelerin yazımında herhangi bir değişiklik yapılmadan yörede kullanıldığı şekliyle yazıya geçirilmiş, çeviri yazı işareti kullanılmamıştır. Sözcüklerin açıklaması yapıldıktan sonra bölgede kullanıldığı gibi örnek cümle, dörtlük, görsel unsurlara yer verilerek çalışma tanıklı hale getirilmeye çalışılmıştır.

İnsan beyni yeni söz oluşturmak için aynı kavram alanındaki göstergelerden yararlanır. Daha çok malzemeye ulaşmak için kullanılan kavram alanı yöntemi sayesinde verilen alanla ilgili birbirini çağrıştıran birçok kelime kayıt altına alınmıştır. Çalışma yapılan yöreden ne kadar fazla malzeme toplanırsa o kadar kapsamlı sözlük verileri elde edilir. Derleme yapılırken halk edebiyatı metinleri de kayıt altına alınmış, söylenen maniler hiçbir değişiklik yapılmadan yazıya geçirilmiştir.

Gösterge dil eşleştirmesi yapılarak somut olan bazı kavramların yörede hangi adla kullanıldığı tespit edilmiştir. Teknolojik gelişmelerle birlikte kullanımdan kalkan araç-gereçlerin, yörede yetişen, farklı şekillerde adlandırılan bitkilerin görüntüsüne yer verilerek tanımlamanın yetersiz kaldığı durumlarda sözcükler anlaşılır hale getirilmeye çalışılmıştır.

Saha çalışması yapılırken özellikle dışarıya kapalı bazı köylerde yabancılarla konuşmak istememe, sorulan sorular karşısında aşırı heyecanlanma, kendini ifade edememe gibi sorunlarla karşılaşılmış olup çalışma hakkında detaylı bilgi verildikten sonra bu tip sorunların önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bazı kelimelerin telaffuzunda, köyler arasında hatta aynı köyde yaşayan insanlar tarafından farklı kullanımlar olduğu gözlemlenmiştir. Bu şekilde çeşitlilik gösteren kelimelerin söyleniş yaygınlığı tespit edildikten sonra elde edilen veriler yazıya geçirilmiştir. Eskiden kullanılan bazı araç-gereçler artık kullanılmadığı için insanlar tarafından saklanmaya değer görülmemiş, bu yüzden onların fotoğraflarına ulaşmak zor olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TÜRKİYE TÜRKÇESİNİN AĞIZ SÖZLÜKÇÜLÜĞÜ

Türk sözlükçülüğünün tarihi XI. yüzyılda yazılan *Divanü Lügati't-Türk*'e kadar götürülse de sözlük biliminin (leksikoloji) kuramsal konuları hakkında yazılanlar Tanzimat döneminde ele alınır olmuştur. Bu dönemde, Ahmet Vefik Paşa *Lehçe-i Osmanî* (1876), Muallim Nâci *Lügat-i Nâcî* (1891) ve nihayet Şemseddin Sâmi *Kâmûs-ı Türkî* (1901) adlı eserlerinin ön sözlerinde sözlükçülük ile ilgili tespitlerde bulunmuşlardır. Özellikle Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*'ye yazdığı ön sözle, Cumhuriyet dönemi modern Türk sözlükçülük anlayışının da belirleyicilerinden olmuştur. Türkiye Türkçesinin yazı dili sözlükleri, gerek Türk Dil Kurumunun hazırladığı *Türkçe Sözlük* ve terim sözlükleri gerekse başka kişi ve grupların hazırladığı sözlükler ile hazırlanma yöntemleri bakımından belli bir olgunluğa ulaşmıştır (Ayverdi, 2006: XII).

Bunun yanında ağız sözlükleri ve sözlükçülüğünün hem içerikleri hem de hazırlanma usulleri hakkında birkaç makale (Demir, 1999; Korkmaz, 2000) dışında çalışma yapılmamıştır.

Bu alanda öncelikle "ağız sözlüğü" kavramının tarihî ve sözlük bilimi bakımdan sınırlarını tespit ettikten sonra, bu sözlüklerin hazırlanış yöntemleri ele alınmalıdır. Ali Akar'ın ifade ettiği gibi, "Ağız sözlüğü, belirli bir bölgede konuşulan, yazı dilinde yer almayan ya da anlam farklılığı olan kelimelerin sözlüğüdür. Bu sözlükler, aynı zamanda konuşulan dilin kelimelerini içermeleri bakımından dilin eşzamanlı sözlükleri olarak sayılmışlardır. Eşzamanlılık, ağız araştırmalarının canlı dil verilerine dayandığı gerçeğini yansıtması bakımından doğru olmasına rağmen mesele, dilin standartlaşma evreleri bakımından ele alındığında standart bir yazı dilinin henüz gelişmediği çağlarda meydana getirilen sözlüklerin yerini tespit etmek müşkül duruma gelmektedir (Akar, 2009: 4)."

Tarihî yazı dillerinin birçoğu, bugün anladığımız anlamda "standart" değildi; her yazı dili içerisinde –özellikle edebi metinlerde- ağız özelliklerini fazlasıyla görmek mümkündü. Yazı dilinin standartlaşması, devlet bürokrasisinin kurumsallaşmasından sonraki dönemlere denk düşer. Zira yazı dili, önce bir devlet dili, hukuk dili olarak doğmuş; daha sonra eğitim, bilim ve edebiyat alanlarında kendisini göstermiştir. Mesela; Osmanlı Devleti'nin vergi ve nüfus kayıtları, resmî yazışmaları dil ve metin bağlamında çok belirlenmiş kurallara sahipken (Develi, 2006: 77) edebi metinlerde bu kurallı olma durumu daha esnektir. Çünkü hukuk metinlerinde "kelime" ve "anlam", iletişim görevi yanında, yasal boyut kazandığı için, standart bir yazı dilinin oluşmasında bu

metinlerin önemli bir yeri vardır. Bunun sonucu olarak resmî yazının hukukî değeri, yazı ölçünlülüğünü de önemli kılmıştır. Bu bakımdan hukuk metinlerinde, "ne yazdığı" kadar "nasıl yazıldığı" hususu da ön plana çıkar (Akar, 2009: 5).

Yukarıda ifade edilen sebeplerden dolayı Türk dilinin ilk ağız sözlüğü, Kâşgarlı Mahmud'un *Divânû Lügâti't-Türk*'ü sayılabilir. Kâşgarlı, Karahanlı yazı dilinde kullanılan kelimeler yanında çeşitli Türk boylarının ağız özelliklerini gösteren söz varlığını da bu sözlükte toplamıştır. Bu yüzden, *Divan*'ı XI. yüzyıl Türkçesinin genel bir ağız sözlüğü olarak değerlendirmek uygundur. Daha sonraki dönemlerde Harezm Türkçesi söz varlığını gösteren *Mukaddimetü'l- Edeb,* Kıpçak Türkçesinden *Codex Cumanicus, Kitābü'l-idrak, Tuhfetü'z-zekiyye,* Çağatay Türkçesinden *Muhakemetü'l-Lügateyn, Abuşka Lügāti, Senglāh, Lügāt-i Çağatay ve Türkî-i 'Osmānî,* (Ölmez, 1998: 137) Osmanlı Türkçesinden *Ahter-i Kebîr, Vankulu Lügātı, Tuhfe-i Vehbi* gibi sözlükleri de kendi dil ve lehçe coğrafyalarının ağızlarında yaşayan sözcüklere geniş ölçüde yer verdikleri için ağız sözlükleri çerçevesinde değerlendirmek yanlış olmaz (Akar, 2009: 5).

Bunların yanında, Osmanlı sahasında yazı dilinin standartlaştığı XVI. yüzyıldan sonra XVIII. yüzyılda düzenlenmiş salt ağız sözlerini ihtiva eden birtakım sözlükler de oluşturulmuştur. Bunlardan birisi "100 sene kadar önce" yazıldığı tahmin edilen ve Erzurum ağzına ait 386 kadar sözcüğü açıklayan *Lehçe-i Erzurum*, diğeri de en geç XVIII. yüzyılda düzenlenmiş olan *Aydın Lügāti* (Turan, 2002: 369)'dir. Bunlar, her ne kadar ağızlarda yaşayan sözcükleri bir araya getirmek amacıyla yazılmamış olsalar da ağız sözlükçülüğü içerisinde mütalaa edilebilecek küçük risalelerdir (Akar, 2009).

Türkiye Türkçesinin ağız sözlüğü çalışmaları Cumhuriyet'le başlamıştır. 12 Temmuz 1932 tarihinde kurulan *Türk Dilini Tetkik Cemiyeti* (daha sonraki adıyla *Türk Dil Kurumu*) nin dil yenileşmesi için ilk ele aldığı konulardan biri de halk ağzından söz derleme faaliyeti olmuştur. 1933-1935 yılları arasında 150 bin civarında söz derlenmiş, bu malzeme *Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi* adıyla 1939-1949 yılları arasında dört cilt olarak yayımlanmıştır. Bu ilk derleme çalışmasında çeşitli anlam karışıklıkları, madde başı düzensizlikleri başta olmak üzere, birçok eksiklik ortaya çıkmıştır. Bu eksiklik ve hatalar göz önünde bulundurularak 1952 yılında tekrar derleme çalışmaları başlatılmış, gönüllü aydınlardan ve öğretmenlerden faydalanılarak 8 yılda 450 bin fiş toplanmıştır. Bu iki derlemenin fişleri bir araya getirilip harmanlanarak 1963-1982 yılları arasında *Derleme Sözlüğü* adıyla yayımlanmıştır (Akar, 2009: 6).

Türkiye Türkçesinin bu ilk genel ağız sözlüğünden sonra müstakil ağız incelemeleri çalışmalarının içerisinde belirli bir bölgenin sözlerini içeren ağız sözlükleri yapılmıştır. Bunların başında Ömer Âsım Aksoy'un *Gaziantep Ağzı* (Aksoy, 1945) gelir. Bu kitap, derleme metinlerinin azlığı ve gramer inceleme hususundaki dağınıklığına rağmen sözlük bakımından düzenlidir. Kitabın 2. cildi deyimler ve atasözleri, 3. cildi de ağız sözlüğüdür. Araştırmanın sözlük bölümünde

yörede kullanılan ve yazı dilinde bulunmayan ya da ses, yapı ve anlam bakımından farklı kelimeler yer almaktadır. Mesela; *bahteniz/ maydanoz, süllüm/ merdiven, kercetmek/ taklit etmek, sogranmak söylenmek, zogumlenmek/ sinirlenmek, ehven/ kalitesiz, çotura/ büyükçe bidon, gız/ kız, gadayıf/ kadayıf, anayın/ ananın, bahmak/ bakmak*… (Akar, 2009: 6).

Türk Dil Kurumunun hazırladığı *Derleme Sözlüğü, Tarama Sözlüğü* ve ağız sözlükçülüğü için kaynak olabilecek çalışmaların yanında, ağızlar üzerine yapılmış sözlük veya sözlük özelliği olan çalışmalar şunlardır (Büyükkaş, 2009: 184- 191),

Hüseyin Hüsnü *Kayseri Sözlüğü* (1934): Kayseri Halkevi Maarif Müdürü Hüseyin Hüsnü Irkılata tarafından yazılmış 95 sayfalık bir eserdir. İçinde 1934 yıllarında Kayseri Halkevi'nin derlediği halk arasında söylenen sözcükler yer almaktadır.

İhsan Coşkun Atılcan *Erzurum Ağzı, Halk Deyimleri ve Folklor Sözlüğü* (1977): Erzurum ve yöresi ağızlarından sözcüklerin, halk edebiyatı unsurlarının verildiği bir eserdir.

Kudret Emiroğlu *Trabzon-Maçka Etimoloji Sözlüğü* (1989): Maçka ilçe merkezinin çevre köyleri ile Çağlayan, Ziganoy vadisi köylerinden derlenen sözcükleri kapsamaktadır. Çalışmada ayrıca dil bilgisel özelliklere de yer verilmiştir.

Kazım Yedekçioğlu *Kayseri Ağzı II Sözcükler* (1992): 1940'lı yıllardan başlayan derleme çalışmalarıyla Kayseri merkez ve kırsal kesiminden derlenen sözcük ve deyimlerin yer aldığı kapsamlı bir eserdir. I. Bölümde Kayseri ağzının dil bilgisi özellikleri verilmiştir

Ali Esat Bozyiğit *Ankara İli Ağzı Sözlüğü* (1998): Ankara merkezinde ve ilçelerinde konuşulan sözcüklerin olduğu bir eserdir.

Ahmet Günşen *Kırşehir ve Yöresi Ağızları Sözlüğü* (2001): Kırşehir'in; Akçakent, Akpınar, Boztepe, Çiçekdağı, Mucur, Kaman ilçelerinden derlenen ve şiir, ağıt, deyiş, hikâye, masal, destan, rüya gibi türleri içeren 73 tane metne yer verilmiştir.

Hasan Kalyoncu *Trabzon-Tonya Ağzının Dilbilgisel Özellikleri ve Tonya Sözlüğü* (2001): Sözlük bölümüne geçmeden önce bölge ağzındaki seslerin özellikleri, ses değişimleri üzerinde durulmuştur. Derlenen bazı sözcükler manilerle tanıklanmıştır.

İsmail Kara *Güneyce-Rize Sözlüğü, Bir Doğu Karadeniz köyünün Hafızası ve Nâtıkası* (2001): Eser, kelime ve deyimler, kişi ve aile lakapları, yer adları bölümlerinden oluşmaktadır. Kelime ve deyimler bölümünde 2600 civarında kelime ve deyim yer almaktadır. Ayrıca eserde bilmeceler ve türkülerden de örnekler verilmektedir.

Mehmet Emin Ergin *Urfa Ağzı Sözlüğü* (1982): Urfa yöresinde derlenen sözcükleri içeren bir çalışmadır. Ergin, Ebussuud'dan aldığı ve sözlüğün giriş kısmına koyduğu beyitlerle yerel sözcükleri kayıt altına almıştır.

Faruk Güçlü *Nevşehir ve Yöresi Ağzı Sözlüğü* (1999): Girişte Nevşehir ile ilgili kısa bir bilgi verilen sözlük doksan altı sayfalık bir çalışmadır. Yörede kullanılan sözcüklere ve bazı deyimlere yer verilmiştir.

Ali Abbas Çınar *Muğla İli Ağzı Sözlüğü* (2004): Muğla ve yöresi ağızlarına ait sözcüklerin ve gramer özelliklerinin verildiği bir eserdir.

Gülseren Tor *Mersin Ağzı Sözlüğü* (2004): Mersin'in on ilçesine bağlı köylerden ve Mersin sınırlarında yaşayan aşiretlerin ağızlarından derlenen sözcükleri kapsamaktadır.

Arif Bilgin *Elbistanca Sözlük: Örnekleriyle Elbistan Ağzı* (2006): Elbistan ve çevresi ağızlarındaki sözcüklerin toplandığı bir eserdir.

A. Arif Uyguç *Aydın Ağzı ve Sözlüğü* (2006): Eser, Aydın ili ve yöresine ait kelimelerin sözlüğüdür. Eserin girişinde Aydın ağzıyla ilgili kısa bir fonetik inceleme bulunmaktadır. Yazar sözlükten önce Aydın yöresinden derlenen 24 metin vermiştir. Sözlükte yalnız kelimeler değil, Aydın yöresinde kullanılan deyimler, atasözleri, mahallî söyleyişler ve ikilemeler de yer almaktadır.

Sabahattin Arıcı *Dambur Tarihi Hemşin-Purim Etimolojik Sözlüğü* (2008): Eserde, Hemşin'in tarihi ile birlikte 5000 kelimelik Hemşin ve çevre ağzı sözlüğü bulunmaktadır. Yörede konuşulan sözcüklerin kökenleri de belirtilmeye çalışılmıştır.

Ahmet Türkmenoğlu *Türkmen Ağzı Sözlüğü; Çukurova Kadirli Dağkolu* (2008): Kadirli ilçesinin dağlık kesimlerinde kullanılan Türkmen ağzını konu alan bir sözlük denemesidir.

Abdulvahap Özalp *Elbistan Ağzı & Çiçek Köyü Örneği (Kelimeler-Deyimler)* (2008): Kelimeler, deyimler, atasözleri, beddua-dua-hakaret sözleri-mani-bilmece-tekerleme ve yeminler olmak üzere dört bölüm hâlinde düzenlenen eserde 12000 dolayında madde yer almaktadır.

Ahmet Buran ve Nadir İlhan *Elazığ Yöresi Söz Varlığı* (2008): Eserde Elazığ ve yöresine ait kelimeler, örnek cümle kullanımlarıyla birlikte verilmiştir. Sözlükte 4067 madde başı kelime bulunmaktadır. Eser, başta Derleme Sözlüğü olmak üzere "Sözlükler", "Lisans ve lisansüstü tezler", "Araştırma ve inceleme eserleri", Edebî eserler" taranarak oluşturulmuş, ayrıca yazılı kaynaklarda yer almayan kelimeler ise sözlü kaynaklardan derlenmiştir.

Birçok il, ilçe ve köylerimiz için sanal ortamda düzenlenmiş sitelerde *Yöresel Ağız veya… Ağzı Sözlüğü* adı altında bölge ağzından sözcük örnekleri verilmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Aksaray Ağzı Sözlüğü= www.68aksaray.gen.tr (24.07.2009)
Eflani (Karabük)Ağzı Sözlüğü= www.eflanili.com (24.07.2009)
Ahlat Ağzı Kelime Sözlüğü= www.ahlatforum.com (24.07.2009)
Trakya Sözlüğü = www.kesfetmekicinbak.com/kültür/others/07298 (24.07.2009)
Görele Ağzı Sözlüğü (Giresun/şahin Uzun)= www.görelehaber.com (24.07.2009) Serik Sözlüğü ve Dilbilgisi (Antalya)=www.turkmania.com /showthread.php?t=29052 (24.07.2009)

Derlemeler sonrası elde edilen ağız malzemelerinin sözlükçülük yönünden değerlendirilmesi ve bölge ağız sözlüklerinin oluşturulması, ağızlarda yaşayan sözcük dağarcığını göstermesi bakımından önemlidir. Dil tarihi içerisinde birçok etkileşimler geçiren ana dilin zenginliğini, bu sözcüklerde bulmak mümkündür.

Ağız sözlüklerinin vazgeçilmez kaynağı olan *Derleme* ve *Tarama* sözlükleri, şüphesiz tüm ağız araştırmacılarının ilk başvuru eserleri olarak yerlerini korumaktadır. (Büyükkaş, 2009: 184-191)

1.1. Ağız Sözlüklerinin İçerdiği Bilgiler

İyi bir ağız sözlüğünde hangi bilgilerin bulunması gerektiği sorusuna herkesin kabul edeceği bir cevap vermek zordur. Bu sorunun cevabı araştırmacının ve kullanıcının beklentisine göre değişiklik gösterecektir. Ağız sözlüğü hazırlanırken çalışma yapılan bölgede rastlanan bütün kelimelere yer verilmek istenmiyorsa sözlüğe neyin alınıp neyin alınmayacağına karar vermek gerekmektedir.

Her sözlük kendine göre bir yapıya sahip olsa da iyi bir ağız sözlüğü için sözlük biliminin ölçütlerine dayanan birtakım ilke ve yöntemlerin belirlenmesi ve sözlüklerin bu ilke ve yöntemlere göre yazılması gerekir. Türk Dil Kurumunun ilk derleme faaliyetleri sırasında gönüllü derlemecilere neleri tespit edeceklerine dair hazır fişler verilmiş, bu doğrultuda derleme yapmaları istenmiştir. *Söz Derleme Dergisi* (1939-1951) ve *Derleme Sözlüğü* (1962-1979) derlemecilerin ellerinde bulunan fişlerde yazılan bilgilerle hazırlanmıştır. Bu fişlerden sözlükte hangi bilgilerin bulunduğu hakkında bir fikir de elde edilebilir (Gökter, 2010: 72- 73).

Söz Derleme Dergisi için malzeme toplanırken;

- Kelime (varsa türlü söylenişleri)
- Derleme yeri
- Kelime isim, sıfat veya zamirse izafet ve çokluk
- Fiil ise geniş zaman 3. tekil şahsı
- Kelimenin anlamı
- Metin içinde kullanılışı
- Eş veya zıt anlamlıları
- Kelimenin yaygınlığı
- Derleme yapılan kimsenin yaşı, işi, cinsiyeti, yerli olup olmadığı, okur-yazar olup olmadığı
- Derleyici
- Derleyicinin kelimeyle ilgili düşünceleri
- Derleme tarihi

Derleme Sözlüğü hazırlanırken ise fişler doldurulması zorunlu alanlar ile doldurulması isteğe bağlı alanlar olmak üzere ikiye ayrılır. Doldurulması gerekli olan kısımda;

- Kelime ve söylenişleri
- Numaralanarak verilmesi istenen anlamı veya anlamları
- Kelimenin kullanışını gösteren örnek
- Derleme yeri
- Derleyici ve işi
- Fişin niçin doldurulduğu

Doldurulması isteğe bağlı kısımda;

- Kelimenin türü
- Eş anlamlıları, ağızdaki zıt anlamlısı
- Tarifi tam fikir veremiyorsa birkaç çizgi ve resimle bunun gösterilmesi
- Derlemecinin eklemek istediği düşünceler şeklindedir (Gökter, 2010: 73-74).

Ancak fişlerde istenen bilgilerin, birinci gruba girenlerin bazıları da içinde olmak üzere, Derleme Sözlüğü'nde kullanılmadığı görülür. Fişlerde yazan maddelerin yalnızca bir kısmı sözlükte de bulunması gereken bilgiler içerisindedir (Gökter, 2010).

Bunlar;

- Kelime ve söylenişleri
- Derleme yeri
- Kelimenin anlamı veya anlamları

- Metin içinde kullanılışı
- Eş veya zıt anlamlıları
- Kelimenin kullanışını gösteren örnek
- Kelimenin türü
- Tarifi tam fikir veremiyorsa birkaç çizgi ve resimle bunun gösterilmesidir.

Bunların içinde sözlüğe alınıp alınmaması tartışmaya açık bazı maddeler de vardır: Derleme yeri, eş veya zıt anlam, kelime türü gibi. Bunların dışında kalan maddeler ise -derleme yapılan kişinin yaşı, işi, cinsiyeti, derleyici, derleme tarihi, derleyicinin düşünceleri- sözlükte bulunması gerekmeyen, ancak derleme ve sonraki araştırmalar için gerekli olan bilgilerdir. Bu şekilde, bir ağız sözlüğünde hangi bilgilerin yer alması gerektiği sözlük biliminin esaslarına göre teorik açıdan incelenerek tespit edilmelidir (Gökter, 2010: 74).

Bir ağız sözlüğünde yukarıda verilen bilgilerden tümünün bulunması demek, iyi bir ağız sözlüğü olacağı anlamını taşımaz. Sözlüğün amacı doğrultusunda sözlükçü yer vereceği bilgileri sınırlandırabilir. Ancak önemli olan sözlük bilimi ilke ve yöntemlerine uygunluk ve neyin, nasıl yapıldığının sözlüğün başında açıklanması, bir anlamda sözlüğün kullanıcı tarafından anlaşılmasının sağlanmasıdır. Mesela; herhangi bir bölge ağzından derleme yapan araştırmacı bu ağzın sadece bitki adlarını içine alan bir sözlük yapmayı amaçlıyorsa derlediği sözcükler içinden yalnızca bu kavram alanına ait olanları seçecektir.

Bilge Gökter'in de dikkat çektiği gibi, "Sözlükte bulunması gerekenleri genel hatlarıyla belirledikten sonra, belki neyin bulunması gerektiğine daha kolay karar verilebilmesi için, bir de "sözlükte bulunmaması gereken unsurlar nelerdir" sorusunun da sorulması gerekir" . Bu konuyla ilgili olarak Isaev (1990), *Özbek Ağız Sözlükçülüğü* adlı çalışmasında, "istenmeyen unsurlar" başlığı altında, ağız sözlüklerinde yer almaması gereken maddeleri şöyle sıralamıştır (Gökter, 2010):

1. Günlük konuşma dilinden kelimeler
2. Standart dille arasında anlam farkı bulunmayan, küçük fonetik farklılıklar taşıyan ağız şekilleri
3. Yerel olmayan biçimlerden alınan kelimeler
4. Yazı diline ait olan terminoloji
5. Standart dilde geçerliğini kaybetmemiş terimler, kavramlar
6. Özel olarak üretilmiş yapılar
7. Dilin yanlış kullanımıyla ortaya çıkan kelimeler (barbarizm) ve pornografik kelimeler
8. Argo ve özel grupların jargonu
9. Ağzı konuşanlar tarafından anlaşılmayan, dini dogmalara ait kelimeler

Bu açıklamalardan sonra, bir ağız sözlüğünde bulunması gereken bilgiler kısmen sözlüğü hazırlayanın amaçlarına ve kararlarına; kısmen de bilimsel birtakım ölçütlere bağlıdır denebilir. Burada bir noktayı açıklamak gerekir ki sözlükçünün amacı ve kararı ile bilimsel ölçütler ifadesinin çeliştiği düşünülebilir. Elbette bir sözlük, sözlük biliminin ilkelerine dayandırılarak oluşturulmalıdır. Burada sözlüğü hazırlayanın karar verme yetisi keyfi bir durum gibi düşünülmemelidir (Gökter, 2010: 72-75).

Ağız sözlüğü hazırlanırken elde edilen malzemeler sözlü kültüre ait olduğu için tespit edilen malzemelerin yaygınlığı konusunda da çalışma yapmak gerekmektedir. Kaynak kişinin anlık söylediği kelime yöreye ait olmayabilir, tespit edilen kelimelerin yaygınlığı, kullanım alanları da araştırılmalıdır.

1.2. Ağız Sözlüğü Hazırlama İlkeleri

Ağız sözlüğü hazırlarken dikkat edilmesi gereken ilkeler Gökter'in de ifade ettiği gibi:

a. *Eşzamanlılık ve coğrafi sınırlılık:* Ağız sözlüklerinin malzemeye yaklaşmaları eşzamanlıdır. "Ağız sözlükleri, sözcüğü, ağızdaki şekli ve anlamıyla eşzamanlı olarak göstermelidir. Ağızlarda yer alan sözlerin büyük bir bölümü dilin tarihi dönemlerinde oluşmuş ses ve yapı özelliklerini de taşımaktadır". Bu yönleriyle art zamanlılık özelliği gösterseler de sözlüklerde sözcüklerin zaman içerisinde geçirmiş oldukları ses ve yapı değişmelerine yer verilmez. Bu nedenle malzeme artzamanlı değil, yalnızca taşıdığı ses ve yapı özellikleri artzamanlıdır.

Ağız sözlükleri önceden sınırları çizilen bir alanın söz varlığını içine almaktadır. Bu, bir dilin tüm ağızlarını kapsayacak geniş bir bölge ya da daha dar bir ağız grubunu içine alacak bir köy olabilir. Sözlüklerde sınırları çizilen bu bölgelerin dışına çıkılmamalı, malzeme aynı ağız bölgesinden derlenmelidir. Aksi takdirde sözlük kendisinden beklenen işlevi yerine getiremez.

b. *Tutarlılık:* Ağız sözlüklerinde verilen bilgiler her yönden tutarlı olmalıdır. Sözlük düzeni; madde başları, tanımlamalar, örnekler hem aynı madde içinde birbiriyle hem de maddeler arasında çelişkiye yer vermeyecek biçimde olmalıdır. Güvenilir bir başvuru kaynağı olması için ağız sözlüklerinin hazırlanmasında tutarlılık ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye'deki ağız sözlüklerinde bu ilkenin göz ardı edildiği ve bu nedenle sözlük düzenlerinde pek çok tutarsızlıkların bulunduğu görülür.

c. *Amaca uygunluk:* Ağız sözlükleri önceden belirlenen amaca uygun şekilde hazırlanmalıdır. Amaç, ağza ait deyimleri ve atasözlerini ortaya çıkarmaksa verilerin toplanması, niteliği, sözlük

maddelerinin düzenlenmesi bu amaca uygun biçimde yapılmalıdır. Sözlük kapsamına girmeyecek diğer yerel sözcüklerin sözlüğe alınması amaçla çelişecektir.

d. *Bilimsellik:* Ağız sözlükleri sözlük biliminin ilke ve ölçütlerine uygun şekilde hazırlanmalıdır. Sözlükler, başvuru kaynaklarıdır. Dolayısıyla buradaki bilgilerin bilimsel nitelikte olması gerekir.

e. *Açıklık ve anlaşılırlık:* Ağız sözlükleri hazırlanırken kullanılan çeviri yazı (transkripsiyon) işaretlerinden tanımlamaya ve örneklendirmeye kadar sözlükteki her tür bilginin kullanıcı için açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir. Açıklık ve anlaşılırlık ilkesine göre tanımlarda ve örneklerde belirsiz, eksik ve muğlak ifadelerden kaçınılmalı, sözlüğün başında sözlük içinde kullanılan işaretler ve çeviri yazı sistemi açıklanmalı, sözlüğün amacı ve yöntemi hakkında bilgiler bulunmalıdır.

f. *Yararlılık:* Sözlükte verilen her bilgi, madde başı sözcüğü açıklamaya yönelik işlevsel bir amaç taşımalıdır. Sözcüğün tanımlanmasına katkısı bulunmayan bilgiler gereksizdir ve sözlüğü amacından uzaklaştırır. Madde başı sözcükle doğrudan ilgisi bulunmayan bilgiler ağız sözlüklerini ansiklopedik sözlüklere çevirmektedir. Bu nedenle madde içinde verilen her türlü açıklamada yararlılık ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır (Gökter, 2010: 77).

Ağız sözlüğü hazırlanırken yörenin tüm söz varlığını sözlüğe almak pratik bir yöntem değildir. Bunun için kelime seçiminde neye dikkat edileceğine ilişkin ölçütler belirlenmiştir.

Henüz Türkiye'de ağız sözlükçülüğünün belli bir yönteme oturtulamadığını dile getiren Tor, konuya ilişkin gözlemlerini şöyle sıralamaktadır (Tor, 2010):

1. Genellikle metin, dil bilgisi incelemeleri ve sözlük bölümlerinden oluşan ağız incelemelerinde, en dar bölüm sözlük kısımlarına ayrılmaktadır.
2. Sözlüklerde sınırlı sayıda seçme kelimelere yer verilmektedir.
3. Kelimelerin seçiminde nasıl bir ölçüt kullanıldığı belli değildir.
4. Metinde anlamı bilinmeyen her kelime sözlükte bulunmamaktadır.
5. Kimi kelimelerin açıklamalarında eksikler veya yanlışlar olabilmekte; kelimenin metin bağlamı göz ardı edilebilmektedir.
6. Ses değişmeleri nedeniyle tanınamaz hâle gelen kimi kelimeler, yanlış algılanabilmektedir.
7. Sözlük dışında tutulan kelimelerin bir bölümü de yanlış işitilen hatalı kelimelerdir. Bu tür kelimeler sağlam bir derleme metninin kuruluşuna da engel teşkil eder.
8. Sağlam bir metnin kurulamaması güvenilir bir sözlüğün hazırlanmasına engel olur, gerek metinden gerekse sözlükten yararlananları yanlış yönlendirebilir (Gümüşatam, 2014: 422- 423).

Türkiye Türkçesi ağız sözlükçülüğünün henüz belli bir kuramsal çerçeveye oturtulamaması, dil uzmanlarının ağız sözlükçülüğüne yeterince ilgi duymamasından dolayısıyla ağız çalışmalarıyla sözlük biliminin ilke ve yöntemlerinin birleştirilememesinden kaynaklanmaktadır. Konu hakkında Demir (2009) şunları ifade etmektedir:

> Derleme Sözlüğü gibi bir eser ortaya konulmasına, amatör bir ruhla hazırlanan ağız sözlüklerinin sayısındaki artışa rağmen ağız sözlükçülüğünün teorisi, metotları, sorunları gibi hususlarla, Türkiye Türkçesinden hareketle pek ilgilenilmediğini; monografiler veya metin yayınlarının sonunda ya da zaman zaman popüler bilim dergilerinde yer alan kısa listeler şeklindeki Derleme Sözlüğü'ne katkıları bir kenara bırakırsak, ağız sözlükçülüğünün dil uzmanlarının pek de ilgisini çekmediğini görüyoruz (Demir, 1999: 68).

Tonya'nın Tarihçesi[1]

Tonya ilçesinin kuruluşu hakkında kesin bir bilgi olmamakla birlikte 13. yüzyılın sonları ile 14. yüzyılın başlarında olduğu ileri sürülmektedir. 1461 yılında Trabzon'un Türkler tarafından alınması ile Rum Pontus Devleti'nin egemenliği sona erer. Bölge tamamen Türklerin eline geçer. Bundan sonra Bayburt, Gümüşhane, Erzurum ve diğer yörelerden gelen Türk boyları Tonya'ya yerleşirler.

İlçeye bağlı 15 köy bulunmaktadır. Ayrıca merkeze bağlı 5 mahalle ve İskenderli beldesine bağlı 2 mahalle olmak üzere toplam 7 mahalle mevcuttur. Tonya, Vakfıkebir ilçesine bağlı bir bucak merkezi olarak yönetilmiştir. Osmanlı Devleti döneminde Tonya'da derebeylik egemendi. 19.yüzyıl derebeylerin tamamen egemen olduğu bir dönem olmuştur. Bu derebeylerinden en önemlisi Ali Ağa, kendisine ait topraklarda özel asker besler, kendi savunmasını bunlarla yapardı. İlçeye bağlı Kaleönü Mahallesinin güney yönünde bulunan ormanlar içerisindeki yüksek kaya Ali Ağa kalesi olarak bilinir. Bu kayada halen iskân edildiğine dair izler görünmektedir.

Tonya, 1854 yılında bucak merkezi olarak teşkilatlanmışsa da, bucak yönetimi yıllarında bile derebeylik egemenliğini sürdürmüştür. Birinci Dünya Savaşından sonra Osmanlı Devleti toprakları İtilaf Devletleri tarafından paylaşılmaya başlanınca Doğu Karadeniz bölgesini de Ruslar istila etmiştir. Rusların bu istilasına karşı Tonya'nın yerli halkı düzenli ordu kuvvetlerine yardımcı olarak aylarca savunmada bulunmuşlar ve bunda da oldukça başarılı olmuşlardı. Harşit Cephesinde bulunan Türk Kuvvetleri bozulunca Ruslar bütün güçleriyle Tonya üzerine yürümüş ve yerli halk batıya doğru göç etmek zorunda kalmıştır. 16 Temmuz 1916 tarihinde Tonya işgal edilmiş ve Rus kuvvetlerinin 17 Şubat 1918 tarihinde çekilmesiyle Tonya düşman işgalinden kurtulmuştur.

5 Mart 1954 tarihinde 3264 sayılı kanun ile Tonya İlçe olarak teşkilatlanınca Vakfıkebir'den ayrıldı. Aynı yıl içinde belediye teşkilatı kuruldu. Tonya'nın ilçe olarak teşkilatlandığı yıllarda adı

[1] http://tonya.gov.tr/ilcemizin-tarihcesi 15/02/2018

Orta Mahalle olarak geçer. Bu ad o yıllarda belediye teşkilatının içine almış olduğu merkez mahallenin adından gelmiştir.

"Tonya" adının ilçeye verilişi ile ilgili çeşitli söylentiler olmakla birlikte bunlardan gerçeğe uygun olarak görüleni şöyledir: Bölgeye ilk yerleşen Rumlar döneminde bir Rum Beyi Tonya adındaki kızına bölgeyi çeyiz olarak vermiş, bundan böyle bu bölgenin adı da kızın adına ithafen Tonya olarak kalmıştır. Ayrıca Tonya ilçesinin merkezine yöre halkı tarafından Konakyanı adı da verilir. Bu deyiş derebeylik döneminde merkezde bulunan derebeyin konağından gelmektedir. Konağınyanı söyleyişi zamanla Konakyanı olarak kalmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TONYA AĞZI SÖZ VARLIĞINI İÇEREN İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜN MALZEMESİ

2.1. Kavram Alanı

Ağız sözlükleri için veri toplamada yararlanılabilecek derleme tekniklerinden biri, sözcüklerin kavram alanlarından yararlanmaktır. İnsan beyni yeni söz oluşturmak için aynı kavram alanındaki göstergelerden yararlanır. Bu yöntem kullanılarak tespit edilmek istenen sözcükler ait oldukları kavram alanı içerisinde derlenebilir.

Büyükbaş

Muzika : kısır inek.
Findas : ineklerin aniden koşması.
Lemsa : sütü bol olan inek türü.
Mayaluk : damızlık hayvam.
Aşkarli : başı alacalı inek.
Nazara : ineklere verilen ad.
Bodom : su içen ineği iştahlandırmak için söylenen söz.
Doğurum : ineğin yaptığı doğum sayısı.
Nahar : hayvan sürüsü.
Yaylim : hayvanların otladığı yer.

Küçükbaş

Küre : kulakları kısa olan koyun.
Tobuş : kulağı olmayan koyun.
Cilkoyun : yüzü siyah ve beyaz olan koyun.
Alakulak : kulağı beyaz koyun.

Böcekler ve diğer hayvanlar (kuş, kümes hayvanları, sürüngenler vs.)

Enük : köpek yavrusu.
Handaşura : kirpi.

Hurek : baykuş.
Kohle : salyangoz.
Kolebezara : sığır gübresinde yaşayan bir tür kurtçuk.
Korgodila : toprağı eşerek havalanmasını sağlayan hayvan.
Kosi : kuluçkaya yatan tavuk.
Kuluktena : ağaçkakan.
Nifiza : gelincik.
Vindo : büyük sinek, sığırları tedirgin eden iri bir sinek.
Zambula : sığırın derisi ile eti arasına girerek hayvanı rahatsız eden bir tür böcek.
Zizil : solucan.

Bitkiler

Ağaçlar : sakız ağaci: doruk ağacı.
boz ağaç : köknar ağacı.

Otlar

Halvan : genellikle yaylalarda yetişen, ineklerin yediği bir tür ot.
İfteri : eğreti otu.
Karanes : fındık ağaçlarının altında yetişen hayvanların yediği bir tür ot.
Levor : acı yemişleri olan bir tür bitki. Isırgan otu yakmasında tedavi amaçlı kullanılır.
Panser : zehirli bir ot.
Saraç : sarı çiçekleri olan, hayvanların yediği bir tür ot.
Sirgan : ısırgan otu.
sütli ot : içinde beyaz sıvı barındıranhayvanların yediği ot.
Zulayda : bitki türü.
Sumaç : bir tür zehirli bitki.

Kavram alanları ile veri elde etmenin bir diğer yolu ise *temel sözcükler listesi* hazırlamaktır. Bunun için ilk olarak doğum, düğün, ölüm, aylar, mevsim, yağış adları, araç-gereçler, temel fiiller ve bunların eş anlamlıları gibi kavram alanları ile ilgili liste hazırlanmalı, derleme yaparken temel sözcükler listesindeki kavram alanları ile ilgili kelimeler kaynak kişilere sorularak bölgedeki kullanımları ve anlamları tespit edilmelidir. Tonya ağzından söz derleme çalışması yapılırken temel sözcükler listesi hazırlandıktan sonra kaynak kişilere bunlar yöneltilmiş olup, kavramlar arası ilişki kurularak daha çok sözcüğün derlenmesi amaçlanmıştır.

Aylar

Ocak : Kalandar
Şubat : Küçük
Mart : Mart
Nisan : April
Mayıs : Mayıs
Haziran : Kirez
Temmuz : Orak
Ağustos : Ağustos
Eylül : İstavrit
Ekim : Biçim
Kasım : Üzüm
Aralık : Karakış

Doğum

Yükli : Hamile kadın.
Albon : Gebelikte görülen, şişkinlik yapan rahatsızlık.
Basuk : Büyümekten geri kalan çocuk.
Basmak : Yeni doğan bebeğin bulunduğu yere bebek kırklanmadan önce yeni evli çift gelirse bebeğin basıldığına inanılır ve bebek ayaklarının üstüne geç basar (basık olma), tartılı et ve silah eve girerse bunların da bebeği basacağına inanılır.

Araç-Gereçler

Dağar : Küçük çocukların tuvalet ihtiyaçlarını görmesi için lazımlık olarak kullanılan nesne.
Gıradede : Fasulye dövmeye yarayan, ahşaptan yapılan alet.
Hızar : Odun kesmeye yarayan alet.
Kermane : Yün eğirilen alet.
Yayuk : Tereyağı yapmak için kaymağın içine koyulduğu, yağ olana kadar sallanan / çevrilen ahşap mutfak aleti.
Taban : Tarlayı düzeltmekte kullanılan araç.
Çırnak : İneklerin boynuna takılan, içinde zil olan küçük nesne.
Bilegi : Düz taş, ocakta kullanılan mısır ekmeği pişirmeye yarayan taş.
Bağırdak : Beşikteki bebeğin ayaklarını veya hem ayaklarını hem de kollarıyla birlikte vücudunu bağlamak için kullanılan iki ucuna değnek geçirilmiş enli bez parçası, bağardak.
Hedik : İnce ağaç dallarından örülmüş, karda yürümeye yarayan kar ayakkabısı.

Lastikluk : Ayakkabı dolabı.

Üç ayak : Üst kısmı üçgen biçiminde olan büyük saç ayak.

Baca sırığı: Ev içini aydınlatmak için hazırlanan bacaların kapaklarını açıp kapatmakta kullanılan uzun çubuğun adı.

2.2. Metin Çeşitliliği

Bir yöreden ne kadar çok derleme yapılırsa o kadar zengin sözlük verileri elde edilir. Yöresel söyleyiş özelliği olan her kelimeyi sözlük malzemesi olarak almak uygun değildir. Sözlük malzemesi olarak aldığımız kelimeleri gerektiğinde yörede kullanıldığı gibi cümle içerisinde kullanarak veya mani, dörtlük, halk hikâyesi gibi malzemelere yer vererek sözcüğü anlaşılır hâle getirebiliriz. Mesela;

Kuku: Baharda ortaya çıkan, "kuku" diye ses çıkaran kuş türü. Kukunun sesini o yıl ilk kez duyan birisi eğer açsa kuşa yenilir ve yılı hâlsiz, tembel geçireceğine inanılır. Aksi olursa kuşu yenmiş olur ve o yıl gücü yerinde olur.

Ay vuranda vuranda
Çık da otur kıranda
Ağla beni ufağım
Kukular bağıranda

Aşana: Evin içinde yemek malzemesi bulundurulan, yemek yapılan ve yenilen bölüm.

Kuku ne bağırırsın
Karşıda taşanada
Annen mi vurdi seni
Ağlarsın aşanada

Kelek: Hayvanların boğazına takılan büyük çıngırak.

Çıkardım koyunlari
Sabahın çisesine
Uyan sevduğum uyan
Kelekleın sesıne

Okari: Yukarı.

Şemsiyemın saplari
Kukaridır kukari
Mayıs on beş dedi mi
Kalkar göçler okari

Yal: İnek yemeği.

Ey gidi Mehmet Ali
Olamadın bi vali
Toplardın iki çali
Haşlatamazdın yali

Serander: Nemden ve hayvanlardan korunması için direkler üstüne kurulmuş ahşap ambar.

On tane uşağına
Olamadın has nene
Seranderın altında
Oturuyisın gene
Yarumun kucağında

Suhnal (suğnal): Az miktarda. *Bi suhnal kar yağdi sonra aldi okari.*

Siğluk et-: Islık çalmak. *Arkandan siğluk ettım sağa duymadın beni.*

Ateş almaya gel-: Hemen gitmeye davranan konuğa aceleciliğini bildirmek için söylenen deyim. *Otur beş dekka daha dersın ateş almaya geldın.*

Avara et-: Bir işle meşgul olan kişiyi işinden alıkoymak, engel olmak. *Avara edeysın beni çekil başımdan*.

Ayaz et-: Havanın bulutsuz ve serin olması, ayaz ettikten sonra havanın açacağı söylenir. *Bu gece ayaz etti, yarin çayir keselım ayam eyidır*.

Baltala-: Kabuğu bıçakla soyulan meyve ve sebzelerin (patates, elma) kabuğunun derin soyulması. *O nasi kartop soymak hep baltaladın olari!*

Boğazli: İştahı yerinde, yemek yemekten hoşlanan kişi. *Bizim uşak nazar almasın has boğazlidır*.

Canına git-: Ölüleri için iyilik yapmak, sevap kazandırmak. *Gitsın canına, elmişlerığın canına gitsın, elmişlerinın cani için, osun boban cani için.*

Çalim benze- : Birisinin görünüş ve tavırlarının bir başkasını andırması. *Bi çalim nenesine benzey*.

Çirti suyi: Malzemesi az olan, lezzet yönünden eksik, tatsız tuzsuz yemek. *Etti oriya bi yemek ayni çirti suyi.*

Çüruk ayi: Çürümenin başladığı temmuz, ağustos ayları. *Şimdi çüruk ayidır toprağa ne atsan çürur*.

Dere bolandır-: Huzuru kaçırmak, düzen bozmak. *Oğa bi şey demeye gelmez bi parmağılan dere bolandırır.*

Ediş: Gürültü, ses. *Gece gece ahırdan bi ediş geldi endım baktım Nazara çezıldi da gitti yavrisının yanına.*

Ekleş-: Bir başkasına uymak, onunla birlikte hareket etmek, katılmak. *O ki cenaziye gideysığız ben da ekleşeyım size*.

2.3. Görsel Unsurların Kullanımı

Sözlük için veri toplamada kullanılacak bir başka derleme tekniği ise görsel unsurlardan yararlanmaktır. Ağızlarda yazı dilindekine nazaran bir hayli çeşitlilik ve farklılık gösteren sözcükler, bitki ve hayvan adları, araç gereç ve diğer nesne adları tespit edilirken hem kaynak kişi hem de derleyici acısından kavramları anlama ve tanımlamada birtakım zorluklar yaşanabilmektedir. Bu sorunu aşmak için derleyicinin resim-dil göstergesi eşleştirmesi yolundan yararlanabileceği, bu bitki ve hayvanların resimlerini kaynak kişilere göstererek ağız bölgesinde bunlara verilen adı tespit edebileceği belirtilmektedir (Gökter, 2010: 87; Akar, 2009).

Örneğin *sifin* kelimesinin tanımı "sarı çiçekli bir bitki" dir. Ancak bu tanım kelimeyi yeterince açıklayamamaktadır zira sarı çiçekli birçok bitki vardır. Bu ve buna benzer durumlarda somut nesnelerin görüntüsüne yer vermek nesneyi anlaşılır hâle getirmek için daha işlevsel bir yöntemdir (Şekil 1).

Şekil 1: Sifin

Komar: Çalısından yararlanılan, mor çiçekli bitki (Şekil 2).

Şekil 2: Komar

Vargit Çiçeği: Vargit çiçeği: Karçiçeğinin takma adı. Yaylacılar karçiçeğinin açmasını mevsimin değişiminin, köye dönme zamanının geldiğinin işareti sayarlar ve ona 'vargit çiçeği'derler (Şekil: 3).

Firahti: Bahçe ve tarlaların çevresine, kazıklar arasına ağaç dalları veya dikenli tellerden yapılan çit (Şekil: 3).

Şekil 3: Vargit, Firahti

2.4. Özel isimler

Ağız sözlüklerinde özel isimlere ve muhit isimlerine yer verilmemektedir. Özel isimlerin ve yer isimlerinin kültürel mirasta önemli bir yeri vardır. Şahıs adlarının yanında toponominin çalışmanın konusu olabilecek muhit isimleri de sözlükte yer almalıdır. Türkçede iğretileme, benzetme, deyim aktarması gibi anlambilim imkânlarının nasıl kullanıldığının görülmesi bakımından bu verilerin gösterilmesi büyük önem taşımaktadır. Bunların ağız sözlüklerinde "özel adlar sözlüğü", "yer adları sözlüğü" bölümleriyle yer alması Türk adbilimine büyük katkılar sağlayacaktır (Akar, 2009: 222).

Özel isimler:

Ufaket
İftiyade
Halimes
Madiga

Yer adları:

Apandomal
Kıran
Hozan
Mağram
Rosodo
Ağreliyaz
Koftoz

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SÖZLÜK

-A-

Aba : Çocuk dilinde abla, eskiden anneye de aba denirdi.

Abansuz : Birdenbire.
Yolda yürürkan abansuz çıktı karşıma.

Ablak : Yuvarlak yüzeyler için kullanılan bir kelime.
Bizim kızın yüzü ufakken çok ablakti.

Abolis et- : Elbisenin kirli bölümünü yıkamak.
Habu gömleğımın yakaları kürlendi abolis et oni.

Abosor : Bahçedeki mahsuller biçilip alındıktan sonra geri kalan kırıntılar.

Haburadan aşağı
Ne zor giderım ne
Güya biçtın tarlayi
Gerisi hep abosor

Aboşimas et- : Ekilmiş tarlanın ani yağmurdan zarar görmesi.

Gidecoğum yalluğa
Sumaş keserım sumaş
Belledım bi parça yer
Eyledi aboşimas

Aci su : Maden suyu.

Açlığa doy- : Uzun süre aç kalmak.
Bunca yıl fakırluk çektım açluğa doydum.

Adami ol- : Arkası güçlü olmak; evli olmak, bir kocaya sahip olmak.
Bizim adamumuz olsaydı başımuza bunlar gelmezdi.

Afkur- : Havlamak, köpek havlaması.
Gece yarisi zağarın afkurmasina uyandım meğereme önüne düşmiş bir handaşura ona afkuruy.

Aga : Baba; ağabey; yaşlı ve hatırı sayılır kişi; zengin nüfuzlu kişi.
Bu yer davasini çözse çözse Ali Aga çözer, hepimuzun beyuğudur kimse karşi gelmaz oğa.

Ağış- : Doluşmak, bir anda ortaya çıkmak.
Camı açık unuttuk, arılar ağışti eve.

Ağız dalaşi : Sözlü kavga.
Sokak ortasında aldiler bir ağız dalaşı, gelen geçen hep olara bakti.

Ağnan- : Eşek, katır, at benzeri toynaklı hayvanların sırtını yere dayayarak kaşıması, yuvarlanması.

Yaktım ateşçuğumi
Karşısında tağlanma
E kız eyle bi işler
Eşek gibi ağnanma

Ağrişak : Yün, iplik eğirilen iği ağırlaştırmak için iğin alt ucuna geçirilen yarım küre biçiminde, ortası delik ağaç alet.

Ağreliyaz : Yer adı.

Ağu : Zehir.

Ağulan- : Zehirlenmek.
Buldur böyle zamanlar sığırım yedi sumaç da ağulandi odur budur bahçedeki sumaçların olancasını keseyrım.

Ağurluk : Başlık parası.
Eskiden kızlardan bobaları evlenecekleri zaman ağurluk alırdi, şimdi kalmadi o adetler.

Ağuz sütü : İnek doğurunca sağılan ilk süt.

Kapisının önünde
Kuti var idi kuti
Doğurdi danacuğum
Eyledi ağuz süti

Ağuzluk : Yayığa süt, ayran koymak için kullanılan huni, ağzı yayvan dibe doğru hafifçe daralan kap[2].

Ahbon : Hayvan dışkısı, gübre.

Akıl de- : Fikir vermek, düşüncesini açıklamak.
Akıl diyenın çok olur ama para verenın olmaz oğul.

Aklına vur- : Özlemek, hatırlamak.
Vurdi yine aklıma bizim eski zaman işleri.

Akli kes- : İdare etmek, anlayabilmek.
Yaşı ufak ama aklı dünyayi keseyi.

[2] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=EME_WpPoNorP6ATC0YOYCQ&q=mutfak+hunisi&oq=mutfak+hunisi&gs_l=psy-ab.3..0.9018.14664.0.14900.28.15.0.4.4.0.507.2485.0j5j2j1j1j1.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..15.13.2029...0i67k1.0.4EaFsK0JMJs#imgrc=qBqWhJMPR4vrGM: 24/12/2017

Aklus puklus / aklos maklos : Takla atma, yuvarlanma.

Sığırın ayağı kaydı yardan aşağı aklos maklos indi alt yola.

Akubet : Elbette.

Akubet bizim da bir bilduğumuz var sen karişma işimuze.

Alaşağa : Horon oynanırken söylenen çömelip kalkma hareketini bildiren söz.

Al aşağa vur dizi.
Kimsa görmesın bizi
Babağın kesesine
Sayacağım beş yüzi

Alaca : Çok renkli, karışık renkli, yeni doğan buzağı iki renkli ise onlar için de alaca buzağı denir.

Alamluk : Az güneşli hava, güneşin bulutlar arasından zaman zaman görünmesi, havanın bir açıp bir bozması.

Gidecoğum ormana
Yalluk edelım yalluk
Çıkaralım sığırlari
Eyledi bi alamluk

Alavanda : Öteberi, araç gereç, ıvır zıvır.

Yaktım eşucuğumi
Tavandadır tavanda
Göç eyledi gelıyi
Gerisi hep alavanda

Albon : Gebelikte görülen, şişkinlik yapan bir rahatsızlık.

Alçak boyli : Kısa boylu.

Bizim gelin biraz alçak boylidır ama olsun.

Alektirik : Pilli el feneri[3].

Alişmak : Yanmak, tutuşmak, alevlenmek; öğrenmek, uyum sağlamak, hoşlanmak, yadırgamaz hâle gelmek.

Çıkardım koyunlari
Kuzularlan karişti
Öyle yandi ateşi
Bi kerende alişti

Allah göğden yağdırsın yerden toplatsın : Bolluk içinde olasın anlamında dua.

Allah hakkımi zayi etmesın : Hakkım sende kalmasın, Allah alsın hakkımı.

Allah kanını içine akıtsın : Beddua.

Allah seni yer yurt sahibi etmesın : Beddua.

Altiyan : Güney, alt kısım, alt taraf.

Çağırdın sana e kız
Gel bu yana bu yana
Bi azacuk işim var
Eneyım altiyana

[3] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=623&tbm=isch&q=eski+el+feneri&sa=X&ved=0ahU KEwjCg5TGq_zXAhWnIpoKHeTiD0gQhyYIKg#imgrc=0ZWA9BQQzCqIWM: 06/12/2017.

Altluk : Masayı yakmasın diye sıcak kazan ve tencerelerin altına konulan daire biçimindeki eşya.
Tencerenin altına unuttum altluğu koymayı da yandi o kesim sofra bezi.

Amsonla- : Gönül almak için güzel sözler söylemek, nazlamak (bk. morops etmek)
Birazacuk amsonlasa beni affederdim oni.

Analislat- : Kuru veya katı bir şeyi ıslatarak yumuşatmak, çamaşırları yıkamadan önce suda bekleterek kirin yumuşamasını sağlamak.

O benım ufacuğum
Aldi bana hediye
Suya koydum çamaşır
Analislasın diye

Analuk : Üvey anne.
Annesi bakmadi ona da analuğu mi bakacak dersın.

Anavağla : Köstebek, kör fare.

Ufağım saçlarının
İki taraftan bağla
Bahçelerın içini
Hep eşti anavağla

Ander : Fena, kötü, işe yaramaz hayvan veya insan.
Yakalandı ander hastaluğa daha nerede eyliyecek.

Ander gaybana : Olmaz olası, Allah'ın cezası.

Ander kal- : Bir eşya veya insan için lanetlemek.
Ander kalsın kocasi gün yüzü göstermedi bağa.

Angsırmak : Hapşırmak.
Angsırınca elini ağzına tutmayi uşaklara öğretemeduk.

Anis : Yaprakları ineklere yedirilen kırmızı küçük taneleri olan ağaç türü[4].

Annemolar : Annemgiller.

Pazar güni annemolarla yayliya gidecoğuk.

Antigos et- : Soğuk suyu sıcak su ile karıştırmak.

Bahçesinin dibunde
Lifos var idi lifos
İbriğim çok kaynadı
Eyle oni antigos

Antisalay : İş karşılığı, iş borçlanması.

Arkasina aşağı
Saçlarını salay
E Fadime abula
Edelım antisalay

Apandomal : Tonya'da bir mevki adı (üstteki, yukarı düzlük).

Aposkal : Tarla kazılırken henüz işlenmemiş önde kalan kısım, yarım bırakılan iş.

Haburadan aşağı
Hop kal giderım hop kal
E kız ettuğun işler
Gerisi hep aposkal

[4] https://www.google.com.tr/search?q=k%C4%B1rm%C4%B1z%C4%B1+bitkili+a%C4%9Fa%C3%A7&tbm=isch&tbs=rimg:CVN7yb0DKx18IjhcL4dA1QHNBbHIx6urvwtddpbJnio6GqinJU7-xFrmnNOEPQ_1135T6POdJBtKPBkvX5 lwotL2axioSCVwvh0DVAc0FEXhGiZmxFVQDKhIJscjHq6u_1C10RxyDS7_1lOVRIqEgl2lsmeKjoaqBFwjA3etfmcRSoSCaclTv7EWuacEbp_11b6UMfLgKhIJ04Q9D_1XflPoRJjh5Re6C6PUqEgk850kG0o8GSxHir3yMr99v8yoSCdfmXCi0vZrGEXwvme6hUBEn&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwiu9ejgkrfYAhUJ46QKHZ4DArMQ9C8IHg&biw=1366&bih=662&dpr=1#imgrc=U3vJvQMrHXyFkM: 01/01/2018

Apramak : Denk getirmek, dengelemek.

April : Nisan ayı.
Geçen yıl april ayında bile kar yağdiydi.

Apsimat : Ateşin üzerinde uçuşan beyaz renkli sönmüş kıvılcım parçaları.

Hau bizım keçimuz
Ne inattır ne inat
Yaktım ateşçuğumi
Kaplar doldi apsimat

Apsonla- : Efsunlamak, büyü yapmak, kem gözlerden korumak için okuyup üflemek.

Ar et- : Utanmak, küsmek, gücenmek.

Entareni dar eyle
Boyuna karar eyle
O nasi koca aldın
Bak bağa da ar eyle

Araz git- : Sel gelmek.
Gece o kadar yağdi ki araz gidey.

Arguru : Eğri, düzgün olmayan çapraz, yanlamasına.
O yokuşu ben çıkamam ha boyle arguru gidelım.

Arka sepeti : Yük taşımak için sırta iki tırmaç yardımıyla tutturularak kullanılan, küçük orta ve büyük olmak üzere üç boyda, tutma sapı bulunmayan sepet türü[5].

[5] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=kIorWrrRM6eE6QS5456w Cw &q=karadeniz+sepeti&oq=karadeniz+sepeti&gs_l=psy-ab.3..0.5309.10869.0.11046.26.17.0.4.4.0.240.1971.0j9j3. 12.0....0...1c.1.64.psy-ab..10.16.1992...0i5i30k1j0i24k1j0i67k1.0.eooBygoCZpo#imgrc=xjNHNGpIScqjhM. 07/12/2017.

Arka ver- : Birisine destek olmak.
Sen oğa arka vermesaydın o bunlari yapamazdı.

Arkaya al- : Taşımak için sırta yüklemek.
Koca kız idi bebeğım uyutmak için arkama alır yollarda dolaştırırdım oni.

Arma : Fişeklik[6].

Artukçi : Çalışmadan, oradan buradan temin ettikleriyle yaşamaya çalışan kişi.

Aşağa komak : Alttan almak, boyun eğmek.
Kaç senedir ben aşağı koymasam hep kırarduk birbirini.

Aşana : Evin içinde yemek malzemesi bulundurulan, yemek yapılan ve yenilen bölüm.

Kuku ne bağırırsın
Başım üstünde dalda
Anan mi vurdi seni
Tepindın aşanada

Kuku ne bağırırsın
Karşıda taşanada
Annen mi vurdi seni
Ağlarsın aşanada

[6] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=fi%C5%9Feklik+%C3%A7e%C5 %9Fitleri&sa=X&ved=0ahUKEwiN15u6rvzXAhWEYJoKHQ_cA7oQhyYIKg#imgrc=8jc5EJUytW3qeM. 09/12/2017.

Aşkarli : Alnı beyaz, alaca renkli inek[7].

Aşkarli buzacuğum
Sen neriye neriye
Yuvarlandi sepetım
Vardi endi deriye

At kaçti torba düşti : Aceleci olmak, telaşla hareket edip sakarlık yapmak.
Haberi duydu ki at kaçti torba diştü sen oni daha nerede göreceksin.

Ateş almaya gel- : Hemen gitmeye davranan konuğa aceleciliğini bildirmek için söylenen şaka yollu deyim. Eskiden komşuların birbirlerinden ateş alarak ocaklarını yakmalarından kalma.
Niye hemen ayaklandın, otur azacuk daha dersin ateş almaya geldın.

Ateşluk : Evin içinde ateş yakılan yer.
Kaç zamandır ateşluğun külüni boşaltmadım, doldi taşti ortaluk kül.

Atlağuş : Çekirge[8].

[7] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=1oorWo2UPITB6QSPuI_QCw&q=inek&oq=inek&gs_l=psy-ab.3..0l10.2282.6144.0.7143.13.9.1.0.0.0.187.918.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.7.924...0i67k1.0.IkPFiwpO4Ps#imgrc=h-C_UdwQwA4lrM: 07/10/2017.

[8] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=1oorWo2UPITB6QSPuI_QCw&q=%C3%A7ekirge&oq=%C3%A7ekirge&gs_l=psy-ab.3..0l10.1721.9500.0.10414.14.10.0.1.1.0.168.1001.0j7.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.8.1011...0i67k1.0.5mP7Ywf2Au0#imgrc=ffkyOJxSrfh_aM. 08/12/2017.

Atma türki : Atışmada karşılıklı söylenen dörtlük, kafiye ve ölçü itibarıyla mani ile benzerlik gösterir.

Avara : Başıboş, işsiz güçsüz.

Avara et- : Bir işle meşgul olan kişiyi işinden alıkoymak, engel olmak.

Yazi yazsam okunur
Haburdaki duvara
Git başımdan e kuci
Etma beni avara

Avaraluk et- : Boş, işsiz güçsüz gezmek.
İşi gücü yok ki ancak avaraluk eder.

Avat / ovat : Diken, hayvanlara yedirilen bitki.

Evun kapicuğunda
Halata bak halata
Yalluklarumuz bitti
Gel gidelım avata

Ay eskisi : Ayın on beşinden otuzuna kadar olan günler.
Şimdi ay eskisidir, ortaluk gece yarısı apaydın olacak.

Ay yenisi : Ayın birinden on beşine kadar olan günler.
Ay yenisi oldi mi gece dışari çıkmayi hiç sevmeyrım, her yan karanluk oluy.

Ayağı çekme- : Bir yere gitmek istememek.
O çekişten sonra ayağım hiç çekmey beni ki gideyım evune.

Ayak bağı kes- : Yürüme çağı geldiği hâlde zorlanan ya da yürümeyi beceremeyen çocukların ayakları arasında görünmez bir bağ olduğuna inanılır. Çocuğun ayakları arasına ince bir ip bağlanarak bir ailenin en büyük çocuğuna veya cuma namazından ilk çıkan kişiye kestirilir. Böylece görünmez bağın da kesildiğine, çocuğun yürüyeceğine inanılır.

Makena ayırıyi
O sütlerın yağını

Bebeğın yürümedi
Kestır ayak bağını

Ayak yoli : Tuvalet.

Ayaktaş : Birlikte seyahat edilen kişi.

Haburadan aşağı
Atar misın sen bi taş
Gidecoğum aşağa
Ol bağa sen ayaktaş

Ayakkabı : Kadı donu.
Ayakkabı dikmeluk kumaş aldım çarşıdan.

Ayaklan- : Çocuğun yürümeye başlaması, "hızlı yürü" anlamında da "biraz ayaklanın" şeklinde kullanılır.
Bizım uşaklar on aylukken ayaklandiler.
Düğüne geç kaldık biraz ayaklanın.

Ayam : Hava durumu.

Haburadan aşağı
Enelım bayırlari
Yarin ayam çok güzel
Keselım çayırlari

Ayam et- : Hava güzel olmak, havanın güzel, açık olması.
Kaç gündür çok güzel ayam etti bolaki böyle devam eder.

Ayam umuk ol- : Soğuğun azalması, havanın ılık olması.
Ayam düne göre biraz daha umuktur.

Ayaz : Açık havada meydana gelen kuru soğuk.

Sağdım danacuğumi
Süti beyazdır beyaz
Çıktım gece dışarı
Hava çok güzel ayaz

Ayaz et- : Havanın bulutsuz ve serin olması.
Bu gece ayaz etti yarın çayır keselim.

Ayu lifosu : Siyah renkli üzüme benzeyen zehirli meyvesi olan yabani bir bitki.

-B-

Baca : Tavanı tahta ile kaplı evlerde, tavan tahtalarından hareketli olan bir tanesini oynatarak açılan hava deliği, pencere.

Ne bakarsın bacadan
Gözlerın alacadan
Seni kim kurtaracak
Hau kötü kocadan

Baca sırığı : Ev içini aydınlatmak için hazırlanan bacaların kapaklarını açıp kapanmakta kullanılan uzun çubuğun adı.

Evunun kapisında
Çiçecukler kuruyi
Kız ne uzun boyun var
Ayni baca süruği

Bacauzluk ver- : İş yapana mani olmak, engellemek, işini zorlaştırmak.
Ne zaman mutfağa girsam o da peşime geliy bir iş ettırmey bağa ancak bacauzluk verir.

Bad : Koyunların geceledikleri yer.
Koyunlara badlarını hazırladuk bu gece yaylada kalacağuk.

Bağırdak : Beşikteki bebeğin ayaklarını veya hem ayaklarını hem dekollarıyla birlikte vücudunu bağlamak için kullanılan iki ucuna değnek geçirilmiş enli bez parçası, bağardak.

Sipsicuğe verelim
Yemek artuklarını
Altın mekikten diktım
Beşuk bağırdaklarını

Balak : Ayı yavrusu[9].

Bahçelerin dibunde
Var yalağı yalağı
Bi ayucuk gideyi
Peşinde da balağı

Bali : İneği yemliğe bağlayan bağ; otlayan hayvanların ipini bağlamak için kullanılan ağaç kazık.

Kapisının önunde
Var biraz yalacuğu
Vur oriya bi bali
Bağla da buzacuğu

Baltala- : Kabuğu bıçakla soyulan meyve ve sebzelerin (patates, elma) kabuğunun derin soyulması.
Oyle bir kartop soydi hep baltaladı da koydi aşağı.

Bardabaş : Tembel, düzensiz, pasaklı, geçimsiz.

Bu kayaya aşağı
Gel atalım iki taş
Hiç sevmeyirım oni
Bardabaştır bardabaş

Basa bas et- : Tıka basa doldurmak.
Çuvallari basa bas odun doldurdum ayağa kalkmayler.

[9] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=1oorWo2UPITB6QSPuI_QCw&q=ay%C4%B1+yavrusu&oq=ay%C4%B1+y&gs_l=psy-ab.1.1.0l10.1425.5636.0.8554.14.10.1.0.0.0.146.955.0j7.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.8.964...0i67k1.0.HOYkDdUMXFU#imgrc=I7-1jod4nfeNvM. 07/12/2017.

Bas- : Yeni doğan bebeğin bulunduğu yere bebek kırklanmadan önce yeni evli çift gelirse bebeğin basıldığına inanılır ve bebek ayaklarının üstüne geç basar (basık olma), tartılı et ve silah eve girerse bunların da bebeği basacağına inanılır.

Kaynatam eve iki kilo etlan geldi da basti bizım uşağı.

Basuk : Büyümekten geri kalan çocuk.

Bu uşak hiç büyümedi basuktur ihtimal neneme diyelim da basuk ilaci etsın oğa.

Başaran parmak : İşaret parmağı.

Başının üstüne gitsın : Ayaklarının üstünde duramasın, iki yakası bir araya gelmesin anlamlarında kullanılan beddua.

Batman : Yaklaşık yedi buçuk kilo değerinde ölçü birimi.

Mısırımi tarttırdım da iki batman geldi.

Bayır : Yokuş.

Haburadan aşağı
İnelım bayırlari
Allah'ıma çok şükür
Kuruttuk çayirlari

Becid : Acele, önemli.

Gece yarisi kemençem diye ne geldın kapima becid miydi?

Bel bağı : *bk.* Kuşak üstü bağı.

Belertmek : Gözlerini iyice açmak.

Çıkti aniden karşıma da belertti bağa gözlerını.

Beli kesil- : Ağır yük kaldırmak sonucu belin incinmesi.

Odun ettuk çok ağır kütükler taşıdım belim kesildi.

Belleme : Bellenecek, eşilecek toprak yer.

Al tavandan belleri
Belle bellemeleri

Kız benim inadıma
Sevindırma elleri

Bellemek : Bel adı verilen tarım aletiyle toprakta delik açmak, toprağı eşmek.
Yarın ayam eyi olursa bahçeyi bellerız.

Berelek : Pörtlek göz.
Onun var öyle berelek gözleri, gece görsan korkarsın.

Berelis ol- : Koşturmak, yorulmak.
Berelis olmasın düğüne yetişecoğum diye, nasılsa düğün geç başlayacak.

Bernek : Koyun sürüsü.

Bertaksız ağız : Çok konuşan, geveze, ne dediğini bilmeyen.
Onda var bir bertaksız ağız sen başa çıkamazsın onla.

Beyzar ol- : Bıkmak, usanmak.
Durmadan kapima gelıp bir şey isteyler beyzar olduk artık.

Bezleme : Mısır, arpa veya buğday unundan hazırlanan yağlı veya şekerli yenilen saç ekmeğinin adı.

Bi dimla : Çok az, bir damla.
Ediş etmayın da bi dimla uyuyayım ha burda.

Bi hov : Geçici istek.

Bibil : Tomurcuk, bitkilerin uç kısmı.

Bahçesinin içinde
Var gülleri gülleri
Esti yayla rüzgari
Hep dökti bibilleri

Biçim ayı : Ekim ayı.

Ufağumun cebunde
Var idi aynalari
Geldi biçim aylari
Keselım tarlalari

Bilama : Çok az, bir damla.

Bile : Birlikte.

Bilegi / pileki : Düz taş, ocakta kullanılan mısır ekmeği pişirmeye yarayan taş[10].

Odanın kıyısında
Var bebeği bebeği
Kızsın bileki taşi
Koruz ona ekmeği

[10] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=1oorWo2UPITB6QSPuI_QCw&q=pileki&oq=pileki&gs_l=psy-ab.3..0l10.1412.4185.0.4394.13.10.0.0.0.0.148.952.0j7.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.7.947...0i67k1j0i10k1.0.SoXqH_Sd0D8#imgrc=i3MJRgEmsPgy6M. 07/12/2017.

Bin parça da bin dike : Ne hali varsa görsün, parçalara ayrılsın anlamında beddua.

Birlan : Birdenbire, aniden.
Tarlada kazarduk birlan döktü bir yağmur eve zor gelduk.

Bizük : Sepetin geniş yeri olan ağız kısmında, sepeti çevreleyecek ve dikey çubukları sağlamlaştıracak şekilde tutan fındık dalı[11].

Bodom : Su içen inekleri iştahlandırmak, teşvik etmek amacıyla söylenen söz.

Omuzundan aşağı
Bak kollara kollara
Sığırlar su içeyikan
Bodom deruk onlara

Boğazını ayıtla- : Öksürerek boğazını temizlemek, balgam çıkarmak.
Hoca boğazini ayıtladuktan sonra başladı mevlidi okumaya.

Boğazli : İştahı yerinde, yemek yemekten hoşlanan kişi.

Çıktım gece dişari
Hava biraz ayazli
Korkarım o uşaktan
Boğazlidır boğazli

Bolaki : İnşallah.
Bu sene baklalarda çok çiçek var bolaki pas vurmaz onlara.

[11] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=1oorWo2UPITB6QSPuI_QCw&q=karadeniz+sepeti&oq=karadeniz+se&gs_l=psy-ab.1.0.0l10.1582.7540.0.9571.19.13.0.3.3.0.237.1585.0j8j2.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.13.1615...0i67k1.0.v_NrXLuUnF8#imgrc=_P4LFA2dCzjwTM: 06/12/2017.

Bolaş- : Birisine çatmak, sataşmak.
Sen millete bolaşma kimsa sağa bir şey etmez.

Bolaşuk : Dedikoducu.

A sarmaşuk sarmaşuk
Sen aşık ben da aşık
Korkayirım o kişiden
Bolaşuktur bolaşuk

Boydak : Yalnız, tek başına, başıboş.

Boydak gez- : İşsiz güçsüz dolaşmak, boş boş gezmek.
Geldi otuz yaşına hâlâ boydak boydak gezey.

Boyuna : Sürekli.
Boyuna yalan konuşmaya utanmay misın?

Boz ağaç : Köknar ağacı.

Buldur : Geçen yıl.

Evunun kapisında
Güller oldun kurudun
Buldur böyle zamanlar
Sen nerede durudun

Burma : Otun bağ yapılmak üzere sıkıştırılması.

Cüzdanının dibunde
Var idi turalari
Akşam serinlerında
Yaparuk burmalari

Buyan : Batı.

Buy- : Donmak, çok üşümek.
Bu kış çok uzadı, soğuktan buyduk.

Buzakluk : İnek rahmi.

-C-

Cahd etmek : Azmetmek, kararlı olmak.

Haburadan aşağı
Dereye enecoğum
İşte öyle cahd ettım
Oraya gidecoğum

Camadan : Yünden dokunan ve sırtta yük taşımak için kullanılan büyük torba, sırt çantası[12].

Arkasinda camadan
Otuz iki yamadan
Seni benım elimden
Kurtaramaz yaradan

Canına gitmek : Ölen yakınları için iyilik yapmak, onlara sevap kazandırmak.
Gitsın canına, elmişlerığın canına gitsın, elmişlerinın cani için.

Canik dere : Çağlayan.

Carağlus et- : Avazı çıktığı kadar bağırmak.
Sanki kötü bir şey dedım oğa bir carağlis etti suratıma.

Cavra- : Gayret etmek, çabalamak.
Bizim uşaklar da cavrasa benlan akşa olmadan funduk işini bitiriruk.

[12] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=camadan+%C3%A7anta&sa=X&ved=0ahUKEwjy-vG5sfzXAhUkSJoKHVBNDqMQhyYIJA#imgrc=MilpZaw4XNaqoM. 07/12/2017.

Cendiye : Yünden dokunan ve sırtta yük taşımak için kullanılan büyük torba, sırt çantası. (*bk.*camadan)

Püsküllü cendiyemi
Takacağım dallara
Ne ettuğum var idi
Kaldım ha bu hallara

Ceyran değirmeni : Elektrikli değirmen.
Eskiden su olursa giderduk değirmene, şimdi her yan kolayladı, ceyran değirmeniyla ne zaman istesek un öğütuyruk.

Ceyran yayuğu : Elektrikli yayık[13].

Cimcim : Sıkılmış yumrukların üst üste konulması, yumrukların çözülmesi şeklinde oynanan çocuk oyunu.

Ciniviz : Çok zeki, uyanık, kurnaz kişi.

[13] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=-40rWrKRJaSQ6QTQmrmYCg&q=elektirikli+yay%C4%B1k&oq=elektirikli+yay%C4%B1k&gs_l=psy-ab.3..0i13k1l3.1395.6697.0.7084.23.21.0.0. 0.0.269.2864.0j15j2.17.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.17.2854...0j0i67k1j0i10k1.0.99Vxr88ciDQ#imgrc=IkbIyDXIF_XJsM. 07/12/2017.

-Ç-

Çağnis : Bir kabın içindeki sıvının kabın sallanması sonucu yere dökülmesi.
Süte giderkan sepet çağnis etti olanca sütüm da arkama döküldi.

Çaklis et- : Güneşin aniden parlaması, fazla ısıtması.
Kartop dikerkan güneş öyle bir çaklis etti, duramaduk dişarda kaçtuk eve.

Çalım benze- : Birisinin görünüş ve tavırlarının bir başkasını andırması.
Bizim kız bir çalim benzey rahmetli kaynanama.

Çalkalan- : Yıkanmak, banyo yapmak.
Tarlada çalışırken çok terledim, iki dakkada çalkalanayım da gelırım.

Çalkama : Yayık ayranı.
Eskiden çok fakırluk var idi, çalkama ayrana bile su katar da içerduk.

Çalpara : Gövdesi silindir biçiminde olmayan, yuvarlak, yüksek kapaklı sapsız tencere.

İşittın mi ufağım
O sabahki ilan
Çalparada pişurdum
Hau güzel pilavi

Çaluk : Eğri, çarpık.

Gel gidelım ormana
Edelım biraz yalluk
Bir kusuri yok ama
Gözleri biraz çaluk

Çamaşır et- : Çamaşır yıkamak.

Aynali buzacuğum
E neriye neriye
Bugün çamaşır edecoğuk
Gel gidelım deriye

Çamaşır küreği : Çamaşır dövmek amacıyla kullanılan, sap kısmı avuca gelecek şekilde dar, uç kısmı ise geniş ve yassı ahşap alet[14].

Çangal : Kurumuş mısır, fasulye, ot gibi mahsul yığınının ortasına mahsulün yıkılmaması için ucu sivriltilerek yere sabitlenen ahşap sırık.

Kapisının önunde
Bak mangala mangala
Fasulye kurumayi
Vur onlari çangala

Çapak vur- : Gözü açıp kapatmak.

Çapak vurma- : Geceyi uykusuz geçirmek; gözünü kırpmamak.

Çaplama : Dikey olarak yere çakılan ahşap direklere çit oluşturmak için enlemesine çakılan ahşap parça.

Çaplis : Zayıf, çelimsiz.
Onun var bir sığırı öyle çaplis bir şey, beş kuruş etmez.

Çapula : Deri ayakkabı.
Ayağında eski çapulalar, kara bata çıka yürümeye çalışıy.

[14] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=uFxKWvfbAsrg6ASp4IWQAw&q=%C3%A7ama%C5%9F%C4%B1r+k%C3%BCre%C4%9Fi&oq=%C3%A7ama%C5%9F%C4%B1r+k%C3%BCre%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3...493641.499442.0.499633.34.18.0.2.2.0.234.1882.0j11j1.13.0....0...1c.1.64.psy-ab..20.9.1211.0..0j0i67k1j0i8i30k1j0i24k1.309.lLMp1Jmw5MU#imgrc=KbrNoKhIUuUftM: 01/01/2018

Çaput : Eski bez parçası, paçavra.

Camenın kapisında
Tabut var idi tabut
Bozuldi habu sığır
Oldi ayni bi çaput

Çaruk suratli / yüzli : Yüzsüz, utanmaz.

Çaruk : Deriden imal edilen ayakkabı.

Ayağında çaruklan
Kız gezdın mi Yemen'i
Kadiralak yollari
Oldi yayla çumeni

Atma türki atarım
Canlarığın yakarım
Eski çaruklarımi
Boğazuğan takarım

Çat pat : Az.

Çatal : Çayır karıştırmak için kullanılan çubuk.

Çat- : Birisine rastlamak, karşılaşmak.
Çarşıya giderkan çattım bizım Ayşe'ye, ayaktaş oldi bağa bile gittuk.

Çebiç : Bir yaşındaki keçi yavrusu.
Çok semiz bir çebicim var, eyi para ederse satacağım oni.

Çeten : İnce ağaç dallarından yapılan, mısırların kuruması için kullanılan küçük depo.

Kapicuğun önunde
Bebek oyuncaklari
Soydun mi kodoşlari
Dök çetene onlari

Çığız : Çocuk oyunlarında oyunbozana denir.

Çığızlık et- : Oyun bozmak, oyunbozanlık etmek.
Çığızluk edeni daha oyuna almiyacağuk.

Çıkmiş : Kocasını terk edip baba evine gelen kadın.
Çıkmiş kari boba evunde ne kadar durabilir ki!

Çıngıl : Ormandan kesilen kütükleri sürükleyebilmek için kütüğün kök tarafına çakılan, ip geçirilen yüzük şeklinde başı bulunan metal çivi.

Çırnak : İneklerin boynuna takılan içinde zil olan küçük çan.

Çiço : Kısa boylu, cüce.
Üşüdüm üşüdüm daldan elma düşürdüm, elmami yediler bağa çiço dediler, çiçoluktan çıktım, ablama gittim, ablam pilav pişirdi içine fare düşürdü (Çocuk oyununda geçen bir tekerleme).

Çillen- : Yaş bitkilerin üzerinde oluşan siyah lekeler.

Testiyi koydum suya
Dolmaz ufağım dolmaz
Fasulyeler çillendi
Onlardan yemek olmaz

Çingan düğüni : Görgüsüzce, özenmeden yapılan düğün.

Çirpi : Düzgün.
Odunları bir çirpide dizduk, almasi da kolay olur.

Çirti suyu : Malzemesi az olan, lezzet yönünden eksik, tatsız tuzsuz yemek.

Doğurdi danacuğum
Buzacuğu ne tüyü
Öyle bi yemek etti
O ayni çirti suyu

Çivi : Örgü şişi.

Bahçesinin dibunde
Var idi kivileri
Başlayayım bi çorap
Getır şu çivileri

Çivit : Çekirdek.

Çivitli söz : İğneleyici, acı, dokunaklı söz.
Nenemun adetidir atar ortaya çivitli bir söz çekilır köşeye.

Çiyan : Yavru kertenkele[15].

Bahçesinın dibune
Soğan dikerim soğan
Gittim baktım depoya
İçi dolu hep çiyan

[15] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=-40rWrKRJaSQ6QTQmrmYCg&q=yavru+kertenkele&oq=yavru+kert&gs_l=psy-ab.3.0.0l3j0i30k1j0i24k1l6.1654.6227.0.7673.16.12.0.2.2.0.211.1398.0j8j1.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..5.11.1420...0i67k1j0i10i24k1.0.un1yNEibqkI#imgrc=4i_vXMMVTg-BaM. 07/12/2017.

Çocuğa kal- : Hamile kalmak.

Çolpaz : Beceriksiz, sakar, elinden bir iş gelmeyen.

Var idi buzacuğum
O öyle biraz olmaz
Birakın hau kızi
Odur biraz çolpaz

Çomber : Kadınların başlarına bağladıkları başörtüsü, yemeni.

Başndaki çomberın
Kıylari kangel mangel
Dedım oğa ufağım
Sabah namazi kalk gel

Çor : Hastalık, zıkkım, zehir.

Çor girsin içine : "Hastalanasın" anlamında beddua.

Çorbaluk : Mısır yarması.

Çorlan- : Zıkkımın kökünü yemek, zehir yemek.

Çuğarla- : Sıcak nedeniyle fenalık geçirmek.

Evunde dolabunda
Var idi iki tabak
Funduğa gidenlere
Derdiler çuğarlamak

Çul : Çuvalların dikilmesi ile oluşturulan, ot, odun gibi şeyleri yağmurdan korusun diye üzerlerine atılan örtü; mısır koçanlarında sarı tanelerin arasında olan siyah renkli tanelerin adı.

Haburadan aşağı
Enemem bayırlari
Getirın o çullari
Örtelım çayırlari

Çumen / çimen bağla- : Yaylada bahar gelince karların eriyip taze otların etrafı kaplaması.

E yaylalar yaylalar
Çumen bağladığız mi
Geçti burdan ufağım
Siz da ağladığız mi

Yayla çumeni karlar
Su olur da akarlar
Daha konuşmayalım
Gizlenir de bakarlar

Çürük ayi : Çürümenin başladığı temmuz, ağustos ayları. Yaş bırakılan her şey bu ayda çürür, demir paslanır.

Boşuna geçiririz
Şu güzel ömürleri
Çürük ayı girdi mi
Çürütur demirleri

Çürük peynir : Odundan yapılan küleklere peynir tuzlanarak bastırılır ve altı ay bekletilir böyle yapılan peynire çürük peynir denir.

Kız kapindan geçmedim
O ander direklerden
Bastırın peynurleri
Çürüsün küleklerden

Çüşbelek : Akılsız.
Onun oğli geldi on dokuz yaşına ama ayni bir çüşbelek.

-D-

Dağar : Küçük çocukların tuvalet ihtiyaçlarını görmesi için lazımlık olarak kullanılan nesne. Beşiğin altındaki tahta kesilerek dağar bu deliğe yerleştirilir. Komar yaprağı da külah şeklinde bükülerek dağara yerleştirilir.

Geçma kapilarımdan
Kapar seni bu zağar
Beşukleın altına
Korduk eskiden dağar

Dalaş- : Köpeklerin kavga etmesi, didişmesi; ağız dalaşı etmek.
Bizim köpek çezıldi da gitti istiyanlileın köpeğıyla dalaşti.

Dal- : Köpek saldırmak, köpeğin saldırması.
Ben beş yaşındayken köpek dalmiş bağa, ayağımdaki iz ordan kalma.

Damari at- : Aniden sinirlenmek.
Borcuni bu ay da veremeyeceğını duyunca damarım atti kopa kopa yanına gittım.

Dar canli : Aceleci, sabırsız.
Bobami bekletmek olmaz, o çok dar canlidır.

Davali : Köylüler arasında yayla kullanımında anlaşmazlık durumu.

Şu karşıya aşağı
Vali gelıyi vali
Durulmaz yaylalarda
Oldi ora devali

Al eline kavali
Çal havali havali
Dünyada bi kız sevdım
O da çıkti davali

Davara : Karabasan.
Bu gece rüyamda davara basti beni.

Davran- : Harekete geçmek.
Oturmalan iş bitmez, bir daha davranın bakalım.

Değirmenin biletmesi : Değirmende öğütülen mısırın azalması sonucu taşların birbirine sürtmesi.
Mısıri öğüturkan vurduk konuşuğa taneler da bitmiş, belki beş dakka değirmen biletti da haberımuz olmadi.

Değirmi : Yuvarlak.

Gözlerime aşağı
Durmaz akar iki yaş
Getir bağa oradan
Değirmi olan bir taş

Değişmeli : Nöbetleşe, sırayla.

Kapisının önunde
Sular vardır içmeli
Vardır bi çift lastiğım
Giyelim değişmeli

Del dişek yat- : Çok hasta olmak.

Gittım yâre sabahtan
Çamaşur asayidi
Bi da akşam oğradım
Del dişek yatayidi

Delimsek : Aşırı davranışları olan, çılgın, yarı deli kişi.
Mahalleye birisi taşındi çok akıllı birine benzemey, ayni delimsek bir şey.

Depreş- : Hastalığın yeniden ortaya çıkması, tekrarlanması.
Yaram tam savardı depreşti bir daha.

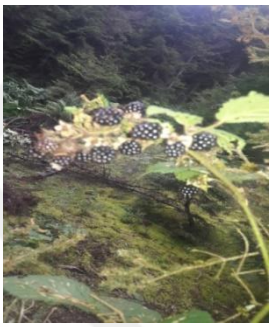
Dere bolandır- : Huzuru kaçırmak, düzen bozmak.
O öyle bolaşuktur bir parmağıyla dere bolandırır.

Devor : Yer adı.

Di di di : Köpek kovarken söylenen söz.

Dibine çal- : Yemeğin dibinin yanması, tencereye yapışması.
Yemeği biraktım sobada da çıktım kapiya o da hemen dibine çaldi.

Diken morasi : Böğürtlen.

Dik horon : Gövde eğilmeden oynanan bir horon çeşidi[16].

Bağla habu sığırlari
Aha oldi eyleyin
Horona girdığız mi
Horoni dik eyleyin

[16] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=jJArWouUHOXI6AS824e4Ag&q=horon&oq=horon&gs_l=psyab.3..0i67k1l2j0j0i67k1j0l6.14735.15287.0.15890.4.3.0.0.0.0.201.329.0j1j1.2.0....0...1c.1.64.psy-ab..2.1.200....0.oC6klMfMios#imgrc=4tGF80pycIFc0M:06/12/2017.

Diken orağı : Çalı kesmek için kullanılan bir çeşit orak[17].

Dikili / diklim baş atm- : Takla atmak.
Olayım ben torunuma. At bi diklim baş da nenen görsün seni.

Dikine söğ- : Birisinin yüzüne karşı küfür etmek.
Borcumi ödemiycom deyınca dayanamadım ben da dikine söğdum oğa.

Dil isti konuş- : Peltek konuşmak, kekeme olan insanlar için de kullanılır.
Tek kabahati var kızın o da dil isti konuşuyi.

Dillemek **:** Nazar değmek, dedikodu yapmak.

Bardacuğun dibunde
Var idi eruk suyu
Dillediler yarımi
Değişti hau huyu

Dilli **:** Konuşkan.
Bizım kız iki yaşında ama çok dillidir.

Dimla : Çok az.

Dipli başli anlat- : Bir konuyu baştan başlayarak en ince ayrıntısına kadar anlatmak.
Gel ha bu yanıma da sağa ne dediler dipli başli anlat bağa bakayım.

Dirmaç, tirmaç : Sırtta yük taşımak için kullanılan yünden örülmüş kalın ip.

Arkasina aşağı
Saçlari katar katar

[17] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=s5ErWoWiAYnBsAeBtqzYAg&q=diken+ora%C4%9F%C4%B1&oq=diken+ora%C4%9F%C4%B1&gs_l=psy-ab.3…2323.3036.0.3425.3.3.0.0.0.0.116.342.0j3.3.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.0.0....0.YxqLeocLRo8#imgrc=lJBvaHpXcYLxLM.: 06/12/2017.

Öyle bir dil var onda
Benım tirmacım kadar

Diş çak- : Birine kızıp öfkesini göstermek.
Uzaktan diş çakay bağa ama yanıma gelip bir şey diyemey.

Diş göster- : Mücadeleye hazır olduğunu göstermek.
Geçti karşıma bağa diş gösterıy, sanki ondan korkan var.

Dişkel : Biçilen mısır saplarının bağlanarak ayağa kaldırılması (*bk.* pendal)

Kız kapinın önünden
Saysana gidenleri
Horomlar islanıyı
Yapalım dişkelleri

Diver- : Arkadan itmek.

Diza : Kene.
Funduk toplarken diza yapişti bağa.

Dizim : Sıra, dizi, taze fasulyenin kurutulması için ipe dizilmesi.

Kapisının önunde
Üzüme bak üzüme
Dizeyim birkaç dizim
Hau güzel kızıma

Dizleri kesil- : Yorgunluktan adım atacak hâli kalmamak.
Akşama kadar koş koşuştur dizlerim kesıldi.

Doğlu : Erkek kuzu.
Koyunlar yavruladı beş tane doğlum oldi.

Doğrama : Ahşap bir yapının bölmelerine verilen isim.
Bu evın doğramalarını bobamla bile yaptuk.

Doğurum : İneğin yaptığı doğum sayısına denir.
Bizim sığır üç doğrumdur.

Donat- : Süslemek, bezemek.

Funduk serdım harmana
Kan kırmızi gaybana
Donattiler yarımi
Getırdiler mezara

Doruk : Çam ağacına benzeyen iğne yapraklı bir ağaç türü.

Yan doruğun çırasi
Nasi yanayi nasi
Diyeyim iki türki
Öyle geldi sırasi

Dorukluk : Çam fidanlığı.

Döndürme tavasi : Kapaklı tava[18].

[18] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=85ErWpaYMsXUsAeg56jwCg&q=kapakl%C4%B1+tava&oq=kapakl%C4%B1+tava&gs_l=psy-ab.3..0l8j0i5i30k1l2.7818.11969.0.12314.20.16.0.0.0.0.202.1959.0j11j2.13.0....0...1c.1.64.psy-ab..7.13.1954...0i67k1j0i10i67k1.0.c7L61m0Qnak#imgrc=hTfp2j1_PrFuIM. 06/12/2017.

Dönüm et- : Bir yerden başka bir yere sürekli gidip delmek.
Sabahtan beri bahçenın dibunda yabanci iki adam dönum edeyler.

Dripnis ol- : Dişinden tırnağından artırmak, zor şartlarda bir şeyler biriktirmek.
O yokluk zamanlarımda bile dripnis oldum da bu zamana getirdim uşaklarımi.

Düngürci : Dünür olan kimse.
Yarın düngürcilerumuz gelecek bize.

Dünya yansa bi bağ oti yanma- : Hayatı önemsememek, gamsız olmak.

Düzleme : İnsan emeğiyle eğimi azaltılmış, taraça hâline getirilmiş olan küçük düzlük; yer adı.

-E-

Ebekuşağı : Gökkuşağı.
Yağmurdan sonra güneş çıkti mi ebekuşağı da görünutdi.

Ediş : Gürültü, ses.

Şu karşıya aşağı
Çebiş gelıyi çebiş
Kız başım ağrıyi
Eylema orda ediş

Eğlemek : Oyalamak, durdurmak, zaman geçirmek.

Kapisının önunde
Var idi iki yumurta
İşim var gidecoğum
Eğlema beni burda

Eğlenmek : Oyalanmak, uğraşmak, vakit geçirmek.
Bizım adam, hafta güni illa çarşıda eğlenır.

Eğreti : Sağlam olmayan, idareten yapılan.

Bugün ayın sonidır
Kesecoğum fişleri
O ustayı beğenmem
Eğretidır işleri

Ehil adam : Cana yakın insan.
Benım kaynatam çok ehil adamdır, kim görse çok çabuk ısınır oğa.

Ehil ağaç : Yabani olmayan ağaç.
Bahçeye ehil ağaç fidanı alduk da diktuk, bakalım tutacak mi.

Ehnez : Zayıf, kuvvetsiz, cılız, gelişmemiş.
Alduk bir ehnez sığır, bakalım gelır mi kendine.

Ehya : Suni gübre.
Bu sene kartoplara ehya koymayalım da bakalım nasil olurler.

Eki peki yok : Kaybolan ve asla bulunamayacak olan şeyler için kullanılan bir tabir.
Tarlada yüzüğümi kaybettim o kadar aradım ama eki peki yok.

Ekleş- : Bir başkasına uymak, onunla birlikte hareket etmek, katılmak.

Aldum sepetçuğumi
Gidecoğum yalluğa
O aksi bir şeydır
Nerden ekleştuk oğa

Eksöğ : Yanan ateşten alınan bir ucunda köz olan odun parçası.

Geldım kapilarına
Kapilari hep doğu
Açtım kapilarını
Ateşte tek eksöğü

Eksuk görmeye git- : Alışverişe gitmek.
Yarın hafta günidır, eksuk görmeye gidecoğum.

Ekşi lapaza : Lapaza bitkisinin insanlar tarafından yenilen çeşidi.

El avuna : Karanlıkta görmeden elle dokunarak bir şeyler yapma, el yordamı.
Ceyranlar kesti ben de el avuna yedırdım sığırlari.

El et- : El işareti ile selamlamak, yoldan geçen arabayı durdurmak için elle işaret etmek.
El ettım oğa da durdi aldi beni arabaya.

Elan : Henüz, şu an, şu sıra.

Hastanın durumi ayni elan bir gelişme yok.

Elçinmek : Kafa tutmak, kavga etmeye yeltenmek.

Odasının içinde
Erimcek var erimcek
Aklığan nerden koydun
Bağa böyle elçinmek

Gidın çıkarın battan
Olağın keçisini
Hele benlan bir elçin
Al boyun elçisini

Elekle- : Dolaşmak, çok gezmek.

Ufacuğum saçların
Eklemedır ekleme
Gel otur aşağıya
On köyü elekleme

Elif supara : Elifba.

Her sene kızımi kursa veıyrım ama elif suparayı okari geçemey.

Elmesek : Çelimsiz, zayıf, beceriksiz.

Bahçesinın dibune
Ekerım taneleri
Bir elmesek kedem var
Tutmayi fareleri

Enük : Köpek yavrusu[19]

Derenın kıyısında
Yılanın kemukleri

[19] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=SJIrWuHdGqP36AT7rq-YAw&q=k%C3%B6pek+yavrusu&oq=k%C3%B6pek+yavrusu&gs_l=psy-ab.3..0l10.43276.47610.0.48023.16.13.0.3.3.0.167.1376.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..3.13.1407...0i67k1.0.KIcZxTmKcH4#imgrc=R9loMAlck9W0YM: 09/12/2017

Gene dişti peşime
Köpeğın enükleri

Erdi : Çatı.

Attım çıra ateşe
Ne yanayi yanayi
Erdicukten aşağı
Damlacuklar kayayi

Erşin : Sapı olan küçük demir parçası.

Ormanda gezeyikan
Gördüm hau uşağı
Getir bağa erşini
Açacağım ocağı

Eski zaman konuşuğu : Günümüzde artık kullanılmayan kelimeler.

Eşek : Çatal kazıklar üzerine oturtulmuş, sabit veya seyyar olan, odun kesmek için kullanılan tezgâh.
Sen odunları eşeğe diz, ben gelır da keserım onlari.

Eşkal : Gölge.

Gül biteyi biteyi
Dökülu da yiteyi
E kız hızli yüruma
Eşkalın çabuk yiteyi

Eşkin Filiz[20].

Ufağım çomberını
Birileri dümledi
Habu yaz çabuk geldi
Yapraklar eşkinledi

Gürgeni kestım dipten
Eşkin vermesım diye
Sürdiler beni köyden
Sevda etmesın diye

Etmek : Demek, söylemek.
Geçti karşıma da etti bağa sen kim oluysun.

Evlek : Bahçe veya tarlalarda açılan su yolu.

Uyku girmez gözüme
Ah geceler geceler
Verın suyu evleğe
Islansın şu bahçeler

Evza : Kibrit.

Bu bahçeye okari
Kapisına çıkarım
Getır bana evzayi
Ben ateşi yakarım

Ez : Ekmeğin iç kısmı.

[20] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=LpMrWtKeDuLA6AT0goL4Cg&q=bitki+filizi&oq=bitki+filizi&gs_l=psy-ab.3..0.48103.48103.0.48958.1.1.0.0.0.0.169.169.0j1.1.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.1.169....0.WD3MOdCpoTE#imgdii=NYg1MIvPMYi7_M:&imgrc=_Mt7EMnMgkHNVM: 09/12/2017

Pişirdım ekmeğımi
Ezine bak ezine
Diyeyim iki türki
Beşukteki kızıma

Ezinti : Kullanılmış küçük sabun parçaları.

Olayım ufağıma
Evun kıran aşıri
Bi ezinti sabunlan
Yıkadın çamaşuri

-F-

Facirus et- : Ayakların ıslanmasıyla birlikte lastik ayakkabının içinden ses gelmek.

Fafat : Alaca renkli tavuk[21].

Faslak : Yonga parçası.

Ağaçtan beyuk bir faslak kopardım, al oni da ataruk ateşe.

Felanlari yiyen : Küfür.

Felemit : Çeyiz sandıklarının yan gözleri.

Feli : Dilim, ekmek, elma, kabak dilimi.

E kız senın yüzünden
Deli gezerim deli

[21] https://www.google.com.tr/search?q=alaca+tavuk&tbm=isch&tbs=rimg:CWPdg6rdWAe7Ijij8-nrENxUxT2LgdSR40poI39y8FanAPK8Ki-4oyhNOa-fn3h0JQ46peq-E0yvpj7OH_1cO0qPkLSoSCaPz6esQ3FTFERUNZ-vfGqC9KhIJPYuB1JHjSmgR0kCeMKNCvPYqEgkjf3LwVqcA8hENxNmA5uy2BCoSCbwqL7ijKE05ESDQSfDayNfKKhIJr5-feHQlDjoR4JsX-0UnYAUqEgml6r4TTK-mPhFeNkCQWvbolCoSCc4f9w7So-QtEUa3XYm5Y4UI&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwiEuem9t_zXAhVH6KQKHXmZDjkQ9C8IHw&biw=1366&bih=662&dpr=1#imgrc=EK8jrMGryjc5nM.: 09/12/2017.

Kodoş mecilerında
Muhakkak olur feli

Felile- : Dilimlemek.

Fellendır- : Bir düşünceyi başkasının aklına sokmak, birini harekete geçirmek.
Sen uşağı fellendırmesan o gitmek istemezdi.

Ferbelali : Büzgülü, saçaklı etek.
Ufakken benim varmış ferbelali eteğım, hep oni geymek istermişim.

Ferik : Kümes hayvanlarının civcivlikten çıkmış cinsiyeti dişi olan yavrularına denir[22].

Bahçesinin dibunde
Erik var idi erik
Aldi bağa damadım
İki pulisli ferik

Feşel : Yaramaz, ele avuca sığmayan çocuk.
Onun uşağı ne feşeldır, kaşla göz arasında ortaluğu kırdi geçirdi.

Fırambul : Ihlamur.
Biraz üşüttüm galiba, fırambul demle da içeyım.

Fiin : Düşünce, niyet.

Fiinsız : Kötü düşünceli, art niyetli kimse.
Ondan korkulur çok fiinsızdır.

[22] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=YJUrWofxJObB6ATG96mICA&q=di%C5%9Fi+civciv&oq=di%C5%9Fi+civciv&gs_l=psy-ab.3..0j0i8i30k1j0i24k1l2.13567.26943.0.27203.29.21.1.0.0.0.156.2142.0j16.16.0....0...1c.1.64.psy-ab..12.15.1890...0i67k1.0.K1WN2QEA-zE#imgrc=paqj6Djx9abKFM. :09/12/2017.

Filastar : Yağ, su, şeker ve mısır ekmeğinden yapılan katı yemek.

Kapisının önunde
Tastar var idi tastar
Doldurdun suyu ekmek
Oldi ayni filastar

Filim : Gülünç, eğlenceli durum veya kişi.
Bizim evdekiler tam bir filim.

Filister : Satır.

Allah ne edecoğum
Bu kadar darluklari
Getır o filisteri
Doğrayım yalluklari

Findas et- : İneklerin aniden koşması (*bk.* karakos) (koyunlar için tezdirmek).

Kapisının önunde
Var idi bir çift tas
Çıkardım sığırlari
Eylediler hep findas

Firahti : Bahçe ve tarlaların çevresine, kazıklar arasına ağaç dalları veya dikenli tellerden yapılan çit.

Kapinızın önünden
Keçilerım geçeyi
Eğer istemeyisan
Et firahti bahçeyi

Firfilik : Düdük.
Aldi eline bir firfilik akşama kadar oni öttüruy.

Fisil : Bilye büyüklüğünde olan çok küçük patates.

Bahçecuğun dibunde
Var idi kırmızı güller
Bu seneki kartoplar
Oldi ayni fisiller

Fiskos : Dedikodu, alçak sesle konuşmak.
Odaya çekildiler, fiskos edıp duruyler.

Fosik : Çukur, sebze ekmek amacıyla açılan yer.
Ben fosiklari açayım, sen da koy onlara kartopları.

Fotik : Misket oyununda misketlerin içine atıldığı ufak çukur.

Doruğun tepesinde
Kargaların follari
Oynayacağız mile
Açalım fotiklari

Fufu : Çocuk dilinde yara.
Uşağın eli değdi sobaya da fufucuk oldi onda.

Fufukaka : Çıtkırıldım, zorluğa acıya dayanamayan.
Şimdiki nesil çok fufukaka, hiçbir zorluğa gelmey.

Furcuhte : Ahırla ev tabanı arasında bulunan, ahıra giriş çıkışı sağlayan, altında merdiven olan, yukarı doğru kaldırılarak açılan ahşap kapak.

Aynali buzacuğum
Gel bağıra bağıra
Furcuhteden aşağı
Eneyiruk ahıra

Beşuk yamalarında
Bak tağıra tağıra
Furcuhteden aşağı
Eneyiruk ahıra

Furun kuru : Mısır tanelerinin fırında kurutulduktan sonra öğütülmesi ile yapılan mısır unu.

Fuskal : Derinin sinek ısırığı, kaynar su sıçraması, ısırgan sürülmesi gibi nedenlerle yanıp kabarması; içi su dolu kese.
Sırganluğa düştüm, her yanım fuskal kalktı.

Fuşki : Hayvan pisliği.
Kapısının önleri hep fuşki, insan temizler oralari.

Futek : Çürümüş ağaç kökü.

Fuzan : Mısır tanelerinin arasında bulunan küçük toz parçacıkları.

Aşananın içinde
Çıran var idi çıran
Kodoşi savuramadım
Duruyi hep fuzan

-G-

Gaganis et- : Yumurtlamak için yer arayan tavuğun gıdaklaması; iş bitirememek, yavaş çalışmak.
Kümesın kapısi kapandi, tavuklar gaganis edip duruy, bulamadiler yumutlayacak yer.

Gagas as- : Yüzünü asmak, başını öne eğmek.
Bizim kıza az bir şey desan hemen asay gagaslarını oturuy aşağı.

Gagay : Çocuk dilinde ateş.
Kızım sobaya tutma, o gagay, yakar seni.

Gale gale : Buzağı çağırma ünlemi.
Gel gale gale.

Galla : Bari.
Ceyranlar kesti, galla yatalım aşağa. Karanlukta ne yapacağız.

Gangel / gangel mangel : Eğri, düzgün olmayan, inişli çıkışlı yol.

Başındaki çomberın
Dallari gangel mangel
Dedim ufacuğuma
Sabah namazi kalk gel

Garcaştır- : Karıştırmak, kurcalamak, hareketlendirmek.
Gece ahırdan ses geldi gidip bakayım dedim bir şey da yokti boş yere garcaştırdım sığırlari.

Garlanguş : Kırlangıç.

Gökten uçan karlanguç
Kanadi karış karış
Beni yardan ayıran
Dilensın avuç avuç

Gaybana : Yok olasıca, kötü, kaybolsun, kaybolası.
Gaybana sevdaluğa on yedimde vuruldum.

Gaybet çek- : Dedikodusunu yapmak, çekiştirmek.
Kimsanın gaybetını çekmeyın, beyuk günahtır.

Gazel : Kuru yaprak. Süpürülerek toplanır ve kışın ineklerin altına serilir[23].

Gazi goz anlamak : Yanlış anlamak, söyleneni farklı anlamak.
Ben sağa ne anlattım sen gazi goz anladın.

Gece beyva : Gece yarısı.
Gece beyva düştük yollara.

Gelin parmağı : Zehirsiz bir tür mantar.

Gelinluk et- : Gelinin kayınvalidesi ve kayınpederinin yanında eşi ile konuşmaması, ismi ile eşine hitap etmemesi, kendi çocuğunu büyüklerinin yanında kucağına alamaması geleneği.

Gelişat : Süreç, gelişim, boy atma, gelişme, serpilme.

[23] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=gazel+yaprak&sa=X&ved=0ahUKEwjpwoTSuvzXAhWOZpoKHUg9AeoQhyYIJw#imgrc=doiagyVo2zYTVM:.07/12/2017.

Olayım Aişeme
O nedeyi ne deyi
Gübre mi var dibunde
Gelişatli gideyi

Genişle- : Sıkıntılardan kurtulmak, rahatlamak.
Verdın bağa bu müjdeli haberi biraz genişledim.

Gerdan : Boyun.
Rüzgârda kaldım, gerdanım tutuldi.

Gereğu, kereğu : Dal çekmek için kullanılan ucu kanca şeklinde kıvrık ağaç dalı.
Verın bağa gereğuyi de ben kirazları eğeyım aşağı.

Gereklenmek : Bir işi yapmamak için nazlanmak, sorun çıkarmak.
Ondan da ne zaman bir şey istesek gereklenıy.

Gıcı gıcı : Koyun, keçi çağırma ünlemi.

Gıradede : Fasulye dövmeye yarayan, ahşaptan yapılan alet.

Ufağımun kapisında
Üzümlerın bağlari
Getırın gıradede
Dövelim baklalari

Godila : Ense çukuru.

Hele bir bakın bakın
Gelinın kınasına
Olayım bebeğımun
Enli godilasina

Gofrak : İçi çürümüş ağaç; *mec*. yaşlı insan.
Ormanda bir sürü gofrak ağaç var, bir işe yaramazler.

Gofrakla- : Yaşlanmak.
Nenem iyice gofrakladi, hiçbir ihtiyacını kendi göremey.

Gogir : Becerikli, hamarat.
Ben daha on beş yaşındayken çok gogirdım, evun her işi bağa bakardi.

Gogiza : Boğmaca.

Budadım gürgencuğu
Yapraklari hep dize
Bebeğım öksüruyi
Herhal oldi gogiza

Gohle : Salyangoz.

Golçak : Havada sallayınca ses çıkartan bir kırbaç türü.

Gorel : Yaylalarda yetişen, hayvanların yediği bir tür ot.

Govoksilo : Yaprağını hayvanların yediği küçük ağaç.

Göğün çivisi çık- : Yağmur aralıksız yağmak.

Gökyüzü delin- : *bk.* Göğün çivisi çık-.

Gömeş : Arı peteği[24].

Keselım kurbanlari
At öteye leşleri
Kovanlarda oluyi
Peteğın kömeşleri

Gömeşli bal : Peteği ile birlikte yenilen bal[25].

Göresle- : Özlemek, arzulamak, göreceği gelmek.

Şu denize baksana
Gemi gelıyi gemi
Çık kapiya ufağım
Göresledım ben seni

Görüm : Görümce.
Yirmi seneluk evliyim, görümlerımlan hiç sorun yaşamadım.

Göz çıkaran : Helikopter böceği.

---

[24] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=npcrWun7CY7N6QTI-oTQDg&q=ar%C4%B1+pete%C4%9Fi&oq=ar%C4%B1+pete%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3..0l10.1403.6497. 0.6742.14.10.0.3.3.0.154.1094.0j8.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..3.11.1127...0i67k1.0.INoZ7XO1IJU#imgrc=922hig_jfhQmEM.: 09/12/2017.

[25] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=cp0rWpaGB-eE6QSo1oCADg&q=petekli+bal&oq=petekli+bal&gs_l=psy-ab.3..0l2j0i8i30k1j0i24k1l7.180543.185433.0.185725.20.15.0.0.0.0.176.1709.0j12.12.0....0...1c.1.64.psy-ab..8.12.1704...0i67k1.0.X4t_SMCO0bI#imgrc=ranmFAh_s6HxYM.: 06/12/2017.

Göz al- : Nazar değmek. *bk.* göz al-.

Göz değmek : *bk.* göz al-.

Göz vur- : Göz kırpmak. *bk.* göz al-.

Göze gelmek : *bk.* göz al-.

Gözleri almak : Uyumak, uyuklamak.
Ediş etmayın da alsın azacuk beni gözlerim.

Gudal / kudal : Odundan yontularak yapılan çorba karıştırmak, hamur yoğurmak, kurutulan ürünleri çevirmekte kullanılan kaşık[26].

Ufağımın evleri
Çok odali odali
Hava bozuk düğünde
Yaladın mi kudali

Gudal² **:** Takım oyunlarında çocuk sayısı tek olduğunda iki takımda da oynayan çocuk.
Ben gudal oldum, en çok ben oyniycam.

[26] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=LJ4rWtDqKIbE6ASN66fgDA&q=tahta+ka%C5%9F%C4%B1k&oq=tahta+ka%C5%9F%C4%B1k&gs_l=psy-ab.3..0l10.3457.7541.0.7950.23.15.0.2.2.0.321.1733.0j8j1j1.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.12.1754...0i8i30k1j0i24k1j0i67k1j0i10k1.0.yoUf6E7HVhs#imgdii=uSsHcFdCD1vnQM:&imgrc=eOj1IkwBzb4NdM. 07/12/2017.

Gudalluk, kudalluk : Her işe burnunu sokma.
Onun huyudur illa kudalluk edecek.

Gugul : Berenin üzerinde olan püskül; tavukların başındaki kabarık tüy[27].

Koydum testiyi suya
O dolana dolana
Olayım bebeğımun
Fesının guguluna

Gugulli : Dik uçlu.
Eskiden gugulli fesler çok modaydı.

Gugus / kukus : Dolu yağmuru.

Kapisının önunde
Uşacuklar kayacak
Hava bugün çok serttir
Dersın kukus yağacak

Guluk : Gaga.
Güvercinler guluklariylan lahanaları hep deldiler.

Guluklamak / kuluklamak : Gagalamak; bir işi üstünkörü yapmak, baştan savmak.

Yarim evunun üsti
Hartomadır hartoma
Ander karga git burdan
Doruğu kuluklama

[27] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=j54rWoLWDuqY6AS724b_ACg&q=p%C3%BCsk%C3%BCll%C3%BC+bere&oq=p%C3%BCsk%C3%BCll%C3%BC+bere&gs_l=psy-ab.3..0l3j0i8i30k1.63463.68694.0.68788.23.14.0.4.4.0.186.1116.0j8.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.12.1160...0i67k1.0.w9D95RVJtwI#imgrc=kirh9bba4xUnEM. 07/12/2017.

Guluktena : Ağaçkakan[28].

[28] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=j54rWoLWDuqY6AS724bACg&q=a%C4%9Fa%C3%A7kakan&oq=a%C4%9Fa%C3%A7kakan&gs_l=psy-ab.3..0l10.5808.8566.0.8974.19.11.0. 3.3.0.241.1167.0j6j1.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..10.9.966...0i67k1.0.miECy8TXgso#imgrc=fbd1Mr09qkse8M.: 07/12/2017.

-H-

Haber tulumi : Dedikodu yapan, söz taşıyan kimse.
Onun yanında bir şey konuşmayın, o tam bir haber tulumidır.

Habu : Bu, şu.
Habu yalan dünyada hiç yüzüm gülmedi.

Haburasi : Burası, bu yer.

Haburadan oyana
Giderım yali yali
Al da beni gidelım
Olalım Siliksali

Sigaramın dumani
Keseyi nefesımi
Çağırsam haburadan
Duyar misın sesımi

Haçan : Madem, ne zaman ki.

Haçan bi kız kaçacak
Yan basar ayağını
Ener ahıra çözer
Sığırların bağını

Hafta güni : Haftalık pazarın kurulduğu gün.
Hafta günü geldi mi isteduklerığızi alacağım.

Hak Kırani : Yer adı.
Bu sene Hak Kırani'ndaki çayırımi kesemedim.

Hal ağla- : Birisine sıkıntısını anlatmak, derdini söylemek.
Her zaman gelip bağa hal ağlay.

Halavoşan : Pis, pasaklı, düzensiz, baştan savma, alelacele.

Dedım ufacuğuma
Boşan kocandan boşan
Hiçbir doğru işi yok
Hepisi halavoşan

Halimes : Erkek adı.

Hali sarma- : Durumunu beğenmemek.
Şimdiki gençlerın hali hiç sarmay bağa.

Hallaş- : Anlaşmak.

Halvan : Genellikle yaylalarda yetişen, ineklerin yediği bir tür ot. Bitkinin çiçek kısmının şifa olduğuna inanılır ve kaynatılarak içilir.

Halvet et- : Söyleşmek, sohbet etmek.
Gel otur da biraz halvet edelım senlan.

Hamdana : Hiç doğum yapmamış inek.
Var idi bir ham danam bakamam diye sattım oni.

Hamla- : Uzun süre iş yapmama sonucu becerinin azalması. İnekler kış boyu ahırda yattıkları için yaylaya göç zamanı gelince dışarı çıkarılır ve hamlıklarının gitmesi sağlanır bu duruma da "inekleri hamlıyorum" denir.

Hamurluk : İçinde ekmek hamuru yoğurulan kap.

Hamurun gelmesi : Mayalanmış hamurun kabarması, kıvamlanması.

Handaşura : Kirpi[29].

Gel gidelım ormana
Edelım biraz çıra
Geldi düştü kapiya
Bi yerden handaşura

Haniya : Nerede, nerede kaldı.

Harabuza : Pürüzsüz olmayan yüzeyler için kullanılır.

Çıktım gece kapiya
Kaydım da bastım buza
Bu sene elmacuklar
Hep oldi harabuza

Hark : Değirmene suyun geldiği oluk.

Bebeğım kucağımda
Uyu uyu da büyü
Değirmen öğütmeyi
Kestiler harktan suyu

[29] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=k58rWr6yLsnm6ATtn5SABw&q=kirpi&oq=kirpi&gs_l=psyab.3..0l10.89801.92747.0.92945.14.9.1.1.1.0.329.1112.0j5j0j1.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.8.1133....0.sR0kCZV_K9c#imgrc=UJqLvtYoQ9lP1M. 09/12/2017.

Hartoma : Kiremit yerine kullanılan, çam ağaçlarından elde edilen ev tavanını örtmekte kullanılan, ince tahta levha adı.

Vurdum dere aşağı
Kuma giderım kuma
Yar evunun erdisi
Hartomaydi hartoma

Has : İyi, güzel, uygun.
Hafta güni çok has bir kuşak aldım.

Has et- : Doğru olanı yapmak.
Has ettım da gittım gezmeye.

Has olmuş : "İyi olmuş, oh canıma değsin" anlamındaki söz.
Benım sözumi dinlemedi, bak başına ne işler aşti, öyle has oldi.

Haşindi : Hemen, şimdi.
De kocana haşindi benım yanıma gelsın, bekleyrım oni.

Haşla- : Sıcak su yakmak, sıcak suyun yakması.
İbrikten aldı kaynar suyu da döktü elime, hep haşladı beni.

Haşli : Çok sıcak su, yakıcı, çok sıcak.
Ben haşli yemek yiyemem, biraz soğut oni.

Hau : İşte şu, şuradaki.
Hau ağacı keselım da odun edelım.

Hay huy : Ağız dalaşı, laf kalabalığı, kuru gürültü.
Bu sene çok gelen giden oldu, evun hay huyu eksuk olmadi.

Hedik : İnce ağaç dallarından örülmüş, karda yürümeye yarayan kar ayakkabısı.

Ufağım kapicuğan
Dik gülleri gülleri
Aradım bulamadım
Köşede hedikleri

Herle : Ekşi yoğurtla yapılan un çorbası.

Hasta oldu bebeğım
Uyu da biraz terle
Aç olduk haburada
Edeluk sütten herle

Hıncahınç : Tıka basa dolu.
Odun çuvallarını hıncahınç doldurdun bakayım nasi taşiyacaksın olari.

Hırli : Kavgacı, belalı; doğru dürüst, iyi insan.
Buralara bir uşak gelip gidey hırli midir nedir belli değil.

Hırli hırsız : İyi mi kötü mü olduğu belli olmayan kimse.

Hışır : Bir şeyin kötüsü, artığı, işe yaramazı.

Allah ne edecoğum
Gene geldi habu yaz
Hışır oldun e kızım
Otur aşağı biraz

Hışır et- : Birini çok dövmek, işe yaramaz hâle getirmek.
Vura vura hışır ettiler bizım uşağı.

Hışır ol- : Yıpranmak, yorulmak, eskimek, parçalanmak.
O kadar ağaçı eve taşıdım, hışır oldum artık.

Hışla- : Hızlı hızlı soluk alıp vermek.
Hışliya hışliya geldi eve.

Hobur : Hortlak.
Uşaklar yaramazluk etti mihabur gelir yer seni diye korkuturduk onlari.

Holgon : Hayvanların (daha çok köpeklerin) başına takılan yuvarlak küçük zil.

Pencereye aşağı
Uzatsana koluni

Köpecuğun başına
Taksana holgonuni

Hor : Yumurtanın sarısı.
Bebeklere yumurtanın horuni hemen vermezduk.

Hor bak- : Küçümsemek, aşağı görmek.
Onlar bağa hep hor baktiler.

Horom : Kesilmiş mısır saplarının birbirine desteklenmesiyle yapılan yığın, ot yığını, bir tutam ot.

Doruğun tepesinde
Kuşcuazın follari
Horomlar islanıyi
Gel örtelim onlari

Hoşamet : Nazlamak, övmek, yaranmaya çalışmak.

Hoca durdi namaza
Eyledi orda kamet
Ya git başımdan e kız
Etma bağa hoşamet

Hov : Arzu, heves, istek, anlık öfke.
Bir hov ben bu oyuncağı alacağım der uşak sonra vazgeçer.

Hovsuz : İsteksiz, arzusuz, hevessiz.

Hovu geç- : Sinirleri yatışmak, sakinleşmek, isteği kalmamak.
Hovun geçti mi gelma yanıma.

Hovuni al- : Hevesini almak, öç almak, tatmin olmak.
Şimdiki uşaklar ne görse istey, hovuni alana kadar her şey sonra at bir kenara.

Hozan : Ot bitmeyen verimsiz toprak; yer adı.

Hulada : Mısırın ucundaki kurumuş püskül.

Hurek : Baykuş.

Hurtula : Gırtlak, yemek borusu.

Kapisının önunde
Var tuğlasi tuğlasi
Ye ye doymak bilmeyi
O beyuk hurtulasi

-İ-

İdare lambasi : Alt kısmı gaz haznesi, üst kısmı ise ışığın korunmasını sağlayıcı cam şişeli lamba türü.

İfteri : Eğreti otu.

İfteriluk : Eğreti otu ile kaplı alan.

İftiyade : Kadın adı.

İkilemek : Mısır fidelerinin zayıf, güçsüz olanlarının elle kapartılması, büyümeye daha elverişli olan fidelerin etrafının açılması.

Ayıtladım tarlayı
İkileme çağında
Allah alsın canımi
Yarumun kucağında

İkiluk yap- : Çocukları arasında ayrım yapmak.
Ben uşaklarıma hiç ikiluk yapmadım, Allah biliy.

İkrayin : İğrenme duygusu.

İlersi gün : Dünden önceki gün.

İlicak : Ilık su.

İlista : Isırgan yemeğine taze fasulye eklemek suretiyle yapılan yemeğin adı.

İliş- : Rahatsız etmek, sataşmak, kavga etmek.
Sen başkasına ilişmezsan kimsa da sağa ilişmez.

İnce maraz : Verem.
Eskiden derman bulunmazdı ki ince maraza.

İndir- : İneğin memelerini ovuşturarak süt getirmek.

Pansiların önüne
Koy ineğın otuni
Yıka memelerını
İndirsın sütlerını

İrgan- : Kıpırdamak, yerinden oynamak, kalkmak.
Buzağım çok hasta, sabahtan beri yerınden hiç irganmadi.

İskele : Seyyar merdiven.
İskeleyi getırın da çatiya çıkayım.

İskemli : Tabure[30].

Otur ufağım otur
Çubuk iskemlisine
Yireğumun derdını
Diyemem hepisine

İsriç : Odunundan yararlanılan gürgene benzeyen bir ağaç türü.

Fanyasının üstünde
Var kapluğu kapluğu
İsriç ağaçlarından
Olur balta sapluğu

İstavrit : Eylül ayı.
İstavrit ayı geldi mi yayladan göç ederduk.

İsteyici : Dilenci.
Her zaman isteyicilere bir şey vermişimdir.

İstiyan : Kuzey, üst taraf.

Göberdi tavucuğum
Ben oni yana yana
Ayşe'yi sorayisan
O gitti istiyana

İstol : Masa yüksekliğinde küçük çay sehpası.
Ceyran yok bu akşam, mumu yak da koy istolun üstüne.

[30] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=2aArWtWGGciY6ASulJKIDQ&q=ah%C5%9Faptabure&oq=ah%C5%9Faptabure&gs_l=psy-ab.3..0i13k1l10.11249.12422.0.12684.5.5.0.0.0.0.158.583.0j4.4.0....0...1c.1.64.psy-ab..1.4.581...0i7i30k1.0.mYVWWDa1WNs#imgrc=dwU0bOKf0w9z-M. 09/12/2017.

İşe doğrul- : İşin başına dönmek.
Tam işe doğruldum kapı çaldi.

İşgil : Şüphe, korku.
İçime bir işgil düşti, hayır olsun.

İşgillen- : Kuşkulanmak.
Bizim uşağın hareketlerınden işgillenmeye başladım.

İşlemek : Yünü tel hâline getirmek.

Bahçesinin dibunde
Var gülleri gülleri
Bugün ayam bozuktur
İşliyelım yünleri

İşlemek² : Yara iltihaplanmak.
Yaram iyice işledi, kolay kolay savmaz.

İşmar : Baş, göz, kaş ve elle işaret.

İşmar et- : Baş, göz, elle işaret yapmak, işaretle gizlice bir şey anlatmaya çalışmak.

Tarlasının dibunde
Eminem ikileyi
İşmar eyledım oğa
Alttan alttan güleyi

İt keseri : İneklerin yediği bir tür ot.

İv yeri ara- : Bahane bulmak, sorun çıkarmak için neden bulmak.

Ufağım saçlarığın
Kim tarayi tarayi
Bağa takılmak için
O iv yeri arayi

İvez : Sivrisinek.

İvini bul- : Kolayını bulmak.
O işini becerir, ivini buldi mi kimsayi tanımaz.

İzdirmek : Hastalığın iyileşmeden yinelenmesi, yeniden hastalanmak.
Tam iyileştim derken izdirdi beni.

-K-

Kab suyi : Bulaşık suyu.

Kabahat et- : Yellenmek, gaz çıkarmak.

Kabak felisi : Kabuğu soyulup, içi temizlenip şekerle pişirilen kabak tatlısı.

Katosir : Kapı eşiği.
Bizim kede öyle akıllıdır ki katosirdan içeri girmez.

Kâbe toprağı : Ulaşılamayan, özlenen yer.
Eskiden çarşı bizim için Kâbe toprağı idi.

Kaco : Sert kabuklu, parlak renkli bir tür böcek.

Kafkal et- : Fındık, ceviz, fasulye gibi kabuklu yiyecekleri yeşil kabuğundan çıkarmak.

Kapının kıyisında
Tavukların follari

Bugün bi işin yoksa
Kafkal et funduklari

Kaful : Dikenlik, çalı kümesi.

Çomberın kıyısında
Var pullari pullari
Yitti tavşancuğum
Bak hau kafullari

Kafulluk : İnsan elinden uzak kafulların sarmış olduğu yer.

Kakmuk : Yumruk.

Erdicuğun üstünde
Var muklari muklari
Rahat dursan orada
Yemezdın kakmuklari

Kakmukla- : Yumruk atmak.

Kakos : Erkek lakabı.
Yarın Kakos Aga'nın oraya gidecoğum.

Kakot : Kaba, beceriksiz, işe yaramaz kişi.
Benla yaşayan adamın elinden her iş gelecek, öyle kakot adamlarlan ben yaşayamam.

Kakaslarını as- : Surat asmak, memnuniyetsizliğini ifade etmek.
Azacuk sesimi yükseltsem bizim kıza asar kakaslarını oturur aşağı.

Kalandar : Ocak ayı, yılbaşı günü, 13 Ocak gecesi Kalandar kutlamaları yapılır. Toplanan gençler gece ev ev dolaşarak ev sahibine görünmeden ip bağladıkları çuval, torba, çendiye vb. evden içeri atar ve ev sahibine görünmemeye çalışır, sesini değiştirerek 'kalandar kalandar'der, ev sahibi poşetin içine çeşitli yiyecekler koyar, poşet bağlı olduğu iple çekilerek alınır, toplanan yiyecekler birlikte yenir.

Bahçesinın kıyında
Lifosların mollari
Kalandar akşamlari
Atalım torbalari

Kapisının üstünde
Koçunun boynuzlari
Kalmiyasın kalandar
Çok uzattın buzlari

Ah kalandar kalandar
Çıkmadın duruyisın
Öyle soğuk eyledın
Yaktın kavuruyisın

Kalandar kırma : Kalandar gecesinin sabahı eve ilk gelen kişi o evin kalandarını kırar. Uğursuz bir kişi kalandarı kırarsa o yıl inekler kısır kalır; iyi, bol bereketli biri kırarsa ineklerin yükü tutar.
Bu yıl kalandari yengem kırdi, bereketli bir yıl olacak.

Kaluk : Evde kalmış kız.
Emicamun var kaluk bir kızı, her işi oğa ettiriyler.

Kama : Çocuk oyunlarında birim olarak kabul edilen sayı.
Beş kama yapan oyunu kazanır.

Kan çek- : Akrabalar birbirine sevgi duymak.
Dayısına nasi da gidey bizim uşak, ne de olsa kan çekey.

Kan leşi ye- : Beddua.

Kan tulumi ol- : Öfkeden kudurmak, sıkıntı ve öfkeden kızarmak.
Onun yerıne girmiş bizım sığırlar da tarlasını kırmış, oldu aynı kan tulumi yüzüne bakılmay.

Kanli ol- : İki kişi veya ailenin arasında kan davası olması, düşman olmak.
En yakın akrabamuzla şimdi kanli olduk.

Kanzi : Fındık içi, cevizin ¼ ü; sarımsak tanesi, meyve dilimi[31].

Enecoğum bahçeye
Kırayim pazisini
Helvacuğun üstüne
Koy ceviz kanzisini

Kan vur- : Hastalanan hayvanların kulaklarının veya kuyruklarının kesilerek kan akıtılması.

Çıkardım keçileri
E bakın olağına
Ne oldi buzacuğum
Kan vurun kulağına

Kanzila- : Tanelemek, bütünü parçalara ayırmak.

Kanzoles et- : İneği sağma işlemi bittikten sonra bütün memelerin tekrar sağılması, süt kalıp kalmadığını kontrol etmek.

Kapisının önunde
Var küleği küleği
Süt lazim isa e kız
Kanzolos et ineği

Kapmak : Köpek ısırmak.
Altiyankilerın köpeği kapti beni, aca kuduz midır?

[31] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=5qArWs62K6Wv6ASbqI6oDQ&q=ceviz+i%C3%A7i&oq=ceviz+i%C3%A7i&gs_l=psy-ab.3..0l10.157021.160649.0.160848.19.14.0.0.0.0.159.1381.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..9.10.1379...0i13k1.0.7b_2LUgre1M#imgrc=kMuMQ554Wl_ZrM. 09/12/2017.

Kara ateş : Evin içinde veya dışarıda açıkta yakılan kazan kaynatılan ateş[32].

Kara bakla : Barbunya.

Kara dayak : Çok fazla dayak.

O kadar yaramaz olursan yersın kara dayağı otururşun aşağı.

Kara duman : Yoğun sis.

Geldi bi kara duman
Sardi dört yanımuzi
Bu gaybana hastaluk
Alacak canımuzi

Kara kabak : Sütlü kabak yemeğinin yapımında kullanılan bir kabak türü.

[32] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=LQctWoPgMoiv6ASTk6HADg&q=kara+kazan&oq=kara+kazan&gs_l=psy-ab.3..0l3j0i24k1l7.189098.193359.0.193892.15.13.0.0.0.0.156.1388.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..5.10.1385...0i67k1j0i10k1j0i30k1j0i8i30k1.0.DdjLm2Gudao#imgrc=p4GmmkaIQNAGQM. :10/12/2017.

Kara koncolos : Koyun köpeği, çoban köpeği.
Kara koncoloz olmasa koyunları hiç bekleyemezdim.

Kara lahana : Temel besin maddesi olarak kullanılan, yaprakları koyu yeşil renkli olan sebze türü. Yörede lahana sarması, yığma lahana, lahana çorbası, malakta adı verilen yöresel yemeklerin ana maddesidir.

Kara lastik : Çarık yerine kullanılan, genellikle yaşlılar tarafından giyilen ayakkabı.

Karalahana sulisi : Bir yemek türü; ayıklanıp ince ince kıyılan lahana yaprakları suda kaynatılır, ardından içine mısır yarması, pişmiş barbunya, yağ, tuz eklenerek pişirilir.

Karalahana yığmasi : Bir yemek türü; ayıklanıp ince ince doğranmış lahanalar suda haşlanarak suyu süzülür, ardından tencerede salça, soğan kavrulur ocağın altı kapatılır. Bir sıra haşlanmış lahana onun üzerine pirinç onun da üzerine haşlanmış kuru fasulye eklenir. Malzemeler bitene kadar bu işleme devam edilir ve bir miktar su eklenerek pişirmek için ocağa alınır. Malzemelerin üst üste yığılması suretiyle yapıldığı için bu ismi almıştır.

Kara tavuk : Ormanlık alanlarda yaşayan, siyah tüylü, sarı gagalı yabani tavuk cinsi.

Gel enelım bahçeye
Hep edelım otlari
Doruğun tepesinde
Kara tavuk follari

Ormanda kara tavuk
Atıp da vuramağuk
İkimizda sevdali
Bu köyde duramağuk

Kari ağzına bak- : Erkeğin karısının sözüyle hareket etmesi.
O kari ağzına bakıp da iş edersa daha çok zarar eder.

Karamet : Hayatı acı ve yoksulluk içinde geçmiş insan.
Komşumuz Asiye Hala'nın kimi kimsesi yok, karamet bir kadıncuktur.

Karamus : Uçurum.
Buldur böyle zamanlar Nazara geçti karamustan aşağı.

Karapşin : Kara kuru, çirkin kişi.
O karapşin uşağı da nerden buldi bizim kız.

Karagos : Hayvanların aniden koşmaya başlaması. (*bk.* findas).

Yağdi azacuk bi kar
Ne lodostur ne lodos
Çıkardım sığırlari
Eylediler karagos

Karak : Kapı mandalı. Ahşap kapıları kilitlemek için kullanılan, kapı kısmında çengel kısmı, pervaz kısmında ise yuvarlak yuvası bulunan kilit.

Ha böyle duruyikan
Aldi bağa bi merak
Gel gidelım ormana
Edelım iki karak

Karaklamak : Kapıyı "karak" adı verilen kilitle sürgülemek.

Karakış : Aralık ayı.
Bu sene karakış çok soğuk oldu.

Karambuk : Ham, çürük, işe yaramaz.
Meyveleri seçin da karambuklari ayırın, sığırlara veruruk onlari.

Karanes : Fındık ağaçlarının altında yetişen hayvanların yediği bir tür ot.

Haburadan okari
Çıkalım bayırlari
Fundukların altlari
Karanes çayırlari

Karcaş- : Karışmak, karışıklık, hareketlilik.
İstiyankilerın kızı geldi İstanbul'dan çoluk çocuk, ev karcaşti gidey.

Kardeş payi : Bir fındık tanesinin içinden çıkan iki tane fındık. Böyle olunca biri kardeşin payıdır, çocuklar bunu yememeye, kardeşlerine vermeye dikkat ederler. (*bk.* limanda fındık)

Kares kavel : Zayıf, çelimsiz, açlıktan zayıf düşmüş hayvanlar için kullanılan bir tabir.
Bu sene sığırım hastalandı, oldu karas kavel bir şey.

Karganak : Değirmende mısır tanesini akıtan oynak kol.

Ormanlarda gezeyi
Ayucuğun balağı
Taneleri yutayi
Değirmen karganağı

Karla- : Kar yağmak, kar içinde kalmak.

Karmakudal : Karmakarışık.

Ufağım git çarşıya
Beğenırsan sen tut al
O işten ben anlamam
O oldi karmakutal

Karbuz çiçeği : Yaylalarda yetişen yaban yoncası.

Kartop : Patates.

Karzolat : İri yarı, boylu boslu kimse.

Kestane kabağı : Bal kabağı[33].

[33] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=5qArWs62K6Wv6ASbqI6oDQ&q=bal+kaba%C4%9F%C4%B1&oq=bal+kaba%C4%9F%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0l5j0i10k1j0l4.4612.11227.0.11565.22.16.1.0.0.0.165.1388.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.11.1396...0i13k1.0.F2KpvuH0fqc#imgdii=iZ1Gd4NL7jGjkM:&imgrc=ywceB3AVuNccwM. 06/12/2017.

Kava kaşağusi : İnsanların arasını açan, kavga çıkaran, arabozan.
Oğa güven olmaz o ne kava kaşağusidır bilmezsın.

Kastaniza : İlkbaharda (nisan sonu mayıs başı) yaylalarda açan, kısa sürede kaybolan mavi çiçek.

Kaşarlan- : Hırpalanmak, yıpranmak.

Olayım ufağıma
O ne derdi ne derdi
Çok kaşarlandi orda
Akli başına geldi

Kavuştur- : Yetiştirmek, zamanında bitirmek.
İşleri kavuşturursam akşamki düğüne gidecoğum.

Kavut : Yemek türü. Tereyağında buğday unu kavrulup üzerine su ve tuz eklenerek pişirilen bir yemek türü.

Kayde : Ezgi, müzikte ahenk; davranış biçimi, yordam, usul.
Horoni kaydesine göre oynamak lazım. Başka köylerın kaydeleri bize hiç benzemez.

Kaydele- : Söylemek.
Kaydele bir türki da dinleyelim seni.

Kaydeye uy- : Horon oynarken müziğe uymak.
Uyun kaydeye da daha güzel oynayın.

Kazabira : Cazgır, huysuz, tuttuğunu koparan.
O ne kazabiradır, biz onlan uğraşamayız.

Kelber : Tırmık. (*bk. Rafan*).
Merekten kelberi getır bağa, çayıri topliyacağım.

Kendiriza : Dikenli ot.
Bu sene bahçeyi kendirizalar sardi.

Kekez : Kekeme.
Ufakken bir şeyden korktum, kekez kaldım.

Kelebeş : Göbekli insan.
Boş boş gezip kelebeşiğin büyüteceğine biraz çalış da işe yara.

Kelek : Hayvanların boğazına takılan büyük çıngırak.

Evlerının içinde
Dolanır bebekleri
Göç edip gidecoğuk
E takın kelekleri

Çıkardım koyunlari
Sabahın çisesine
Uyan sevduğum uyan
Kelekleрın sesıne

Gene geldi aklıma
Boz tekenın keleğı
Kaldi yarım yaylada
Çatliyacak yireğı

Kendime : Buğday kırması, yarma.

Kapisının önunde
Asılıyi torbasi
Ne yiyecoğuk bilmem
Yap kendime çorbasi

Kenes : Sütün üzerinden kaymak almak için kullanılan büyük, yassı kaşık.

Kız sarsiyan başığan
O beyaz yaşmağını
Keneslerlan alırduk
Sütlerın kaymağını

Keratil ağız : Ne söylediğini bilmeyen, tutarsız konuşan kimse.

Kerenti : Çayır biçmek için kullanılan, uzun ahşap bir sap ve geniş yarım ay şeklinde metal ağızdan oluşan bir çeşit orak.

Derecuğe okari
Bak dumana dumana
Kerenti nerededır
Gidecoğum ormana

Kermane : Yün eğirilen alet.

Kapicuğun önunde
Funducuğun mollari
Kermanede işlenır
Keçilerın kıllari

Kermaniza : Yünden örülen ipliği sarmak için kullanılan ve elde döndürülen kermaneden daha büyük alet.

Kermuz kes- : Çok üşümek.
Soğuk sulan bulaşıkları duruladım, ellerım kermuz kesti.

Kertel : İneklerin yemlerini yediği kap[34].

Fabrikadan gelıyi
İneklerın yemleri
Furcuhtenın başına
Dizerduk kertelleri

Ben her cumartesi
Yıkardım kertelleri
Yoktu mali melali
Bi kara perçemleri

Kesek : Kestirme yol.
Kesekten gidince hemen çarşıya inilir.

Kesil- : Çok yorulmak, bitkin düşmek.
Akşama kadar tarlada çalıştım artık kesildım.

Kesim : Kıymetli, değerli bir şeyin en iyisi.
O kesim kuşağımi ormanda kaybettım.

Kesme makarina : Buğday unuyla hazırlanan hamurun açılıp sacda pişirildikten sonra ince ince kesilip kurutulması suretiyle elde edilen yiyecek. Tüketileceği

[34] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=jaMrWrzpGcnGkgWUtrCYAg&q=kertel&oq=kertel&gs_l=psy-ab.3..0j0i5i10i30k1j0i30k1l2j0i10i24k1j0i24k1j0i10i24k1j0i24k1l2j0i10i24k1.4025.7193.0.7964.15.8.1.1.1.0.166.692.0j5.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..8.6.594...0i67k1.0.yJ_Nnvp93XY#imgrc=FVnjsy161ogMGM: 06/12/2017.

zaman tereyağında kavrulur ve üzerine şerbet dökülerek yenir. Sıcak suyla yumuşatıldıktan sonra şerbet dökülerek yenir[35]

Keşen : Odunluk tomruk.

Kapisının önünden
Saysana geçenleri
Gel gidelım ormana
Çekelım keşenleri

Keyvan : Ev işlerinde yemek pişirmede becerikli kadın, ev kadını.

Bahçecuğun dibunden
Yol geçeyi geçeyi
Bi inecuğum vardır
O çok keyvan seçeyi

Kıran : Tepe, yokuş; yer adı.

Dere kıyılarında
Yıkardım çamaşuri
Ne edelım ufağım
Evun kıran aşıri

Ay vuranda vuranda
Çık da otur kıranda
Ağla beni ufağım
Kukular bağıranda

[35] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=eri%C5%9Fte+yap%C4%B1m%C4%B1&sa=X&ved=0ahUKEwiw14yQxfzXAhUGIpoKHY31CcwQhyYIJw#imgrc=-p8OUNcz96zVUM: 09/12/2017.

Kırkla- : İslam dini açısından pis sayılan fare, böcek gibi hayvanların insanların yemek yediği bir kaba girmesi sonucu o kabı temizlemek amacıyla kırk kaşık suyla o kabı yıkamak.
Tencereye fare girdi, kırlanmadan kullanılmaz artık.

Kısla- : Köpeği kıs kıs sözleriyle birisinin üzerine saldırtmak için teşvik etmek.
Köpek kapsın beni diye kısladi da saldi oni üzerime.

Kışı kışı : Kümes hayvanlarını kovalama ünlemi.
Tavuklari kışı kışıla da girsinler fola.

Kıcıman : Erkekler için kullanılan bir lakap.

Kıh : Çocuk dilinde insan pisliği.

Kındır- : Dolduruşa getirmek.

Ceketının önüne
Sürecoğum yaldızı
Fena ederım seni
Kındırma hau kızi

Kırpuşna unu : Buğday unu.
Eskiden fakırluk var idi, kırpuşna ununi nerde bulacaktuk.

Kırebi : Eğri uçlu budama orağı.

Aldadiler yârimi
Geldi hau oyuna
Al çoban kırebiyi
Gel gidelım koyuna

Kıyli : Sini, kenarları yüksek tepsi[36].

[36] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=lqMrWpWxB9HDkgXs66XIDw&q=sini&oq=sini&gs_l=psy-ab.3..0l10.79500.81429.0.81671.9.7.0.0.0.0.164.658.0j5.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.5.655...0i67k1.0.Mcu2-_Dh-o4#imgrc=08sUjdvhar53GM 06/12/2017.

Kız çek- : Zorla kız kaçırmak.
Eskiden kız çekme olayları çok olurdi.

Kızıl ağaç : Sulak alanlarda yetişen bir ağaç türü.
Ormanda has bir kızıl ağaç kırıldı, alalım onu da odun ederuk.

Kinzal : Boğaz, boyun bölgesi.
Takti kinzalına bir zincir, hava atay onlan.

Kışile- : Kümes hayvanlarını kovalamak.

Kirez ayı : Haziran ayı.
Bu sene kirez ayında düğünümüz var.

Kirva : İşe yaramaz, huysuz kadın.
Gençluğunde çok kirva biriydi.

Kisa : Saksağan.

Doruğun tepesinde
Kisa bağırır kisa
Tanıyirım yarımi
Boylari kısa kısa

Koca kari : Yaşlı kadın.

İfterinın saplari
Okaridır okari
Ne kadara yaşlandi
Oldu hep kocakari

Kocakari ayı : Mahalli takvim, eski hesap.
Aca kocakari ayının kaçidır?

Kocakari konuşuğu : Batıl inanışlar.

Kocaman gerdani : Bir tür tatlı. Açılan yufkanın üzerine dövülmüş fındık serpilir, yufka oklavaya sarılarak büzülür ve tepsiye yerleştirilir. Şekil itibarıyla yaşlı / ihtiyar insanın boynuna benzetildiği için bu isim verilmiştir[37].

Bu sene kesıliyi
Dizlerımın dermani
Bu bayram tatlısına
Et kocaman gerdani

Kozer : Köpeklerin ahşap yemek kabı.
Köpeğın kozerıne bastı sığırlar da kırdiler oni.

Kodila : Ense.
Koltukta uyuyakaldım da kodilam tutuldi.

Kodofla : Mısır koçanını saran yeşil renkli yapraklar. Tazeyken yeşil olup kuruyunca açık sarı ya da beyaza döner ve hayvan yiyeceği olarak kullanılır.

[37] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=6KMrWuKMEoLxkwXv4LPYDw&q=burma+tatl%C4%B1s%C4%B1&oq=burma+tatl%C4%B1s%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0l9j0i30k1.41342.44936.0.45310.16.14.0.2.2.0.180.1379.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.12.1399...0i67k1.0.0mvgF5QDuXA#imgrc=pGDG16B3AhnB2M: 09/12/2017

Kodoş : Mısır koçanı.

Kodoş kafali : Anlayışsız, kalın kafalı.
O kodoş kafali bu işlerden ne anlar.

Koftoz : Yer adı.

Kogir : Aile büyüğü, evi idare eden kişi.

Yaylanın çumenında
Seni beklerım seni
Daha on beş yaşında
Kogir eyledın beni

Kohle : Salyangoz.

Kolan : Yük hayvanlarının semerini bağlamak için göğsünden asılarak sıkılan kemer.
Takın ata kolanını da çıkalım yola.

Kolebezara : Sığır gübresinde yaşayan bir tür kurtçuk.

Çıkardım sığırlari
Na nazara nazara

Evun alt taraflari
Doldi kolebezara

Koliva : Dar yer.

Gürgenın tepesinde
Kuşlar yapayi yuva
Çok daracuk evi var
O ayni bir koliva

Kom : Ağıl.
Koyunları yedir da çıkar komdan, otlasınler etrafta.

Kolçak : Taş atmak için örülen ince ip.
Mahallenın uşakları kolçaklan taş attiler da camı kırdiler.

Kolof : Sacda pişirilen küçük yuvarlak mısır ekmeği[38].

Komar : Çalısından yararlanılan, mor çiçekli bitki.

Komar moli : Kumar çalıları.

Komarluk : Komarlarla kaplı arazi.

[38] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=FqQrWrvpF4_TkgXRi6EyBA&q=sacda+m%C4%B1s%C4%B1r+ekme%C4%9Fi&oq=sacda+m%C4%B1s%C4%B1r+ekme%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3..0i24k1.2582.9934.0.10068.30.13.0.10.10.0.160.1297.0j9.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.19.1358...0j0i67k1j0i30k1j0i10k1.0.Zz3JNzNsD1U#imgrc=KKW4ADViG0y_iM 06/12/2012.

Konak : Başta olan kepek.
Kışın kafamda çok konak oluy.

Konakyani : Yer adı; Tonya ilçe merkezinin diğer adı.

Koncoloz : Öcü.
Bizim uşaklari ancak koncolozlan korkutabiliyruk.

Konuşuk : Sohbet, konuşma özelliği.

Çıkardım kuzicuğu
Uyuşuktur uyuşuk
Kız gel otur benilan
Eyle iki konuşuk

Kopça : Düğme[39].

Koykoda : Mısır unu ile yapılan pileki taşında pişirilen bir çeşit ekmek.
Süpürdüm odami (pileki taşı) kondurdum koykodami.

Kopresek : Üşengeç, işe yaramaz kimse.

Ufağımi güldüren
Onda olan neşedir
Uğraşamam o kızlan
O kopresek bi şeydır

Korgodila : Toprağı eşerek havalanmasını sağlayan hayvan. (*bk.* anavağla)

[39] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=nKQrWoS5GojB6QTolJvoCg&q=d%C3%BC%C4%9Fme&oq=d%C3%BC%C4%9Fme&gs_l=psy-ab.3..0l10.43102.45464.0.45767.22.10.0.0.0.0.351.1093.0j3j1j1.5.0....0...1c.1.64.psy-b..18.4.950...0i24k1j0i67k1.0.vzcpE4EwMWo#imgrc=fw7PP8c4GHFueM 07/12/2017.

Korza : Kenar, kıyı, iki duvarın birleştiği yer.

O benım ufacuğum
Terk etti buralari
Evunun korzasinda
Var idi çıralari

Kosi¹ : Kuluçkaya yatan tavuk.

Ben çok heves ederım
Kosi piliçlerıne
Olayım Lütfiyemun
O seyrek dişlerine

Kosi² : Ekmek pişirilen yuvarlak fırın, davul[40].

Koskodar : Başkaları üstünde egemenlik kurmaya çalışan, baskı yapan, ağalık taslayan kimse.
Kaynanam her işe bir koskodarluk edecek onun huyudur.

Koskodarluk et- : Baskı kurmak, tahakküm etmek.

Kapisının önüne
Düşti ağaçtan elma
Otur aşağı e kız
Koskodarluk eylema

Koşa : Patlamış mısır.

[40] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=ifcrWtTvC8GR6ATy_q5g&q=yuvarlak+f%C4%B1r%C4%B1n&oq=yuvarlak+f%C4%B1r%C4%B1n&gs_l=psy-ab.3..0l2j0i30k1j0i8i30k1j0i24k1l6.10791.17287.0.17781.22.15.0.3.3.0.171.1766.0j12.12.0....0...1c.1.64.psy-ab..7.15.1798...0i67k1.0.iVZSiN4bF_U#imgdii=hXyv6g4SfKBZJM:&imgrc=YRbmC91lvpbl7M: 09/12/2017

Koş- : İş vermek, iş buyurmak, emir vermek.
Ne zaman bizim kızi bir işe koşsam ödevım var deyip işten kaçay.

Koşum : İki avucun alabildiği kadar.

Kot : Ölçü birimi. Fındık kotu 6; mısır kotu 8 kilodur. Genellikle silindir biçiminde ahşap kap olarak evlerde bulunurdu.

Kapisının önunde
Var dutlari dutlari
Seranderi dövdün mi
Kotlayın lazutlari

Kot kafa : Kalın kafalı, anlayışsız kişi.
Bir işi da doğru etsan ne olur kot kafali.

Kotar- : Bir kaptan başka bir kaba yemek aktarmak; bir işi, sözü başkaları arasında taşımak.
Duyduler bir dedikodi kotarıler oni millete.

Koytak : Çukurluk, alçak yer.
Evi biraz koytakta olduğu için çağırınca duymay bizi.

Koyun gözü : İnce mavi çiçekleri olan, elbiseye kolayca yapışan bitki.
Tarlaya girdim da hep yapişti üstüme koyun gözleri.

Koyun yatırma : Tarla sahibinin, koyun sürüsünün çobanı ile anlaşarak sürünün birkaç gece tarlasında konaklamasına izin vermesiyle sürünün tarlada konaklaması. Hayvanın dışkısı sayesinde tarlanın da gübrelenmesi sağlanır.

Kozik : Kütük.

Kapicuğun önunde
Tavukların follari
Vur çirpiyi koziklara
Kes hızarda onlari

Kapisının önunde
Kedenın fosiklari
Al hızari gidelım
Bölelim koziklari

Kucam / kucam kucam : Kucak, kucak dolusu.
Al bahçeden bir kucam ot da ver buzacuğa.

Kukul : Erkekler için kullanılan bir lakap.

Kurgulet : Baca.
Ne yaktığız sobada? Kurguletten kapkara dumanlar çıkay.

Kuspiza : Yaylalarda yetişen, hayvanların yediği bir tür bitki.

Köğunli : Kibirli, kendini beğenmiş.

Ufağımi güldüren
O Ayşe'dır Ayşe'dır
Konuşulmayi onlan
O köğunli bi şeydir

Kömre : Gübre.

Habu yoldan aşağı
Çevirın gidenleri
Gelıyi güz aylari
Taşiruk kömreleri

Kömreluk : Hayvan dışkısının biriktiği yer.

Kömuğuni sevmek : Birini çok sevmek.

Kızılağaç fidani
Yaş ikan eğilecek
Güzellukten ne çıkar
Kemuğun sevulecek

Köyne- : Bazı armut cinslerinin beyaz olan iç kısmının olgunlaştıkça kahverengiye dönmesi, ham meyvenin olgunlaşması, yenilebilecek hâle gelmesi.

Kuduruk : Kuduz, azgın.
Köpek kapti onu kuduruk midir nedir bellisiz.

Kukari : Meyve düşürmek için dal eğmeye yarayan, ucu çengel şeklinde kıvrık ağaç dalı.

Şemsiyemın saplari
Kukaridır kukari
Mayıs on beş dedi mi
Kalkar göçler okari

Kukaris et- : Hayvanların soğuktan büzülmesi.

Kuku : Baharda ortaya çıkan, kuku diye ses çıkaran kuş türü. Kukunun sesini o yıl ilk kez duyan birisi eğer açsa kuşa yenilir ve yılı halsiz, tembel geçirir. Aksi olursa kuşu yenmiş olur ve o yıl gücü kuvveti yerinde olur.

Masasının üstünde
Var idi ütücuğum
Ne zaman çıktın geldın
Hoş geldın kukucuğum

E olanlar olanlar
Yok dizımde dermanlar
Kukucuğum geldın mi
Şenleniyi ormanlar

Kuku tükürüğü : Çok az miktarda, azıcık.

Kukuvak : Yenilebilen bir tür mantar.

Kumbi : Küçük halka, yuvarlak, tombul olan şey.

Kumul : Yığın, özellikle ot yığını.

Kumulla- : Yığmak, ağzına kadar doldurmak.
Sobayı odunlan kumulladım, birkaç saat sönmez.

Kunzi kunzi et- : Parçalara ayırmak.
Yanıma gelma da seni kunzi kunzi etmezsam.

Kuplos et- : Ters dönmek, yüzüstü düşmek, bir şeyi ters çevirmek.
Kazani yıkayınca kuplos ederim ki içine fare düşmesin.

Kuraks ol- : Ateşte kurutulmak üzere asılan elbisenin yanacak duruma gelmesi.

Buzacuğun mi yitti
Buradadır burada
Kız çık hau küllükten
Kuraks oldun orada

Kuskus : Köpek çağırma ünlemi.

Kuşak : Kadınların üçgen şeklinde bellerine bağladıkları kumaş[41].

Kuşak üstü bağı : Kuşağı bağlayan uçları püsküllü ip.

Kurul- : Övünmek, böbürlenmek.
Elimden her iş gelir diye kurulması yok mi insanı sinir edey.

Kurut : Ayranı çökelek hâline getirip suyunu sıktıktan sonra güneşte kurutulmasıyla yapılan yiyecek.

Kapisının önunde
Sevduğumun dutlari
Kırsan hau ayrani
Yaparsın kurutlari

[41] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=KvgrWt7cMYaL6ASEqqvICA&q=ku%C5%9Fak+karadeniz&oq=ku%C5%9Fak+karadeniz&gs_l=psy-ab.3..0.4284.5254.0.5824.3.1.0.2.2.0.160.160.0j1.1.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.3.175....0.K19LmWtkTwQ#imgrc=kO_pPX8_fS16wM: 09/12/2017

Kustel : Mısır, lahana sapı.

Kapicuğun önunde
Var filister filister
Yemeyi inecuğum
Birakti sapi kustel

Kustel bacakli : İnce, uzun bacaklı.
Bu sene çok zayıfladın, oldun kustel bacakli.

Kuşta : Un vurularak yapılan yemeklerde unun topaklanması.
Kuymak yaparken has karıştırmazsan un hep kuşta olur.

Kuymak : Peynir katılarak mısır unuyla yapılan katı yemek.

Ufağımun evunun
Oymalidır taşlari
O güzel yaylalarda
Yiyin o kuymaklari

Kutuz : Kesmeyen balta, bıçak ağzı.

Kuz yer : Güneş görmeyen yer.

Kuzali kabak : Dış kabuğunda sert ve küçük yumrular olan kabak türü.

Külfet : Aile, çoluk çocuk.
Bu zamana kadar hep külfetım için çalıştım.

Kül suyu : Kül ile karıştırılarak çamaşır yıkamak için kullanılan kaynar su.

Küpi : Baltanın, kazmanın arka tarafı.

Kürtük : Erimeden kalmış kar kütlesi.

Kuza : Siğil.

Gece çıktım dişari
Bak yıldıza yıldıza

Ben hiç yanaşman oğa
Ellerında var kuza

Kuzina : Hem ısınmaya hem yemek pişirmeye yarayan soba[42].

Küçük bacı : Serçe parmağı.

Küçük ayı : Şubat ayı

Külek : Ahşaptan yapılan peynir, ayran koymak için kullanılan kap[43].

Külür : İri bezelye tanesi.

Bahçesinin dibunde
Var külürüm külürüm
Beddua etma bağa
E kucuaz ölürüm

[42] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=NdM_WoHFOeSNgAb2j5zoBA&q=kuzine&oq=kuzine&gs_l=psy-ab.3..0i67k1l2j0l8.21344.21998.0.22604.7.4.0.0.0.0.293.511.2-2.2.0....0...1c.1.64.psy-ab..5.2.509...0i13k1.0.-fxQI-CbaB0#imgrc=-PkHaiSYjm9UZM 24/12/2017

[43] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=623&tbm=isch&q=k%C3%BClek+nedir&sa=X&ved=0ah UKEwiU68OEhJnYAhWHF8AKHey1DQoQhyYIJA#imgrc=H0lMDIe8gL1VRM: 20/12/2017.

-L-

Labara : Etin yenmeyen kısımları.
Etın labaralarını ayırın da köpeklere verıruk onlari.

Labaza : Uzun ve enli yapraklı bitki türü. İki çeşittir; ekşi lapaza insanlar tarafından yenir, diğer çeşidi hayvanlara yedirilir.

Lahana çorbasi : *bk.* Karalahana sulisi.

Lalak : Aptal, sersem.

Lalakos et- : Bir işi baştan savma yapmak.
Ne iş desam sağa lalakos edip bırakıysın.

Langur / languş : Başkasının sırtından geçinmek isteyen, boş gezen kimse.
Ne zamana kadar langur langur gezeceksın ortalukta?

Lakkada : Aniden, birdenbire, çabucak.
Ormanda yürürkan karşıma lakkada ayu çıkti.

Laluttayn : Baştan savma yapılan iş.
Ettuğun işi doğru et, laluttayın olmasın.

Lapçi : Yassı.
Lapçi bir taş getır da turşilara baskı koyalım oni.

Lapes : Ezilmiş, incelmiş, yassı.

Ağlama bebecuğum
Akmasın gözünden yaş
Getır bağa oradan
Lapese benzer bir taş

Lames et- : Takatten düşmek, aşırı yorulmak.
Bu sığır iyice yaşlandı, lames etti artık ondan bize fayda yok.

Lasir : Bezelyeye benzer bir tür bitki.
Lasirlari geyikler gide gele yedi.

Lastikluk : Ayakkabı dolabı.
Kaldır ayakkabıları lastikluğa, durmasınler orta yerde.

Lodos : Bozuk yumurta.

Lastera : Örümcek ağı[44].

Lastik : Çarığın yerine kullanılan, çeşitli renkleri olan ayakkabı.

Laşka : İçi boş bir şeyin dengede durmaması, sallanması.

[44] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=rfkrWoqFGqzm6ASXhKDAAQ&q=% C3%B6r%C3%BCmcek+a%C4%9F%C4%B1&oq=%C3%B6r%C3%BCmcek+a%C4%9F%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0l10.50574.57406.0.57859.21.13.0.3.3.0.198.1309.0j9.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..9.12.1342....0.rQN-m8rU8HI#imgrc=vOkLhlPkZkCDyM 09/12/2017.

E kız seni deyın
Deli gezerim deli
Kapida çamaşurun
Laşkaladi ipleri

Laşkala- : Aynı hizada olmamak, gevşek yapılı olmak.

Lavotla- : Yarım yamalak iş yapmak, ellemek, bozmak.

Çıkardım koyunlari
Kapilari otladı
Bi doğru iş etmeyi
Lavotladi birakti

Lazut : Mısır.

Lazut çorbasi : İri öğütülmüş mısırdan yapılan çorba.

Lazutluk : Mısır ekili yer.

Leb : Kabak, kavun gibi yiyeceklerin iç kısmı.

Lebeş : Kilolu, ağır hareket eden kişi.
Biraz çevik ol, öyle lebeş olursan kalırsın olduğun yerde.

Leksi : Özellikle fındık dallarına musallat olan, sarmaşıkgiller ailesinden çiçekli bir bitki türü.

Lemsa : Sütü bol olan inek türü.

Kapisının önunde
Var idi yığınlari
Kotlarlan sağılırdı
O lemsa sığırlari

Lerma : İneğin midesinin şirden adı verilen bölümünün kurutulmasıyla elde edilen ve peynir mayalamakta kullanılan parça.
Eskiden sığırın lermasından peynur mayasi ederduk.

Lenger : Yayvan ve kenarları enli bakır tepsi veya sahan[45].

Ufağım dedım sağa
Neriye gidersam gel
Dolapta sahanlari
Sıradan hepsi lenger

[45] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=k_orWv-UI6HE6ATyg66YAQ&q=lenger&oq=lenger&gs_l=psy-ab.3..0l10.383602.388438.0.389626.15.11.0.0.0.0.159.858.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..9.6.856...0i67k1.0.6APnpRIGXjg#imgrc=omfHcsHJPjCb7M 09/12/2017.

Levin dön- : Dört dönmek.
Bobamun bir derdi var, levin döney kapilarda.

Leviyet et- : Dalga geçmek, alay etmek.
Yaşlilarlan leviyet etmeye utanmaz mısın sen?

Levor : Küçük siyah acı yemişleri olan bir tür bitki. Isırgan otu yakmasında tedavi amaçlı kullanılır.

Levor gibi : Zehir gibi, tadı çok acı.
Bu armutlar levor gibi, olmadan yemeyın onlardan.

Libli : Dikenlerin tepesinde yetişen, yenilebilen bir bitki türü.

Bebeğim patikleri
İpli giyeyi ipli
Bu sene patatesler
Siradan hepsi lipli

Lifor : Ot / çayır biçildikten sonra yeniden büyüyen taze ot.

Ligorin : Bir cins tavuk.

Likomaş : Çivili köpek tasması[46].

Bahçecuğun içinde
Var sumaci sumaci
Çözuldi hau köpek
Gevşedi likomaşi

Lifos : Çalısından süpürge yapılan yaban mersini[47].

Limlalastik : Çorap giymeden çıplak ayağa ayakkabı giyme.

Liğar : Sepet yapımında kullanılan ve enine yerleştirilen kabuğu soyulmuş fındık çubuğunun adı; kaburga kemiği.

---

[46] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=GvwrWsnYC-eC6ATAgZKoDg&q=%C3%A7ivili+k%C3%B6pek+tasmas%C4%B1&oq=%C3%A7ivili+k%C3%B6pek&gs_l=psy-ab.1.1.0l3j0i24k1.1175086.1180042.0.1183165.17.11.0.4.4.0.163.1285.0j9.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.13.1321...0i67k1.0.R3bhNJDT1ko#imgrc=54zGn_Zhs45l_M 09/12/2017.

[47] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=KJQ6Wpb0EMnGkwXmpIO4AQ&q=yaban+mersini&oq=yaban+mersini&gs_l=psy-ab.3..0l2j0i67k1j0l7.114290.119429.0.119623.30.12.0.6.6.0.228.1297.0j6j2.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..17.13.1228...0i24k1.0.4lKmTBXA1f0#imgrc=8p2OOVZ9fzhU4M 20/12/2017.

Lisan at- : İftira atmak.
Ben oğa hakkımi helal etmem, atti bağa lisan insanlari kandırdı.

Liver : Tabanca[48].

Lugot konuş- : Köyde İstanbul Türkçesi ile konuşmak.

Lugot parçala- : *bk.* Lugot konuş-.
Şimdiki nesil konuşurken lugot parçalay.

Lodosla- : İnsanlar için halsiz, keyifsiz olma durumu.
Keyfim kaçti, iyice lodosladım.

Lokle- : Aşırı derecede doldurmak, koymak, sürmek.
Gelinlerının yüzüne loklediler boyayi podrayı tanınmaz hale geldi.

Longoma : Engebeli, çukurlu yer.

Ufağım kapisında
Var belleri belleri
Geçtim bahçelerınden
Longomali yerleri

Longoz : Engebeli yer.

Ufağumun cebunde
Var idi iki tura
Doğru yürü bebeğım
Geçma hau longoza

[48] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=eski+toplu+tabanca&sa=X&ved=0ahUKEwjZuuLin_3XAhXKAJoKHWL5A7oQhyYIKg#imgrc=EuRm-eS30vtDUM 09/12/2017.

Lolo : Şişman, beceriksiz, anlayışsız.
Ona ne oldu öyle, lolo bir şey oldu da kaldı.

Lopşura : İri yarı, tembel çocuk.
Ben öyle lopşura uşaklari sevmem.

Loput : Hantal, kaba, şişman, aptal kişi.

Pencereye aşağı
Var tellerş telleri
İstema hau kızı
Loput gibi elleri

Loş : Tembel, hantal, işe yaramaz.

Lülis et- : Ağlamaya başlamak.
Biri bir şey dedi oğa galiba, çekildi köşeye başladı lülis etmeye.

Lülük : Çaydanlığın ağzı, su akan küçük boru. Zayıf kişiler için kullanılan bir tabir[49].

[49] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=ygEsWu3QM-rF6ASuyL6ACg&q=eski +%C3%A7aydanl%C4%B1k&oq=eski+%C3%A7ayd&gs_l=psy-ab.3.0.0l10.189263.194407.0.195671.26.14.1.0.0.0.154.1373.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..16.10.1242...0i67k1j0i24k1.0.msrwIIrMS-g#imgrc=PI0vEY5teCzk3M 09/12/2017.

-M-

Macir : Dikenli yaprakları olan, yenilebilir yabani ot türü.
Yeykum kalmadi, macirları keselım da verelim sığırlara.

Madufla- : Genç yaşta yaşlanmak, çökmek.
Onun karısi da iyice madufladı.

Madurga : Taş kırmak için kullanılan bir çeşit yassı çekiç.

Mağram : Yer adı.

Malaks et- : Karıştırmak, bulaştırmak.
Yemeğini yemedi, malaks etti bıraktı.

Malakta : Lahana, mısır unu, patatesten yapılan katı yemek.

Malamat : Sulu yemeklere ekmek vs. katıldığı zaman yemeğin katılaşmasına verilen ad.
Çorbaya o kadar ekmek doğrarsan olur aynı malamat.

Malangurus et- : İsteksiz olmak.

Davet ettım oni bizim eve da malanguris edey.

Mandak :Yaylalarda yetişen hayvanların yediği bir tür ot.

Maniya : Ocakta, bacada, sobada biriken kurum.

Habu yolun dibunden
Geçerdi kaynanalar
Kara ateşçuğunden
Uçardi maniyalar

Manuşak : Güzel kokulu, çiçekli yayla bitkisi[50].

Maranda : Yaylalarda yetişen, sarı parlak çiçekler açan, güzel kokusu olan bitki.

Koyun gider yaylaya
Alişuktur alişuk
Yâre selam söyledım
Marandalan karişuk

[50] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=tQQsWt63KMbJ6ATRmbmIAg&q=manu%C5%9Fak&oq=manu%C5%9Fak&gs_l=psy-ab.3...213723.217713.0.218227.17.15.0.0.0.0.363.1590.0j7j1j1.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..8.7.1322...0j0i8i30k1j0i24k1j0i67k1.0.eCOyl3dQCq4#imgrc=xnLOkMQUZB-p6M 09/12/2017.

Maresle- : Buruşmak, tazeliğini yitirmek, solmak, kötüleşmek (meyve ve sebzeler için). Yüzü solmuş, hasta, halsiz insanlar için de kullanılır.
Bahçeden aldığım lahanalar iki günde maresledi.

Margo : Yavrularını yiyen erkek kedi.

Ufağım senın için
Deli gezerim deli
Yaramazluk etmayın
Margo gelır yer seni

Maruk : Dudak, dudak çevresi.

Mart kırma : Mart ayının birinci günü, eve ilk gelen kişinin uğurlu birisinin olması gerektiğine inanılır. O yıl mahsulün iyi olması, hayvanların gebe kalması, ev halkının zinde olması eve giren kişinin uğurlu olup olmaması ile ilgilidir.

Matrak : Verimsiz, taşlı toprak.
Yerleri pay ettuk, en matrak yerler bize kaldi.

Mayasil : Deri hastalığı.

Mayaluk : Damızlık hayvan.

Bahçesinin dibunde
Belleduğu belleri
Hep getırdi satmiya
Mayaluk inekleri

Mayıs dikeni : Yaban gülü gibi çiçekli, tespih taneleri şeklinde kırmızı meyveleri olan bitki.

Ne incedır ne ince
Ufağumun belleri
Bahçesinin dipleri
Hep mayıs dikenleri

Mayıs yedisi : Rumi takvime göre 7 Mayıs. Mayıs 7'sinde fasulye ekilirse çok verimli olacağına inanılır.
Yarın Mayıs 7'sidır, ekelım fasulyeleri.

Meci : İmece, köy halkının ücret almadan birbirlerinin işlerine yardım etmesi.

Haşu kaşa okari
Bak keçiye keçiye
Bugün başka işler var
Gidecoğum meciye

Megule : Aile efradı, çevre.
Dün bizim megule hep şenlikteydi.

Meks eyle- : Sabretmek, beklemek; bir yerde duraklamak.
Birkaç gün daha meks eyle bakalım ne olur.

Melenduris et- : Oyalanmak, eğlenmek, bir işi baştan savma yapmak.
Onun hiçbir işi doğru düzgün yaptığını bilmem, geçer işin başına melenduris ede ede akşama kadar oyalanır.

Melenk : Killi toprak.
Uşakkan melenkli topraklardan oyncaklar yaparduk.

Merek : Ot depolanan yapı.

Merekte sari saman
Sallanalım bir zaman
Eller düğün edeyi
Bizim düğün ne zaman

Merek karınlı : Büyük karınlı inekler için kullanılan söz.
Alduk bir sığır ayni merek karınlı, ye ye doymay.

Mesel : Ahırda hayvanların dışkısının akması için yapılmış oluk.

Kapicuğun önunde
Kırdiler eruğuni
Açık birakma e kız
Meselın deluğuni

Mitil : Yüz geçirilmemiş yorgan, yatak.

Mucuk : Sakar, beceriksiz.

Mezere : Otlak, çayır; köy ile yayla arasında kalan konaklama alanı.

Mısır ovala- : Mısır koçanının tanelerini çıkarmak.
Akşama mısırları ovalayalım da yarın değirmene un yapmaya gideriz.

Mısır ekmeği : Mısır unu kullanılarak yapılan ekmek[51].

Midar : Dokumacılıkta yünü sıkıştırıp düzeltmekte kullanılan tahta.

E kız eyle bi meci
Kurtar bahçeyi kurtar
Tirmaç dokuyacağım
Nerede hau midar

[51] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=3ggsWofEFqba6ATX0KmICg&q=+m%C4%B1s%C4%B1r+ekme%C4%9Fi&oq=+m%C4%B1s%C4%B1r+ekme%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3..0i67k1l3j0l7.58585.59194.0.60157.6.4.0.0.0.0.220.370.0j1j1.2.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.2.367...0i13k1.0.748kN_6yn_0#imgrc=y7rwAaljlG0HtM 09/1272017.

Miflis otu : Yaylalarda yetişen, hayvanların yediği ot çeşidi.

Mile : Bilye, misket[52].

Mimit : Sivilce, et beni.

Minzi : Bir tür çökelek. Zembek suyu (peynir altı suyu) ısıtılır ayran dökülür ve bu şekilde çökelek elde edilir. Özel torbalara koyularak süzdürülmesi sağlanır daha sonra tuzlanarak saklanır.

Mora : Dağ çileği[53].

[52] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=GwksWoubFsyS6QSxgK6IDQ&q=misket&oq=misket&gs_l=psy-ab.3..0l10.68523.72216.0.72402.17.9.1.1.1.0.233.822.0j4j1.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..10.7.836...0i67k1.0.TQ3bY02JXEQ#imgrc=P2fHgY4c8wGE-M 09/12/2017.

[53] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=ZAksWri_GYSP6ASgmY3QAw&q=da%C4%9F+%C3%A7ile%C4%9Fi&oq=da%C4%9F+%C3%A7ile%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3..0l10.69908.73543.0.73696.15.11.0.2.2.0.177.1383.0j9.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.11.1395...0i67k1.0.qYCNGSTe5xQ#imgrc=S-diD0aqPmNQIM: 09/12/2017.

Morops et- : Birini sevmek, nazlamak, okşamak.

Ufağımun yüzünden
Deli gezerım deli
Bırak yakami e kız
Morops eylema beni

Muhanat : Korkak, dayanıksız, güçsüz.
İnsan hasta olunca muhanat olmayacak, hastalıktan korkmayacak.

Mucurum : Kötürüm, yatalak, topal, kambur.

E kız git bak o evde
Ne durum var ne durum
Bırakın o adami
Mucurumdur mucurum

Mudara : Sağlam olmayan, zayıf, işe yaramaz, kalitesiz, sağlığını kaybetmiş, ölmek üzere olan.
Ayşe Nene son günlerde çok mudara.

Mudara etme- : Minnet duygusu beslememek.

Çıktım gece dişari
Kara basarım kara
Uğraşamam senilan
Etmem sağa mudara

Muh : Çivi[54].

[54] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=rgksWuLkM-XI6AS824e4Ag&q=%C3%A7ivi&oq=%C3%A7ivi&gs_l=psy-ab.3..0l10.88784.91581.0.91778.13.8.0.0.0.0.164.723.0j5.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..8.5.721...0i67k1.0.V9SRpC6XxTc#imgrc=y0sOKuC7bRJJyM 09/12/2017.

Muşmula : Yenidünya meyvesi[55].

Muşmula suratli : Çirkin insanlar için kullanılan bir tabir.

Muhlama : Peynir, mısır unu, tereyağından yapılan yemek[56].

Mumula : Beceriksiz, elinden iş gelmeyen, uyuşuk yavaş hareket eden kimse.

Kapisının önunde
Var muşmula muşmula
Ben onlan uğraşamam
Odur biraz mumula

[55] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=CwosWte9EIPC6QS786LoCA&q=d%C3%B6ngel&oq=d%C3%B6ngel&gs_l=psy-ab.3..0l10.109294.113324.0.113841.9.8.0.1.1.0.161.864.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..2.7.873...0i67k1.0.Pw0sWRiqU_c#imgrc=mXgmxpszqlWP2M 09/12/2017.

[56] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=fQosWvijK-ek6ASn_YzgCA&q=muhlama&oq=muhlama&gs_l=psy-ab.3..0l7j0i10k1l2j0.72493.76848.0.77376.12.10.0.0.0.0.246.1241.0j7j1.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.8.1236...0i67k1.0.axBWVHk2CBw#imgrc=H0x8QobprqRKQM 09/12/2017.

Mumulis et- : Alçak sesle konuşmak, lafı dolaştırmak, gevelemek.
Bırak mumulis etmeyi da ne diyeceksan de.

Munzur : Ağız, burun.

Munzur bur- : Surat asmak, dudak bükmek.

Çıktım gece dişari
Doğa basarım doğa
Gördüm oni çarşida
Munzur duruyi bağa

Murç : Delik, çukur açmakta kullanılan demir.

Muruz ol- : Surat asmak.

Muzika : Kısır inek.
Var bir muzika sığırım, bu yıl kurbana verecoğum oni.

-N-

Na : "Al, işte" anlamında bir ifade. İnekleri çağırırken de kullanılır.

Nada : "Al, al hadi" anlamında bir ifade.

Nabadullah et- : Ortadan kaybolmak, sır olmak.

Koydum testiyi suya
Doldi uşağım doldi
Aradım bulamadım
Nabadullah mi oldi

Naçizlan- : Şikâyetçi olmak, bıkmak, usanmak, rahatsız olmak.
Ayşe Neneyi oğulları aramaz sormaz oldu, o da kimi görsa sürekli naçizlanıy ona.

Nahar : Sığır sürüsü.

Namna : Çocuk dilinde yemek.

Nasan olsun : "Ne mutlu sana" anlamında bir tabir.

E değirmen değirmen
Tenha yerde durursun
Nasan iki gözüğün
Güzelleri görürsün

Navay olsun : "Eyvah, yandı, mahvoldu" anlamında bir tabir.

E navay olsun beni
Ben kurudum kurudum
Bu geceki rüyamda
Ufağımla uyurdum

Nazara : İnek adı. Nazar inancıyla ilgili olarak konulur en yaygın inek adıdır. İnek adları sözcüklerin sonuna –a getirilerek yapılır.

Çıkardım sığırlari
En öğüne nazara
Koysalar ikimizi
Bir daracuk mezara

Niamo : Yeni damat.

Nobran : İnatçı.
Onun gibi nobran insanlarla biz başa çıkamayız.

Natraş : Görmemiş.
Zengin olmasına rağmen natraşın tekidir.

Nene : Anneanne, babaanne.

Nifiza : Gelincik; tavukları boğan hayvan[57].

[57] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&q=gelincik+hayvan%C4%B1&sa=X&ved=0ahUKEwjX8rv4qP3XAhWmJ5oKHfOtDdYQhyYIJA#imgrc=XxzMRpIm1FfUKM 09/12/2017.

-O-

O ki : Mademki.
O ki öyle ben daha gelmem buraya.

Oba : Yayla, yaylanın evlerin yapıldığı bölümü.

Ocağında sirganlar bitsın : Beddua.

Ocak : Aile, ev; fındık ağaçları kümesi; bitki dikmek için tarlada açılan çukur; ev içinde ateş yakılarak tavandaki ahşap direklere zincirle bağlanmış kazan içinde yemek pişirilen yer.

Ocak ekmeği : Ocak taşının üzerinde pişirilen ekmek çeşidi.

Öte yan : Yan taraf, öteki taraf.

Oşt : Köpek kovma ünlemi.

Odun et- : Ormandan yakacak odun kesmek.

Odun ettım ormandan
Var yükümde yapraklar
Yağsa bi güzel yağmur
İslansa bu topraklar

Gel gidelım ormana
Edelım kuru odun
Ha bu benım canımi
Senın yoluna kodum

Oduna git- : Ormana yakacak odun kesmeye gitmek.
Kışlık odun hazırlıkları başladı biz de pazar günü oduna gidelım.

Oğrak : Sık sık uğranılan yer.
Oldu benım tarlam geyiklerın oğrak yeri, ne diktiysem koparıp yeyler.

Oha : Sığırları durdurmak amacıyla söylenen seslenme sözü.

Okari : Yukarı.

En dereye dereye
At okari taşlari
Edeyi alış veriş
Gözlerilan kaşlari

Okşoka : Beceriksiz, bilgisiz, cahil.
İki poşeti taşıyamay okşoka.

Olanca : Bütünü, tamamı, hepsi.
Mısırların olancasını değirmene götürdüm, öğüttüm.

Olayim : Sevgi sözüdür. "Kurban olayım" deyişinin kısaltılmış hâlidir.
Sağa olayım, olayım o gözlere.

Omuzluk : Yakacak olarak kullanmak için omuzda taşınan ağaç parçası. (*bk.* sürük).

Orak ayı : Temmuz ayı.
Orak ayı geldi mi başlayalım çayırları biçmiye.

Orak : Çayır biçmek için kullanılan kısa ahşap saplı, yarım daire biçiminde bir alet.

Elimde demir orak
Giderım yolum ırak
Aldın aklımi baştan
Biraz da bağa birak

Orta direk : Orta parmak.

Otli ekmek : Pırasa, pazı, soğan, maydanoz, mısır unu ile yapılan ekmek çeşidi.

Ovala- : Mısır koçanındaki taneleri çıkarmak.

Ovat : Böğürtlen meyvesinin yetiştiği diken.

Oyan : Doğu, öte taraf.
Önumi kesma, çekil oyana.

-P-

Pahil : Kıskanç.
Öyle pahil bir karisi var, eşi benzeri dünyada yok.

Padoma : Aşanadan odalara geçmek için merdiven yüksekliğinde olan set, yerden yüksekçe döşeme.

Ufağım senın ilan
Gezelım ovalari
Furcuhtenın üstüne
Vardi padomalari

Padul : Sıkıştırılıp düzleştirilen otlar.

Padul padul : Lapa lapa kar yağışı.
Padul padul kar yağay.

Padul etmek : Otun bağ yapılmak üzere sıkıştırılması. (*bk.* burma).

Pafon : Sahte, taklit.

Pek : Sağlam, güvenilen.
Sen eskiden onlara ne dediysan onu pek tuttiler şimdi bizden hesap sorayler.

Patosla- : Ezmek, şeklini bozmak. *mec.* birini dövmek.
Sığırların önünde kerteli unuttum, sabaha kadar patosladiler oni.

Panser : Zehirli bir ot.

Pansi : Hayvan yemliği.

E kız çıkın kapiya
Yıkaruk halıları
Pansının kenarında
Sığırların balilari

Sevduğum senın ilan
Gezelım çarşilari
Pansicuğun dibunde
Sığırların balilari

Para otu : Yaylalarda yetişen, hayvanların yediği bir ot çeşidi.

Paralet : Büyükbaş hayvanları ahırda bağlamak için kullanılan ip.
Sığırın paraletını sıkı bağla, gece çözülmesın.

Paran varsa zırna çal : "Altından kalkamayacağın işe girişme" anlamındaki deyim.

Parharopo : Küçük yayla.

Pas : Meyve ve sebzelerin yapraklarında demir pası renginde çürükler oluşturarak ekinlerin büyümesini engelleyen bitki hastalığı.

Pasal : Tahta kapılar geri açılmasın diye kapıya dayatılan sırık.

Ufağım kim yapmiştır
Habu güzel yapiyi
Getır bağa pasali
Dayatalım kapiyi

Patlak : Patlamış mısır. (*bk.* koşa).

Patpat : Erkekler için kullanılan bir lakap.

Pedaliza : Geceleri ışık çevresinde uçuşan kelebek[58].

Pendal : Biçilen mısır saplarının bağlanarak ayağa kaldırılması. (*bk.* dişkel).

Haburadan aşağı
Giderım yali yali
Gel gidelım bahçeye
Edelım pendallari

Peşko : Küçük soba.

[58] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=DhYsWvSiE5KYsAfd6rXADw&q=un+kelebe%C4%9Fi&oq=un+kelebe%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3..0i30k1.49979.57577.0.57827.30.13.0.4.4.0.415.1983.0j5j2j0j2.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..18.11.1758...0j0i67k1j0i8i30k1j0i5i30k1j0i24k1.0.8sm1plrkjGA#imgrc=3NQNg1O5sd0yMM: 09/12/2017.

Peştamal : Kadınların arka kısımlarından düğümleyerek bellerine bağladıkları boyuna çizgileri olan iki renkli (mor-siyah, sarı-siyah, bordo-sihah, yeşil-siyah) önlük[59].

Peydamal : Anlayışsız, işini bilmeyen, beceremeyen kimse.

Pur : Kazılması zor, sert, taşlı toprak.

Purput : Küçük mısır koçanı, *mec*. küçük, çelimsiz.
Mısırlari seçın da purputlarını ayırın habu çuvala.

Pisi : Kedi.

Poydak : Başıboş, avare.

Poydak poydak gez- : Boş boş dolaşmak, korkusuz gezmek.
Anne baba korkusu olmayan uşak oyle poydak poydak gezer.

Pul : Tavukların tüylerindeki benekler[60].

Purt kert : Eski püskü, paçavra.
Evde purt kert ne varsa yaktık.

---

59 https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=karadeniz+pe%C5%9Ftemal&sa=X&ved=0ahUKEwiT7Iy3hZnYAhVCyqQKHaVKBuQQhyYIJA#imgrc=6ne2oRo_2zSc3M 20/12/2017.

60 https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=IxcsWrzxH4GWsAfxzKH4Cw&q=benekli+tavuk&oq=benekli+tavuk&gs_l=psy-ab.3..0l3j0i30k1j0i24k1.181979.189932.0.190483.19.16.0.1.1.0.163.2080.0j14.14.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.15.2084...0i10i24k1j0i5i30k1j0i8i30k1.0.abvCZbKi7fs#imgrc=eJQVvfaibIj2AM 09/12/2017.

Purtlan- : Eskimek, poslanmak, tiftiklenmek.
Yeni bir kazak almıştım iki günde purtlandi.

Puspur : Büyümekten geri kalmış çocuk, hayvan vb.

Pustuk : Mısır koçanının içi, tanesiz hâli.
Pustuklari ineklerın yalına atalım da akşama yerler onlari.

Purtul : Eskimiş yün giyeceklerin üzerinde oluşan topaklar; yumuşak, kabarık yün; eski püskü elbise.
Şaştım da yattım kazağımlan, şimdi oldi hep purtul.

Pürçek : bk.bibil.

-R-

Rafan : Ot toplamak için kullanılan tırmık. (*bk.* kelber)

Rafanlama : Kurutulan çayır çatalla toplandıktan sonra yerde kalan küçük otların rafan ile toplanıp bir araya getirilmesi.

Şu öküzün altında
Buzacuğu arama
Bahçelerde biraktuk
Bir sürü rafanlama

Rakan : Yokuş, bayır, tepe.
Şu karşıki rakana kadar yürüyelim da orda dinlenıruk.

Raşi : Dağ, tepe.

Rimita : Yenilebilen bir mantar türü.
Bu sene ormanlarda çok rimita var, toplayın da konserve edelım.

Rincil : Diş eti.
Rincillerımde gündür gündür kanama var.

Rizi : Lahana sapının kabuğu soyulup yenilebilen kök ve gövdesinin iç kısmı.

Al beli ufacuğum
Belle o izlerını
Geldi yedi koyunlar
Lahana rizilerını

-S-

Saçak : Mısır koçanının uç bölümünde bulunan beyaz renkli ipliksi püsküller.

Sagırga olmak : Başkasına zahmet vermek, engel olmak.
Ben ömrümde kimsenın başına sagırga olmak istemem.

Sahan, sağan : Yemek yemek için kullanılan yayvan ve derin bakır tabak.

Bekler misın ufağum
O benım yollarımi
Döktün mi sahancuğa
Pazi turşilarını

Sahanluk : Üzerine tabakların dizildiği duvara monte edilmiş ahşap raf.

Sakız ağacı : Çam, ladin türü iğne yapraklı ağaç.

Sakızluk : Doruk ağaçlarının bulunduğu orman.

Salma : Kolay, izinsiz.

Ormandan ağaç kesmek salma midır?

Samra- : Kavramak, saldırmak.

Bir anda samradiler yakama ben da ne olduğuni anlamadım.

Sangsar : Tavukları boğarak öldüren yaban kedisi.

Mereğın kıyısında
Panser oluyi panser
Tavuklar gıdakladı
Geldi onlara sangsar

Sapla : Kepçe[61].

Sabahları bir sapla çorba içmeyi alişkanluk etti.

Saraç : Sarı çiçekleri olan, hayvanların yediği bir tür ot türü.

Sepetbaşli : Koca kafalı, akılsız.

Saruk : Fes üzerine sarılan tülbende verilen isim.

[61] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&q=kep%C3%A7e+mutfak&sa=X&ved=0ahUKEwiNhtWft_3XAhUjM5oKHXyCDtcQhyYIJA#imgrc=0WoQEN8Q-E3nJM 09/12/2017.

Sasuk : Düşüncesiz, fikirsiz.
Oni idare edecek aklı yok, sasuğun tekidır.

Sayukla- : Uykusu gelip dalmak, ayakta uyumak, gözleri kapanmak.
Yazın yatsıyı beklemek çok zor geliy bağa, ezan okunana kadar sayuklayıp duruyrum.

Sayvan : Tahtadan yapılan döşek.

Koyunlar çıkti battan
En öğüne şuşeğı
Çok tatli uykum geldi
Ser sayvana dişeğı

Sayış günleri : Yerel takvime göre mart ayının ilk on iki gününün, mart ayından sonra gelen aylarla adlandırılması. Bu günlerde havaların iyi ya da kötü olmasının, ilişkili olduğu aya tesir edeceğine inanılır.

Sazak : Sulak yer, sazlık.

Kapisının önünde
Baksana tuzaklara
Güzel yürü ufağım
Batma o sazaklara

Seriga : Tamamen serilmiş bir şekilde.
Yağmur yağmaya başladı benim çayır seriga duruy eyvahlar olsun beni!

Seçinti : Seçilenlerden geriye kalanlar, istenmeyen şeyler.
Millet aldı meyvenın eyisini geri kaldı seçintiler.

Ser : Çayırların biçilirken üst üste yığılması.

Kapisının önünde
Var telleri telleri
Güneş vurdi, nem kalktı
Serın hau serleri

Serander : Ürünleri nemden ve hayvanlardan korumak için direkler üstüne kurulmuş ahşap ambar[62].

Seren : İki direk arasına çaplama sabitlenerek oluşturulan, mısır saplarının kuruması için kullanılan yapı.

Ufağım çömberığın
Var pullari pullari
Bizim seren çok geniş
Asın oğa çullari

Sergi : Kilim, yaygı, döşeme örtüsü.

Sifin : Fundagiller ailesinden, sarı çiçek açan bir bitki.

Siğluk et- : Islık çalmak.

Sika : Doruk ağacının kurumuş dalları.

O kız dolapçuğunda
Miga var idi miga
Hava herhal bozacak
Bağlayın iki sika

[62] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=PBssWqj_GcjL6ASdj5yIDA&q=serender&oq=serender&gs_l=psy-ab.3..0l10.36905.40995.0.41534.20.13.0.0.0.0.185.1406.0j9.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.9.1404...0i5i30k1j0i8i30k1j0i67k1.0.Y43ABlnk5ag#imgrc=1gBFOTRFWvP8jM 09/12/2017

Silikta : Sıvıya yakın hamurun kızgın yağa ufak parçalar hâlinde atılarak pişirilmesiyle yapılan yemek[63].

Silme : Ağzına kadar, tamamen dolu.

Çıkardım buzacuğu
Yer bahçede otlari
Baklayi savurdun mi
Silme eyle kotlari

Silyan : Gövdesinin alt kısmında dalları olmayan, ince uzun ağaç. Pürüzsüz, kaygan yüzeyleri ifade etmek için de kullanılır.
Ormanda silyan bir ağaç gördüm onu kesıp kazuk edelım.

Bahçesinin dibunde
Sirgan var idi sirgan
Çıkamazsın ağaca
Odur dibunden silyan

Sinekle- : Karın seyrek ve küçük yağması.
Kar dün geceden beri sinekley, bakalım tutar mi.

63 https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=zBssWv-kGabX6ASAwZaACg&q=%C3%A7%C4%B1rahta&oq=%C3%A7%C4%B1rahta&gs_l=psy-ab.3..0i13k1l2.26614.31689.0.32365.19.12.0.0.0.0.260.1381.0j7j1.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.7.1246...0j0i67k1j0i10i24k1.0.fFQ84SRQgqk#imgrc=qvaM8yHLyAfOyM 09/12/2017.

Simira : Patates, pazı, fasulye vs. pişirilip püre hâline getirilerek yapılan yemek. Bu yemeğe içindeki malzemeye göre "pazı simirası", "fasulye simirası" denir.

Simla : Göz çapağı.

Sina : İyileştikten sonra kalan yara izi.

Sinoriza : Yaylalarda yetişen hayvanların yediği bir tür ot.

Siğlaka : Zayıf, cılız çocuk.
Sen ufakkan çok siğlakaydın, biz da derduk bu uşak hiç gelişemeyecek.

Sinak / sinah : Kıvılcım.
Kuzinanın kapağını açık unuttum, sinak atladı da haliyi yakti.

Darlatma beni e kız
Söyletma bağa günah
Kapat da şu sobayi
Atlayi ordan sinak

Sindar : Odundan çıkan ince parça, kıymık.

Kan vurun buzacuğa
Etmayın oni mundar

Odunlari yaradım
Geçti elime sindar

Sini : Kenarları yüksek tepsi. (*bk.* kıyli).

Sini kalayli sini
Kırdiler kıyısini
Ver paranın çoğuni
Al kızın eyisini

Sinipsa : Elti.

Sinor : İki kişinin bahçesinin birbirinden ayrıldığı yer, sınır.

Ufağımun belinde
Var idi aynalari
Sinor kıyına doğru
Dik habu lahanalari

Sinor taşi : Bahçelerin birleştiği yeri ayırmak için kullanılan taş.

Sipsi : Çocuk dilinde kedi.

Sirgan : Isırgan otu.

Sirganluk : Yer adı.

Sirgan yemeği : Isırgan otu, mısır unu, sarımsak, tereyağı ile yapılan yemek.

Siropsol ol- : Aynanın karşısına geçip süslenmek.
Gel bir işin ucundan tur yeter siropsol olduğun.

Sirtos et- : Sütten kesilen buzağının zayıflaması, gelişememesi; üzülmek, dertlenmek, canı sıkılmak.
Buzağı sütten kestuk, iki gün içinde sirtos etti.

Siska : Taze soğan, yeşil soğan. *mec.* çok zayıf kimse[64].

Sık al- : Mısırların arasındaki fazlalık otları söküp almak.
Yarın tarlanın sığını alacağım.

Sofa : Seranderin girişi.

Somar : Yemeği ve turşusu yapılan geniş yaprakları olan bitki[65].

[64] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=7RssWqiYKKXO6ATyi6roBg&q=ye%C5%9Fil+so%C4%9Fan&oq=ye%C5%9Fil+so%C4%9Fan&gs_l=psy-ab.3..0l10.141273.147623.0.148158.17.12.0.3.3.0.312.1574.0j7j1j1.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..5.12.1602...0i10i24k1.0.bpazdPWm9BY#imgrc=3lgJl3CGIFOGGM: 09/12/2017.

[65] https://www.google.com.tr/search?q=tomara+yapra%C4%9F%C4%B1&dcr=0&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwihjJuq2K_YAhVBQZoKHQNWD3AQ_AUICigB&biw=1366&bih=662#imgrc=sOh6k9XxUOtOYM: 29/12/2017

Su tuluğu : Yaranın su toplamış hali.

Subartla- : Bitkinin dallarını kopartmak, budamak; elbise kolunu yukarı çekmek.
Çamaşur yıkarken subartla kollarığın da islanma.

Suhnis et- : Yemeğin altını yakmak; tüylerin, yemeğin, elbisenin vs. yanması sonucu koku çıkmak.
Ocağın altını kapatmayı unutunca o kesim yemek suhnis etti.

Sulfan : İpe dizilerek güneşte kurutulmuş taze fasulye.

Suli lahana : *bk.* Karalahana sulisi.

Suluk : Mutfak tezgâhının bulunmadığı eski evlerde kapı girişinde musluğun bulunduğu yer. Evin içi toprak olmasına rağmen suluğun bulunduğu yer beton olur.

Kapının gerisinde
Bak suluğa suluğa
Bir da düştüm orada
Başım vurdi musluğa

Sumaç, sumaş : Bir tür zehirli bitki.

Sumiş et- : Çamaşırı sıkarak suyunu çıkarmak.
Battaniyeyi yıkadım tek başıma sumiş edemem biri yardım etsın bağa.

Sumur : Sıcak mısır ekmeği ve tereyağından yapılan yemek.

Surmul : Ekmek içinin dökülen küçük parçaları, kırıntıları.
Yerdeki surmullara basmayın günahtır.

Surnal : Hafif yağan kar; ölçü birimi.
Yağdi bir surnal kar sonra aldi okari.

Surnuş : Kesilmiş bitki kökü.

Süklistera : Kızılağaç dalının içinin oyulmasıyla yapılan düdük.

Sütli kabak : Haşlanmış kara kabak parçalarının süt içinde ezilip pişirilmesiyle elde edilen muhallebi türü yemek.

Sütli ot : İçinde beyaz sıvı barındıran, hayvanların yediği bir tür ot.
Habu sütli otlari kes da ver sığırlara.

Sütlü tirmit : Yenilebilen bir tür mantar.

-Ş-

Şafla : Salya.

Şaktos et- : Aceleyle, yarım yamalak iş yapmak.
Çoraplarımi yıka dedım kıza, şaktos etti birakti onlari.

Şamar : Tokat.
Sen benim şamarımi hiç yemedın.

Şarba : Eşarp.
Var idi has bir şarbam, birinin gözi kaldi onda da yırtıldi.

Şalak : İçi geçmiş salatalık.
Al ha bu şalaklari da at sığırların yalına.

Şart olsun : Kesinlik belirten yemin ifadesi.
Şart olsun ben bir daha buraya gelmem.

Şartli : Yeminli.

Şavura : Pis, pasaklı kimse.
O çok şavuradır, evunde yemek da yenmez.

Şaşkaloz : Ahmak, sersem.

Şaş- : Unutmak.
Anahtari şaştım kapida.

Şelek : Bir kişinin taşıyabileceği yük.

Fistanının üstüne
Giysiyan yelekleri
Göç etti da gideyi
Topladi şelekleri

Şelekçi : Hamal, şelek taşıyıcısı.

Şilanla- : Seyrek dikiş, teyellemek.
Kazağımdaki söküğü dikeyim dedim ama ben ne anlarım dikişten, şilanladım bıraktım.

Şina : Bir kelepçeden çıkarılan iplik yumağı, çile.

Şişek : Bir yaşındaki koyun.

-T-

Taban : Tarlayı düzeltmekte kullanılan araç.
Al merekten tabani da gidelım bahçeye.

Taban etmek : Tarlayı taban denilen aletle düzlemek, yağmurdan sonra bellenmiş toprak üstünde ağır merdane gezdirerek sertleşmiş toprağı parçalamak, ezmek.

Bugün çıktım yaylıya
Hep saydım çobanlari
Yarın ayam eyidır
Eyleyın tabanlari

Taflan : Kara yemiş

Takanak : Bağlantılı olunan kimse.
Geç saatlere kadar çarşıda eğleştuğune göre var bir takanağı.

Tanzura : Boyu çok uzun olan kimse.
Bizim uşak çok uzadı, oldi ayni tanzura.

Tarti turti : Tahterevalli[66].

[66] https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=oPYsWpWeDszX6QSXz7zACw&q=tahterevalli+ah%C5%9Fap&oq=tahterevalli+ah%C5%9Fap&gs_l=psy-ab.3..0j0i8i30k1.44016.46769.0.47236.6.6.0.0.0.0.153.822.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.6.818...0i67k1j0i24k1.0.pYgfA8hBeuM#imgdii=em66NCsxBCruQM:&imgrc=7z-ZN7EFMKb2qM 10/12/2017.

Tastar : Sert bir maddeden dokunan küçük halı, seccade gibi nesne.

Taşana : Taşların bulunduğu yer.
Taşanadan al iki taş da koyalım sinora.

Tavli : Bakımlı, iyi gelişmiş hayvan.
Tavli bir sığır almayı düşünüyrum.

Tavlan- : Kilo almak, şişmanlamak.
Tosunu bir yıl daha bakayım, tavlansın da satarım onu.

Tavtav savsav ol- : Zamanı geçmek, bir iş sona ermek, iş işten geçmek.
İstiyankilerin mereği yandı ama biz duyup gidene kadar tavtav savsav oldu.

Tayfa : Ev halkı, aile bireyleri.
Ben bu durumu bizim tayfaya bir danışayım.

Tebellaş ol- : Sataşmak, başına dert olmak, musallat olmak.
Birine acıyıp bir defa para verdım şimdi tebellaş oldu bağa daha kapimdan geri gitmey.

Tek ki : Yeter ki.
Tek ki oğlum bir işe girsın ben buralardan göç edip gitmeye raziyim.

Tekle- : Yürümeye çalışan bebeğin attığı küçük adımlar.
Torunum teklemeye başladı, yakında yürür.

Teldük : Dolaşık, karışık.

Temreğu : Bir hastalık; egzama.

Tendelis et- : Sabit olmama durumu, sallantıda olmak, dengede olmamak.
Tansiyonum düştü herhalde tendelis edip duruyrum.

Tepik : Kurumuş çamaşır; yara; yağmur almayan kuru yer.
Çayırları sulak yerden alın da habu tepik yere serın.

Tepi- : Kurumak; ıslak çamaşır hafif kurumak; iltihaplı yara kurumak.
Yerler biraz tepisın da inelim bahçeye.

Tepiş- : Dövünmek, boğuşmak.
Sabahın köründe iki zağar bahçede tepişirdi, oların sesıne uyanduk.

Tepürt- : Ortadan kaldırmak, göz önünden uzaklaştırmak.
Çoraplarımi bulamayrım, neriye tepürttuğuz olari.

Tevek : Kabak bitkisinin yerde bulunan kıvrımlı gövdesi.

Tevekel : Tevekkel; saf, garip, kimseye zararı olmayan, aklı az, deli gibi.
Ondan kimseye zarar gelmez, kendi halinde tevekel bir şeydir.

Tezdır- : Koyunların ürkerek kaçması.

Tezle- : Acele etmek, hızlı davranmak.
Evden sabah çıktım, sığırlarım aç kaldi, tezleyrım oyalamayın beni da gideyım.

Tıranis ol- : Üzülmek, dertlenmek, canı sıkılmak.
Her sene kendine tranis olacak bir şey bulur.

Tırmısla- : Çimdiklemek.

Tirnakli : Beyaz undan yapılan ince pide; üstüne üç parmakla iz, süs yapıldığı için bu adı almıştır[67].

Tirmit : Yenilebilen bir mantar türü.

Topuk otu : Sert yayla otu.

Tirois et- : Suya koyulan çamaşır kokmak. Çamaşır aynı gün yıkanmayıp bekletilirse kokar; buna "tirois etmek" denir. Ayrıca mayalanan yoğurt tam tutmazsa buna da yoğurt "tirois etti" denir.

Tirpan : Ot biçmeye yarayan alet.

Yaylacıyım yaylaci
Var boyali tirpanım
E kız alırsam seni
Var karakoç kurbanım

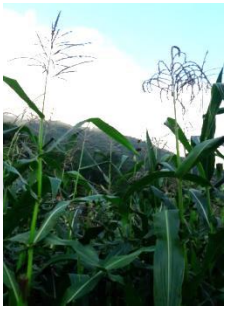
[67] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=t%C4%B1rnakl%C4%B1+ekmek&sa=X&ved=0ahUKEwjZx6qUi__XAhUkD5oKHYZtDvMQhyYIJA#imgrc=bx2XyNwoDmQrmM 10/12/2017.

Tohtos : Meyvelerin çarpmayla, düşmeyle ezilmesi, hasar görmesi.
Yola düşen elmalar hep tohtos oldi.

Tombak : Yumak.
Ben doğduğumda tombak gibiymişm.

Torak : Mısır püskülü**.**

Torak at- : Mısır püskülünün büyümesi.
Torak atan mısır daha büyümez.

Torun : Yeğen.

Tosar- : Küserek surat asmak.
Kim ne dedi abama bilmem, tosardi oturuy.

Tuluk : Şişman, tombul.

Tulum : Peynir, yağ vb. koymak için kullanılan deri torba[68].

[68] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=hPosWq79FOSB6AT7paigCQ&q=tulum+peyniri&oq=tulum+p&gs_l=psy-ab.3.0.0l10.7557.7962.0.9168.2.2.0.0.0.0.146.283.0j2.2.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.2.281...0i67k1.0.tMxxTVHFAGw#imgrc=Dk0Ps8JWRVaH_M 10/12/2017.

Tuta kapa : Yaka paça götürme.
Hırsızi tuka tapa götürdiler.

Tutarik : Sara hastalığı.

Tutarikli : Sara hastası olan kimse.

Turşi kavurma : Tereyağı, soğan, salça ile kavrulan fasulye turşusu.

Tüksile- : Nazar bozmak. Üzerinde nazar olduğuna inanılan kimsenin üzerinde nazarın etkisinin kalkması için tasa su konur, "nazar edenin nazarı bozulsun" denir ve suya sobadan köz alınarak atılır, nazar olan kişinin üzerine közün söndüğü sudan atılır ve nazarın bozulacağına inanılır bu işleme "tüksilemek" denir.

Tütünlük : Kara ateşin (açıkta yanan ateş) dumanının çıktığı yer.
Rüzgar esti mi tütünlükten toz girey içeri.

-U-

Ufaket : Kadın ismi.

Ufağum : Sevgilim, yavrum.

Gelduk mi ufacuğum
Ayriluk sapağına
E ben kurban olayım
Gözünün çapağına

Ula : Erkeklere seslenme ünlemi.
Ula Hasan sağa çağırdım duymadın mi beni?

Umuk : Ilık, sıcak, kışın sakin havası.

Kayalara okari
Keçiye bak keçiye
Hava bugün umuktur
Gel gidelım meciye

Uruba : Elbise.

Kapısının önünde
E bakın tarlasina
Güzel güzel kızların
Gitsam ben urubasina

Urubaya git- : Gelin hazırlığı olarak çeyiz almaya gitmek.
Eskiden geline urubaya gidilırdi, gelene da bir şey almak şartti.

Usul : Yavaş, sessiz.
Bebek uyuy, usul usul gir odaya ses edip da uynadırma oni.

Usulgene : Sessizce, yavaşça.
Usulgene açtım ahırın kapisini, sığırları ürkütmedim.

Usuletten : Kimseye duyulmadan, sessizce.
Sen ha bu parayı al, usuletten oğa ver.

Uşak : Çocuk; kız çocuk, erkek çocuk.

On tane uşağına
Olamadın has nene
Seranderın altında
Oturuyisın gene

Uşakluk : Çocukluk.
Eskiden top oynamak var diye sabahın köründe kalkarduk, ander uşakluk işte.

Uşağa kal- : Hamile kalmak.
Annem on sene üstüne uşağa kaldi.

Uyukla- : Uyumak.
Akşam oldu mi koltukta uyuklamak çok sarayi.

-Ü-

Üçayak : Üst kısmı üçgen biçiminde olan büyük saç ayak[69].

Üsküt : Üzgün, sakin, sessiz.
Morali bozuk belli, üsküt üsküt oturuy.

Üskütle- : Susmak, neşesi kaçmak.
Biri bir şey dedi oğa galiba üskütledi.

Üzüm ayı : Kasım ayı.

[69] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=jvosWqfJFInF6AScrYLwBA&q=%C3%BC%C3%A7+ayakl%C4%B1+ocak&oq=%C3%BC%C3%A7+ayakl%C4%B1ocak&gs_l=psy-ab.3.0.0i13k1.158716.168385.0.170207.32.20.3.2.2.0.170.2277.0j16.16.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.21.2335...0j0i67k1.0.WRKkUCYj7Ww#imgrc=I1MqPyeapGGLlM 10/12/2017.

-V-

Vakit : Güç, zenginlik; hâl.
Bu sene hiç vaktim yok bir iş etmeye.

Vahlan- : Pişman olmak.
İş işten geçtukten sonra vahlanmanın bir anlamı yok.

Vara yoğa konuş- : Gereksiz yere konuşmak, boş konuşmak.
Sen işin aslını bilmeysın, vara yoğa konuşma oturduğun yerden.

Vargit çiçeği : Karçiçeğinin diğer adı. Yaylacılar karçiçeğinin açmasını mevsimin değişiminin, köye dönme zamanının geldiğinin işareti sayarlar ve ona 'vargit çiçeği'derler. Yayladan köye dönme zamanının geldiğinin habercisidir.

Vayo : Söğüt ağacı[70].

Varyoz : Balyoz.

[70] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=OwQtWvm0HYfF6QTT75bQCQ&q=salk%C4%B1m+s%C3%B6%C4%9F%C3%BCt+a%C4%9Fac%C4%B1+trabzon&oq=salk%C4%B1m+s%C3%B6%C4%9F%C3%BCt+a%C4%9Fac%C4%B1+trabzon&gs_l=psy-ab.3...6463.10033.0.10635.8.8.0.0.0.0.172.1114.0j8.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.1.154...0j0i30k1j0i24k1.0.g0QprtzM5bw#imgrc=fM9i0xkMmQGfEM 10/12/2017.

Verep : Yokuş, eğimli, yanlamasına çapraz.

Söktum ha bu telleri
Gelın edelım kelep
Ufağımun bahçesi
Düz değil biraz verep

Vindo : Büyük sinek, sığırları ürküten iri bir sinek[71].

Vizora : Biberon.
Ver uşağa vizorasını da yatsın.

Vol : Tarla bellenirken kaldırılan büyük toprak parçası.

Volar : *bk.* Vol.

Vol çek- : Birkaç kişi aynı anda belle tarlayı alt üst etmek, bellemek.

Bahçenın kıyısında
Kuş üzümü mollari

[71] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=at+sine%C4%9Fi&sa=X&ved=0ahUKEwinsfnHl__XAhUpCpoKHc6dAq4QhyYIJw#imgrc=dsap9CtGym4_GM 10/12/2017.

Küçük ayı geldi mi
Kız çekeruk vollari

Volvon : İneklerin boynuna süs olarak takılan küçük çıngırak.
Sığırın volvoni kesildi da kayboldi.

Voneş : Ateşte pişirilmiş armut.

Voniya : Odun yığını[72].

Voros et- : Altı sönen yemek katılaşmak, tam pişmemek.

Kapısında telinde
Asılıyi yeleğım
Yaksan hau ateşi
Voros etti yemeğım

Vur aşağı tut okari : Uzun uğraşlar sonucu, zorla.
Dün bir sığır aldım, adam hiç pazarluk etmem dedi, vur aşağı tut okari iki yüz lira kırduk paradan.

Vurganis ol- : Pişman olmak, vahlanmak.
Satti o kesim sığırını şimdi vurganis oluy.

Vuravur : İkiden çok kişinin kavga etmesi.
Aralarındaki davayi çözemediler, başladiler vuravur dövüşe.

Vuvus : Ayak bileğinin iki yanındaki kemik çıkıntısı, hayvanlardaki topuk çıkıntısı.
Ayakkabilarım vurdu ayağımi, vuvusumda yara etti.

[72] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=iwUtWqvxJ-Sa6ATm-af4Dg&q=odun+y%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1&oq=odun+y%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0j0i24k1l2.144446.150878.0.151340.19.10.0.5.5.0.162.1014.0j7.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..7.12.1061...0i67k1j0i10k1.0.RXw_QRf3KMg#imgrc=nqFWDr8M5_iRWM 10/12/2017.

-Y-

Yadum : Uygun, güzel, birbirine uyumlu.
Habu kızlardan hangisi daha yadum bizım uşağa?

Yadumli : İşe uygun, yatkın.
Bizim gelin her şeye yadumli bir kızdır.

Yağlaş : Mısır unu, su, tereyağı, peynir ile yapılan yemek[73].

Yal : İnek yemeği; yemek artıkları, mısır sapı, meyve kabukları, mısır unu ve su karıştırılarak hayvanlar için kullanılan yal kazanında pişirilen inek yiyeceği.

Ey gidi Mehmet Ali
Olamadın bi vali
Toplardın iki çali
Haşlatamazdın yali

Yal gibi : Tadı güzel olmayan yemekler için kullanılan söz.
Bu yemek oldu yal gibi.

Yalak : Çukur, tümsekli yer.

[73] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=IwYtWsf0NKqL6ASSubP4CA&q=ya%C4%9Fla%C5%9F&oq=ya%C4%9Fla%C5%9F&gs_l=psy-ab.3..0l6j0i5i30k1j0i24k1l3.260750.264845.0.265105.16.11.0.0.0.0.164.1042.0j7.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..9.7.1039...0i67k1.0.zmkxWb_uJcw#imgrc=wU35TUr01kOltM 10/12/2017.

Bağladım kır atımi
Bahçedeki yalağa
Bi sabah namazında
Çıktım Kadıralak'a

Yal kazanı : Yal pişirmek için kullanılan, iki taraftan sapı olan bakır kazan[74].

Yalluk : Yal hazırlamak için biçilen ot.

Allah ne edecoğum
Aldi beni bir darluk
Gel gidelım ormana
Edelım senlan yalluk

Yali git- : Havalı bir şekilde yürümek.

Olayım ufağıma
O ne deyi ne deyi
Sevmeyirım oni
Yali yali gideyi

Yalmaç :Yemek artıklarının hayvanların yemesi için biriktirilmesi.

Yalpalan- : Sallanmak. *bk.* zalis etmek, tendelis etmek.

Yaliza : Suda yaşayan bir tür solucan.

Çeşmecuğun dibunde
Görundi bi yaliza

[74] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=LQctWoPgMoiv6ASTk6HADg&q=kara+kazan&oq=kara+kazan&gs_l=psy-ab.3..0l3j0i24k1l7.189098.193359.0.193892.15.13.0.0.0.0.156.1388.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..5.10.1385...0i67k1j0i10k1j0i30k1j0i8i30k1.0.DdjLm2Gudao#imgrc=Iyt7NsJKxmhdPM 10/12/2017.

Çamaşurun çok kirli
Koy biraz analisa

Yamsuk : Yassı, eğri.

Yangaz : Güvenilmeyecek, hileci, üçkâğıtçı.

Yangazluk et- : Düzen bozmak, işe hile, fesatlık karıştırmak.
Yangazluk eden adamla benım işim olmaz.

Yanica : Kokmuş sularda bulunan küçük böcek.

Yaniyaki : Yani, öyle ki.
Yanla televizyonun öğünden, göremeyrım.

Yanla- : Bir tarafa çekilmek.

Yan- : Acımak, çok üzülmek; sevmek, tutulmak.
İki ufak uşak kaldi anasız, yanmama eliyrım onlari.

Yaprağa git- : Hayvanlara yiyecek yapmak için gürgen, fındık gibi ağaçları budamak.
Sığırların yeykusi kalmadi, yarın yaprağa gidelim.

Yarma : İri öğütülmüş mısır tanesi[75].

Yarma çorbasi : Yarmanın su ve kuru fasulye ile pişirilip ardından yoğurt veya süt katılarak yenilen çorbası.
Hau yarmanın kalanından et bir yarma çorbasi da yiyelim.

[75] https://www.google.com.tr/search?q=m%C4%B1s%C4%B1r+k%C4%B1rmas%C4%B1&tbm=isch&tbs=rimg:CSepg9wo_1m0-IjhAb_1Cc4zLEQGI6BMT957HTCjf03raDxh3olbzWErIOfptutewLDYtzeYGJvhYjQpoMbc5xKEETSyoSCUBv8JzjMsRAESyujaAKZb_1hKhIJYjoExP3nsdMR-4SzR-8G_1W4qEgkKN_1TetoPGHRE1J20MoJLvSyoSCeiVvNYSsg5-ETPlxcFFLDf7KhIJm2617AsNi3MRlhK5_1ZynDXMqEgl5gYm-FiNCmhENXENTk-VNECoSCQxtznEoQRNLEbA2ywSGwKRp&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwjHzoP6pf_XAhXCUhQKHZzCDdIQ9C8IHw&biw=1366&bih=662&dpr=1#imgrc=1pEETapJEcdoUM 10/12/2017.

Yaşmak : Beyaz renkli, ince kumaştan yapılmış kadın başörtüsü.
Nenem yaşmaksız hiçbir yere gitmezdi.

Yaşmakli : Başı beyaz inek.

Yat gel- : Bir yeri yadırgamak, uyum sağlayamamak, kendini yabancı hissetmek.
Bu gece hiç uyuyamadım, yat geldi bağa sizin ev.

Yavan : İneği süt vermeyen ailelerin süt, peynir, yağdan mahrum olma durumu.
Biz ne yavanluklar çektuk da kimseden bir kaşık süt istemeduk.

Etmayın bardabaşluk
Vurur size bir hışım
Bol keseden atmayın
Yavan kalırsın kışın

Yayla becuğu : Uğur böceği[76].

Yaylim : Koyun, sığır otlatılan yer, otlak.
Bu sene hiç yaylimum yok, birinın yerını almam lazim.

Yayuk : Tereyağı yapmak için kaymağın içine konulduğu, yağ olana kadar çalkandığı tahtadan yapılan mutfak aleti[77].

[76] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=twotWqmvGqi96ATC5LSQCA&q=u%C4%9Fur+b%C3%B6ce%C4%9Fi&oq=u%C4%9Fur&gs_l=psy-ab.3.0.0l10.1540895.1544758.0.1546400.29.9.0.2.2.0.159.731.0j5.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..24.4.330....0.zvQRvv9VjFI#imgrc=cbXvYIgSeqptbM 10/12/2017.

Yayuk vurma : Yağ olana kadar yayığı çalkama işlemi[78].

Sar beline ufağım
O dört telli kaytani
Dök yoğurdi yayuğa
Çalka yayuk ayrani

Yazgı : Satır[79].

Yeğnik : Hafif.

Başındaki çömberın
Kıylari düğüm düğüm
Ağır alam ufağım
Yeğnik eyle yüküğun

---

77 https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=eski+yay%C4%B1k&sa=X&ved=0ahUKEwicn5fNov_XAhVjCpoKHXU0DeMQhyYIJA#imgrc=jfa3ArmqIPOirM 10/12/2017.

78 https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=eski+yay%C4%B1k&sa=X&ved=0ahUKEwicn5fNov_XAhVjCpoKHXU0DeMQhyYIJA#imgrc=qlTeShIMSNMvwM 10/12/2017.

79 https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=2BEtWqz5OsO56ATS5onADw&q=sat%C4%B1r&oq=sat%C4%B1r&gs_l=psy-ab.3..0l10.3370.6357.0.6900.9.8.0.0.0.0.163.836.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..3.6.833...0i67k1.0.Mm_YgtZ94f0#imgrc=KEjHeSkifu65_M 10/12/2017.

Yelek : Mısır sapının yaprağı[80].

Yenk : Elbisenin kol kısmı.
Montuni giyerkan yenklerığın tut da içeri kaçmasın.

Yerın dursun, içinde dönmeye / şenletmeye adamın olmasın : Beddua.

Yeyku : Hayvan yiyeceğinin geneline verilen ad.
Ha bu yeykumi da yedireyım sonra göç ederız yaylaya.

Yığ : Yün eğirme şişi.

Yığın : Ot ve biçilen bitkilerin uzun bir direk etrafında düzenli biçimde yerleştirilmesiyle oluşan tepe.

Yığma lahanasi : Lahanadan yapılan katı yemek. *bk.* karalahana yığması.

Yılan kömuğu yiyesın : Beddua.

Yola vur- : Yolculuğa çıkmak.
Sabah ezaniyla vuralım yola, güneş gelmeden serın serın gidelım.

Yılan dili : Yaylalarda yetişen, hayvanların yediği bitki çeşidi.

[80] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=4BEtWru_J4me6ASr2LjIBA&q=m%C4%B1s%C4%B1r+yapra%C4%9F%C4%B1&oq=m%C4%B1s%C4%B1r+yapra%C4%9F%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0l5j0i30k1j0i24k1l3.98373.106802.0.107330.17.12.0.4.4.0.152.1377.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..3.14.1416...0i67k1.0.r0Sq5B9uoO8#imgdii=VMgtC-_iY0D0YM:&imgrc=G9RFPoxCg-hQQM 10/12/2017.

Yitmek : Kaybolmak; mahvolmak, perişan olmak.
Meyve ağaçlari çiçek açtiydi, don vurdu onlara yitti bu senenın mahsulü.

Yoruk : Gözü doymayan.
Seni aç da yoruk, nedir senden çektuğumuz!

Yufka : Zayıf, ince.
Yufka giydirme uşağı, hasta olur.

Yük yap- : Yakacak, yallık vb. keserek taşınacak biçimde bağlamak.
Sabah ormana gidelim da yük yapalım, sığırların yiyeceği kalmadi.

Yükli : Hamile.

Yüzbar ol- :Yüz yüze gelmek, yüz yüze gelip hesaplaşmak, yüzleşmek.
Madem deduklerını inkar edey, gelsın benlan yüzbar olsun bakalım.

Yüzüne ko- : Evden kaçan kızla ailesi barışmak.
On sene üstüne kızlarını yüzüne koydiler.

-Z-

Zabandoros : İri yarı, kollu kuvvetli kimse.

Zağar : Köpek.
Zağarların afkurmasından bu gece hiç uyumadım.

Zalis et- : Sallantıda olmak, yerine tam oturmamak, sallanmak.
Ağaçların kökleri gevşedi, zalis edeyler.

Zambula : Sığırın derisi ile eti arasına girerek hayvanı rahatsız eden bir tür kurtçuk.

Tüfeğım omuzumda
Kola atarım kola
Bi inecuğum vardi
Doldi sırti zambula

Zanga : Küçük kilit.
Mereğın kapisina zanga taktım, kimse giremez içeri.

Zarzavat : Lüzumsuz eşya.
Göç ederkan ne kadar zarzavat varsa topladi da götürdi.

Zavrakli : Çalımlı, süslü, gösterişli.
Öyle bir zavrakli elbise giydi, herkes oğa bakti.

Zazel : Tohumluk mısır koçanlarının soyulup birkaç tanesinin yapraklarının bağlanmasıyla elde edilen demet[81].

[81] https://www.google.com.tr/search?q=kuru+m%C4%B1s%C4%B1r&tbm=isch&tbs=rimg:CR4-Lzq8DN_10Ijh6L7lLtuRHYuwZiMfURSUIF6vNAtS86XBJ9DvIFha-2mne1mOQJ841s7I4VZCb4f240K95FKWXXSoSCXovuUu25EdiEVqe61R884jbKhIJ7BmIx9RFJQgRWAfW4IsDRkwqEgkXq80C1LzpcBHhpTQr4Y4bEyoSCUn0O8gWFr7aEarF8sT0zdW5KhIJad7WY5AnzjURKVsQVWR6338qEgmzsjhVkJvh_1RFanutUfPOI2yoSCbjQr3kUpZddEVugL-qT1WxQ&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwiO-47Qp__XAhWBVhQKHSbuAuEQ9C8IHw&biw=1366&bih=662&dpr=1#imgrc=7BmIx9RFJQiUkM 10/12/2017.

Zef : Çimenin toprağı ile birlikte kesilmiş hâli.

Zembek suyu : Peynir altı suyu.

Zemberek : Kapılara takılan yaylı düzenek.
Kapının zembereği bozuldi.

Zembi : Armut ağaçlarında olan, eskiden yapıştırıcı yerine kullanılan, yapıştırıcı özelliği bulunan sıvı.

Zennecuk : Kibar, hoş görünüme sahip kişi.
Onun öyle has bir kızı var ki ayni zennecuk.

Zevk et- : Birisiyle dalga geçerek, aşağılayarak eğlenmek.
Ufacuk uşak da kalktı benlan zevk etmeye.

Zırtıl deli : Zır deli.

Zıt al- : Birisinden hoşlanmamak, nefret etmek.
Halam zıt aldi beni, nerde görse laf sokmiya çalışıy.

Zıt git- : Birisiyle uzlaşmamak, karşı gelmek.
O bağa zit gidey ben da oğa zit gideyrım.

Zibil : Çöp, süprüntü.

Zibil küreği : Faraş[82].

Evi süpürdüm, zibil küreği nerde alayım zibilleri?

Zigam : Nezle.

Zigamla- : Nezle olmak.

Sabah soğuklarını yedim yedim şimdi da zigamladım.

Zimbon : Değirmen çarkını döndüren suyun çıktığı oluğa takılan ağaç boru.

Zimbona gazeller doldu, su gelmey daha.

Zipga : Bacakları dar, ağı geniş pantolon.

Eskiden zipga pontul modasi var idi.

Zipzizan : Çırılçıplak, ince kıyafetli.

Uşağı zipzizan çıkardı dişarı, hasta olsun ben sağa sorarım.

Zizan : Çıplak.

Zizil : Toprak solucanı[83].

Zulayda : Hayvanların sütünü artıran ot çeşidi.

---

[82] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=UBYtWsroFYnL6ATn3re4AQ&q=fara%C5%9F&oq=fara%C5%9F&gs_l=psy-ab.3..0l10.2843.6610.0.6935.14.10.0.0.0.0.172.915.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..8.6.909...0i67k1j0i24k1.0.g1XY0rhHUss#imgrc=lqFESDjfyNAj5M 10/12/2017.

[83] https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=7xctWriDDcaU6AS2oKrQBw&q=toprak+solucan%C4%B1&oq=toprak+solucan%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0l5j0i30k1l2j0i24k1l3.51404.58053.0.58409.30.16.1.6.6.0.295.1770.0j10j1.11.0....0...1c.1.64.psy-ab..12.17.1717...0i67k1.0.ji4Hmu1YwvU#imgrc=hxv65sLJI7KdhM 10/12/2017.

Zumzukla- : Çimdiklemek, bir köşeye sıkıştırıp hırpalamak.
Büyük kızın eline bir fırsat geçsa hemen kardeşini zumzuklay.

SONUÇ

Bölgesel iz taşıyan ağızların yazılı gelenekleri yoktur. Ağızlar ölçünlü dilden birçok yönüyle ayrılır. Teknolojik gelişmeler, göçler, yaşam alanlarının dönüşümü gibi nedenlerden dolayı hızlı bir değişim geçiren ağızlar, gelecek kuşaklara güçlü bir şekilde aktarılamamakta ve özelliklerini kaybetmektedir. Bir ağzın kaybolmasıyla o ağızla ortaya çıkan bilgi de kaybolur. Bu bilgi birikiminin kayıt altına alınması büyük önem arz eder.

Cumhuriyet'le başlayan Türkiye Türkçesi ağız sözlüğü çalışmaları konusunda şimdiye kadar birçok çalışma yapılmıştır. Ağız araştırmaları ile ilgili bu zamana kadar yapılan çalışmalarda hangi yöntemlerin kullanılacağı, kimlerden derleme yapılacağı, elde edilen malzemelerin nasıl yazıya geçirileceği vb. konularda çeşitli sorunlar ve çözüm önerileri getirilmiştir.

17 Şubat 1918 tarihinde düşman işgalinden kurtulan Tonya 5 Mart 1954 tarihine kadar Vakfikebir'e bağlı olduğu için Derleme Sözlüğü'nde Tonya adı geçmemektedir. Ancak yöredeki sözcükler Vakfıkebir, Beşikdüzü başlıkları altında karşımıza çıkmaktadır. Tonya ağzı üzerine yapılan ilk çalışma 2001 yılında Hasan Kalyoncu tarafından hazırlanan Trabzon- Tonya Ağzı Dilbilgisel Özellikleri ve Tonya Sözlüğü'dür. Kalyoncu sözlüğün giriş bölümünde "Seslerdeki Değişmeler, Adların ve Adılların Çekimlenmesi, Eylem Çekimleri, Anlatım Özellikleri" başlıkları altında yörenin dilbilgisel özellikleri hakkında bilgi verdikten sonra sözlük kısmına geçmiştir. Sözlük kısmı alfabetik olarak hazırlanmış olup bazı kelimelerin açıklaması yapıldıktan sonra manilere yer verilmiştir.

Bu zamana kadar yapılan çalışmalardan da faydalanılarak Tonya ağzı üzerine Yenimahalle, Büyükmahalle, Melikşak Köyü, Karaağaçlı Köyü, Kaleönü, Karşular Mahallesi, Ortamahalleden derleme yapılarak bir söz varlığı incelemesi yapıldı. Her yöresel söyleyiş özelliğine sahip kelimeyi sözlük malzemesi olarak almak doğru değildir. Sözlük malzemesi olarak aldığımız ve açıklamak durumunda olduğumuz bir madde başı kelimeyi gerektiğinde yörede kullanıldığı biçimde orijinal cümle içerisinde açıklayarak veya mani, dörtlük gibi malzemelere yer vererek anlaşılır hâle getirebiliriz. Bazen bunların da yetersiz kaldığı durumlar olabilir; o zaman mümkünse kavramın görüntüsü kullanılabilir. Görüntüye ulaşmak zorsa çizimi yapılarak somut ögeler görsel malzemeyle desteklenebilir. Herhangi bir kavramı bilmeyen kişi, kelimenin anlamından bunu çıkaramayabilir. Cümle içinde kullanımını da anlamayabilir; fakat görüntüsünü gördüğü zaman eğer bildiği bir şeyse "buna bizde şu ad verilir" şeklinde fikir sahibi olabilir. Eğer daha önce hiç

görmediği bir şeyse o kavramı görüntüsü ile öğrenebilir. Bu yönüyle işlevsel bir sözlük modeli oluşturmak amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

İşlevsel bir ağız sözlüğü ortaya koymayı amaçladığımız çalışmada, 1080 madde başı kelime bulunmaktadır. Bunlar, özellikleri açısından sınıflandırıldığında 735 isim, 300 fiil, 15 ünlem, şeklindedir. İsimlerden 623'ü basit (zazel), 106'sı türemiş (yaşmakli), 6'sı birleşik (ebekuşağı) ; fiillerden ise 130'u basit (apramak), 64'ü türemiş (guluklamak), 89'u birleşik (aboşimas etmek) yapıdadır. Sözlükte kelime grupları, 30 sıfat tamlaması (ekşi lapaza), 22 isim tamlaması (kabak felisi), 17 deyim (at kaçti torba düşti) ; kalıp ifadeler 13 dua- beddua (Allah göğden yağdırsın yerden toplatsın- bin parça da bin dike) olarak yer almaktadır.

Bu kelimeleri tanıklı hâle getirebilmek için 274 mani, 468 örnek cümle, 170 fotoğraf kullanılmıştır. Derleme çalışması yapılırken karşılaşılabilecek sorunları en aza indirmek, daha fazla malzemeye ulaşabilmek için öncelikle kavram alanları derlemesi yapılmıştır. Bu sebeple hazırlanan kavram alanı listeleri [hayvan (büyükbaş, küçükbaş, kuş, kümes), bitkiler, aylar, iklim, doğum, yöresel yemekler dua, beddua, özel adlar, yer adları] metin derlemesi sırasında kaynak kişilere yöneltilmiş, ayrı ayrı derlemesi yapılmış ve bir kavram alanı ile ilgili sorular cevaplandıktan sonra diğer alana geçilmiştir. Elde edilen malzemeleri halk edebiyatı ve dil metinleri ile zenginleştirmek için yörede mani (atma türkü) söyleme yeteneği olan kişilere başvurulmuş, verilen kelimelerle ilgili mani söylemeleri istenmiş olup 274 mani kayda geçirilmiştir. Bazı madde başı kelimelerin cümle içinde kullanımı hususunda kaynak kişilerden yörede nasıl kullanıldığını söylemesi istenmiş, bunun yanında, bazı topluluklardaki konuşmalar esnasında sözlükteki kelimelerle ilgili kurulan cümleler de aynen yazıya geçirilmiş ve 468 cümle kaydedilmiştir. Sözlüksel zenginliklerin içinde büyük yer tutan bitki, hayvan, araç-gereç ve diğer nesne isimlerinden bazıları için 170 tane görsel unsur kullanılmıştır. Fotoğrafların 88'i tarafımıza ait olup geriye kalan 82 fotoğraf ise internet ortamından çalışmaya alınmıştır.

Malzemeler yazıya geçirilirken yazı dilinden farklı bir sözlük hazırlandığı, kelimelerin anlamı kadar fonetik olarak aldığı şekiller de önemli olduğu için her kelimenin yöre ağzında aldığı şekil olabildiğince tespit edilmiş fonetik yapı tam olarak ortaya konmaya çalışılsa da çeviri yazı işareti kullanılmamıştır.

YARALANILAN KAYNAKLAR

Akar, Ali (2009a), "Ağız Sözlükleri: Yöntem ve Sorunları I" , **Turkish Studies – Türkoloji Araştırmaları Dergisi**, 4(4), 1-11.

Akar, Ali (2009b), "Ağız Sözlükleri: Yöntem ve Sorunları II" , **Turkish Studies – Türkoloji Araştırmaları Dergisi**, 4(8), 217-224.

Büyükakkaş, Ahmet (2009), "Türkiye Türkçesi Ağız Sözlükleri Üzerine Bir Deneme", **Turkish Studies- Türkoloji Araştırmaları Dergisi**, 4(4), 184-195.

Demir, Nurettin (1999), "Ağız Sözlükçülüğü", **Kebikeç**, (7-8), 67-74.

Demir, Nurettin (2009), "Ağız Dokümantasyonu Niçin Gereklidir?", **Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri**, (25-30 Mart 2008 Şanlıurfa), Ankara, TDK Yayınları, 183-192.

Demir, Nurettin (2010), Ankara Ağızları Sözlüğü Örneğinde Ağız Sözlükçülüğü Hakkında Bazı Tespitler, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten Dergisi**, (11), 91-102.

Demir, Nurettin (2013), **Ankara Örneğinde Ağızların Belgelenmesi**, TDK Yayınları, Ankara.

Demir, Nurettin ve Yıldırım, Faruk (2014), **Prof. Dr. Mehmet Özmen Armağanı,** 1, Çukurova Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü, Adana.

Erdem, Mehmet Dursun (2013), "Ağız Sözlükçülüğü Üzerine", **Turkish Studies, Türkoloji Araştırmaları Dergisi,** 8(95), 96- 102.

Gökter, Bilge (2010), **Sözlükbilim Temelinde Türkiye'de Ağız Sözlükçülüğü (İlke ve Yöntemleri),** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gümüşatam, Gürkan (2014), "Türkiye Türkçesi Ağız Sözlüklerinin Hazırlanmasında İstem Verilerinin Gerekliliği Üzerine", **Turkish Studies- Türkoloji Araştırmaları Dergisi**, 9(6), 419-439.

Kalyoncu, Hasan (2001), **Trabzon- Tonya Ağzının Dilbilgisel Özellikleri ve Tonya Sözlüğü**, Topkar Matbaası, Tonya.

Karaağaç, Günay (2001), "Sözlük Yapısı", **Türk Dili Dergisi**, (596), 120-17.

Kaya, Ceval (2013), "Kıbrıs Ağız Sözlükçülüğü", **Turkish Studies-Türkoloji Araştırmaları Dergisi**, 8(9), 81-84.

Korkmaz, Zeynep (2000), "Türkiye'de Ağız Sözlükleri", **Türk Dili**, (584), 7-14.

Ölmez, Mehmet (2006), "Türkiye'deki Ağız Çalışmalarının Sözlükleri ve İlk Ağız Sözlükleri", **Türk Dilleri Araştırmaları**, (16), 205-210.

Turan, Fikret (2002), **An Eighteenth Centrury Ottoman Account of Aydın Dialect: Aydin Lügati and Its Linguistic Characteristics** Scholarly Depth and Accuary: a Festschrift to Lars Johanson, Ankara, Grafiker Yayınları.

URL, http://tonya.gov.tr/ilcemizin-tarihcesi (15/02/2018).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&q=gelincik+hayvan%C4%B1&sa=X&ved=0ahUKEwjX8rv4qP3XAhWmJ5oKHfOtDdYQhyYIJA#imgrc=XxzMRpIm1FfUKM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&q=kep%C3%A7e+mutfak&sa=X&ved=0ahUKEwiNhtWft_3XAhUjM5oKHXyCDtcQhyYIJA#imgrc=0WoQEN8Q-E3nJM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=tQQsWt63KMbJ6ATRmbmIAg&q=manu%C5%9Fak&oq=manu%C5%9Fak&gs_l=psy-ab.3...213723.217713.0.218227.17.15.0.0.0.0.363.1590.0j7j1j1.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..8.7.1322...0j0i8i30k1j0i24k1j0i67k1.0.eCOyl3dQCq4#imgrc=xnLOkMQUZB-p6M: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=3ggsWofEFqba6ATX0KmICg&q=+m%C4%B1s%C4%B1r+ekme%C4%9Fi&oq=+m%C4%B1s%C4%B1r+ekme%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3..0i67k1l3j0l7.58585.59194.0.60157.6.4.0.0.0.0.220.370.0j1j1.2.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.2.367...0i13k1.0.748kN_6yn_0#imgrc=y7rwAaljlG0HtM: (09/1272017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=ZAksWri_GYSP6ASgmY3QAw&q=da%C4%9F+%C3%A7ile%C4%9Fi&oq=da%C4%9F+%C3%A7ile%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3..0l10.69908.73543.0.73696.15.11.0.2.2.0.177.1383.0j9.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.11.1395...0i67k1.0.qYCNGSTe5xQ#imgrc=S-diD0aqPmNQIM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=rgksWuLkM-XI6AS824e4Ag&q=%C3%A7ivi&oq=%C3%A7ivi&gs_l=psy-ab.3..0l10.88784.91581.0.91778.13.8.0.0.0.0.164.723.0j5.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..8.5.721...0i67k1.0.V9SRpC6XxTc#imgrc=y0sOKuC7bRJJyM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=fQosWvijK-ek6ASn_YzgCA&q=muhlama&oq=muhlama&gs_l=psy-ab.3..0l7j0i10k1l2j0.72493.76848.0.77376.12.10.0.0.0.0.246.1241.0j7j1.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.8.1236...0i67k1.0.axBWVHk2CBw#imgrc=H0x8QobprqRKQM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=DhYsWvSiE5KYsAfd6rXADw&q=un+kelebe%C4%9Fi&oq=un+kelebe%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3..0i30k1.49979.57577.0.57827.30.13.0.4.4.0.415.1983.0j5j2j0j2.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..18.11.1758...0j0i67k1j0i8i30k1j0i5i30k1j0i24k1.0.8sm1plrkjGA#imgrc=3NQNg1O5sd0yMM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=IxcsWrzxH4GWsAfxzKH4Cw&q=benekli+tavuk&oq=benekli+tavuk&gs_l=psy-ab.3..0l3j0i30k1j0i24k1.181979.189932.0.190483.19.16.0.1.1.0.163.2080.0j14.14.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.15.2084...0i10i24k1j0i5i30k1j0i8i30k1.0.abvCZbKi7fs#imgrc=eJQVvfaibIj2AM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=PBssWqj_GcjL6ASdj5yIDA&q=serender&oq=serender&gs_l=psy-ab.3..0l10.36905.40995.0.41534.20.13.0.0.0.0.185.1406.0j9.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.9.1404...0i5i30k1j0i8i30k1j0i67k1.0.Y43ABlnk5ag#imgrc=1gBFOTRFWvP8jM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=zBssWv-kGabX6ASAwZaACg&q=%C3%A7%C4%B1rahta&oq=%C3%A7%C4%B1rahta&gs_l=psy-ab.3..0i13k1l2.26614.31689.0.32365.19.12.0.0.0.0.260.1381.0j7j1.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.7.1246...0j0i67k1j0i10i24k1.0.fFQ84SRQgqk#imgrc=qvaM8yHLyAfOyM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=7RssWqiYKKXO6ATyi6roBg&q=ye%C5%9Fil+so%C4%9Fan&oq=ye%C5%9Fil+so%C4%9Fan&gs_l=psy-ab.3..0l10.141273.147623.0.148158.17.12.0.3.3.0.312.1574.0j7j1j1.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..5.12.1602...0i10i24k1.0.bpazdPWm9BY#imgrc=3lgJl3CGIFOGGM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=eski+toplu+tabanca&sa=X&ved=0ahUKEwjZuuLin_3XAhXKAJoKHWL5A7oQhyYIKg#imgrc=EuRm-eS30vtDUM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=t%C4%B1rnakl%C4%B1+ekmek&sa=X&ved=0ahUKEwjZx6qUi__XAhUkD5oKHYZtDvMQhyYIJA#imgrc=bx2XyNwoDmQrmM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=at+sine%C4%9Fi&sa=X&ved=0ahUKEwinsfnHl__XAhUpCpoKHc6dAq4QhyYIJw#imgrc=dsap9CtGym4_GM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=eski+yay%C4%B1k&sa=X&ved=0ahUKEwicn5fNov_XAhVjCpoKHXU0DeMQhyYIJA#imgrc=jfa3ArmqIPOirM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=eski+yay%C4%B1k&sa=X&ved=0ahUKEwicn5fNov_XAhVjCpoKHXU0DeMQhyYIJA#imgrc=qlTeShIMSNMvwM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=LQctWoPgMoiv6ASTk6HADg&q=kara+kazan&oq=kara+kazan&gs_l=psy-ab.3..0l3j0i24k1l7.189098.193359.0.193892.15.13.0.0.0.0.156.1388.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..5.10.1385...0i67k1j0i10k1j0i30k1j0i8i30k1.0.DdjLm2Gudao#imgrc=p4GmmkaIQNAGQM. : (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=rfkrWoqFGqzm6ASXhKDAAQ&q=%C3%B6r%C3%BCmcek+a%C4%9F%C4%B1&oq=%C3%B6r%C3%BCmcek+a%C4%9F%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0l10.50574.57406.0.57859.21.13.0.3.3.0.198.1309.0j9.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..9.12.1342....0.rQN-m8rU8HI#imgrc=vOkLhlPkZkCDyM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=k_orWv-UI6HE6ATyg66YAQ&q=lenger&oq=lenger&gs_l=psy-ab.3..0l10.383602.388438.0.389626.15.11.0.0.0.0.159.858.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..9.6.856...0i67k1.0.6APnpRIGXjg#imgrc=omfHcsHJPjCb7M: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=GvwrWsnYC-eC6ATAgZKoDg&q=%C3%A7ivili+k%C3%B6pek+tasmas%C4%B1&oq=%C3%A7ivili+k%C3%B6pek&gs_l=psy-ab.1.1.0l3j0i24k1.1175086.1180042.0.1183165.17.11.0.4.4.0.163.1285.0j9.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.13.1321...0i67k1.0.R3bhNJDT1ko#imgrc=54zGn_Zhs45l_M: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=ygEsWu3QM-rF6ASuyL6ACg&q=eski+%C3%A7aydanl%C4%B1k&oq=eski+%C3%A7ayd&gs_l=psy-ab.3.0.0l10.189263.194407.0.195671.26.14.1.0.0.0.154.1373.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..16.10.1242...0i67k1j0i24k1.0.msrwIIrMS-g#imgrc=PI0vEY5teCzk3M: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=hPosWq79FOSB6AT7paigCQ&q=tulum+peyniri&oq=tulum+p&gs_l=psy-ab.3.0.0l10.7557.7962.0.9168.2.2.0.0.0.0.146.283.0j2.2.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.2.281...0i67k1.0.tMxxTVHFAGw#imgrc=Dk0Ps8JWRVaH_M: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=jvosWqfJFInF6AScrYLwBA&q=%C3%BC%C3%A7+ayakl%C4%B1+ocak&oq=%C3%BC%C3%A7+ayakl%C4%B1ocak&gs_l=psy-ab.3.0.0i13k1.158716.168385.0.170207.32.20.3.2.2.0.170.2277.0j16.16.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.21.2335...0j0i67k1.0.WRKkUCYj7Ww#imgrc=I1MqPyeapGGLlM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=OwQtWvm0HYfF6QTT75bQCQ&q=salk%C4%B1m+s%C3%B6%C4%9F%C3%BCt+a%C4%9Fac%C4%B1+trabzon&oq=salk%C4%B1m+s%C3%B6%C4%9F%C3%BCt+a%C4%9Fac%C4%B1+trabzon&gs_l=psy-ab.3...6463.10033.0.10635.8.8.0.0.0.0.172.1114.0j8.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.1.154...0j0i30k1j0i24k1.0.g0QprtzM5bw#imgrc=fM9i0xkMmQGfEM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=iwUtWqvxJ-Sa6ATm-af4Dg&q=odun+y%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1&oq=odun+y%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0j0i24k1l2.144446.150878.0.151340.19.10.0.5.5.0.162.1014.0j7.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..7.12.1061...0i67k1j0i10k1.0.RXw_QRf3KMg#imgrc=nqFWDr8M5_iRWM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=IwYtWsf0NKqL6ASSubP4CA&q=ya%C4%9Fla%C5%9F&oq=ya%C4%9Fla%C5%9F&gs_l=psy-ab.3..0l6j0i5i30k1j0i24k1l3.260750.264845.0.265105.16.11.0.0.0.0.164.1042.0j7.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..9.7.1039...0i67k1.0.zmkxWb_uJcw#imgrc=wU35TUr01kOltM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=LQctWoPgMoiv6ASTk6HADg&q=kara+kazan&oq=kara+kazan&gs_l=psy-ab.3..0l3j0i24k1l7.189098.193359.0.193892.15.13.0.0.0.0.156.1388.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..5.10.1385...0i67k1j0i10k1j0i30k1j0i8i30k1.0.DdjLm2Gudao#imgrc=Iyt7NsJKxmhdPM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=twotWqmvGqi96ATC5LSQCA&q=u%C4%9Fur+b%C3%B6ce%C4%9Fi&oq=u%C4%9Fur&gs_l=psy-ab.3.0.0l10.1540895.1544758.0.1546400.29.9.0.2.2.0.159.731.0j5.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..24.4.330....0.zvQRvv9VjFI#imgrc=cbXvYIgSeqptbM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=4BEtWru_J4me6ASr2LjIBA&q=m%C4%B1s%C4%B1r+yapra%C4%9F%C4%B1&oq=m%C4%B1s%C4%B1r+yapra%C4%9F%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0l5j0i30k1j0i24k1l3.98373.106802.0.107330.17.12.0.4.4.0.152.1377.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..3.14.1416...0i67k1.0.r0Sq5B9uoO8#imgdii=VMgtC-_iY0D0YM:&imgrc=G9RFPoxCg-hQQM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=UBYtWsroFYnL6ATn3re4AQ&q=fara%C5%9F&oq=fara%C5%9F&gs_l=psy-ab.3..0l10.2843.6610.0.6935.14.10.0.0.0.0.172.915.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..8.6.909...0i67k1j0i24k1.0.g1XY0rhHUss#imgrc=lqFESDjfyNAj5M: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=7xctWriDDcaU6AS2oKrQBw&q=toprak+solucan%C4%B1&oq=toprak+solucan%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0l5j0i30k1l2j0i24k1l3.51404.58053.0.58409.30.16.1.6.6.0.295.1770.0j10j1.11.0....0...1c.1.64.psy-ab..12.17.1717...0i67k1.0.ji4Hmu1YwvU#imgrc=hxv65sLJI7KdhM:(10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=uFxKWvfbAsrg6ASp4IWQAw&q=%C3%A7ama%C5%9F%C4%B1r+k%C3%BCre%C4%9Fi&oq=%C3%A7ama%C5%9F%C4%B1r+k%C3%BCre%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3...493641.499442.0.499633.34.18.0.2.2.0.234.1882.0j11j1.13.0....0...1c.1.64.psy-ab..20.9.1211.0..0j0i67k1j0i8i30k1j0i24k1.309.lLMp1Jmw5MU#imgrc=KbrNoKhIUuUftM: (01/01/2018).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=623&tbm=isch&q=eski+el+fenerli&sa=X&ved=0ahUKEwjCg5TGq_zXAhWnIpoKHeTiD0gQhyYIKg#imgrc=0ZWA9BQQzCqIWM: 06/12/2017.

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=623&tbm=isch&q=k%C3%BClek+nedir&sa=X&ved=0ahUKEwiU68OEhJnYAhWHF8AKHey1DQoQhyYIJA#imgrc=H0lMDIe8gL1VRM: (20/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=kIorWrrRM6eE6QS5456wCw&q=karadeniz+sepeti&oq=karadeniz+sepeti&gs_l=psy-ab.3..0.5309.10869.0.11046.26.17.0.4.4.0.240.1971.0j9j3.12.0....0...1c.1.64.psy-ab..10.16.1992...0i5i30k1j0i24k1j0i67k1.0.eooBygoCZpo#imgrc=xjNHNGpIScqjhM. (07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=fi%C5%9Feklik+%C3%A7e%C5%9Fitleri&sa=X&ved=0ahUKEwiN15u6rvzXAhWEYJoKHQ_cA7oQhyYIKg#imgrc=8jc5EJUytW3qeM. (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=1oorWo2UPITB6QSPuI_QCw&q=inek&oq=inek&gs_l=psy-ab.3..0l10.2282.6144.0.7143.13.9.1.0.0.0.187.918.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.7.924...0i67k1.0.IkPFiwpO4Ps#imgrc=h-C_UdwQwA4lrM: (07/10/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=1oorWo2UPITB6QSPuI_QCw&q=%C3%A7ekirge&oq=%C3%A7ekirge&gs_l=psy-ab.3..0l10.1721.9500.0.10414.14.10.0.1.1.0.168.1001.0j7.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.8.1011...0i67k1.0.5mP7Ywf2Au0#imgrc=ffkyOJxSrfh_aM. (08/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=1oorWo2UPITB6QSPuI_QCw&q=ay%C4%B1+yavrusu&oq=ay%C4%B1+y&gs_l=psy-ab.1.1.0l10.1425.5636.0.8554.14.10.1.0.0.0.146.955.0j7.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.8.964...0i67k1.0.HOYkDdUMXFU#imgrc=I7-1jod4nfeNvM. (07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=1oorWo2UPITB6QSPuI_QCw&q=pileki&oq=pileki&gs_l=psy-ab.3..0l10.1412.4185.0.4394.13.10.0.0.0.0.148.952.0j7.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.7.947...0i67k1j0i10k1.0.SoXqH_Sd0D8#imgrc=i3MJRgEmsPgy6M. (07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=1oorWo2UPITB6QSPuI_QCw&q=karadeniz+sepeti&oq=karadeniz+se&gs_l=psy-ab.1.0.0l10.1582.7540.0.9571.19.13.0.3.3.0.237.1585.0j8j2.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.13.1615... 0i67k1.0.v_NrXLuUnF8#imgrc=_P4LFA2dCzjwTM: (06/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=camadan+%C3%A7anta&sa=X&ved=0ahUKEwjy-vG5sfzXAhUkSJoKHVBNDqMQhyYIJA#imgrc=MilpZaw4XNaqoM. (07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=-40rWrKRJaSQ6QTQmrmYCg&q=elektirikli+yay%C4%B1k&oq=elektirikli+yay%C4%B1k&gs_l=psy-ab.3..0i13k1l3.1395.6697.0.7084.23.21.0.0.0.0.269.2864.0j15j2.17.0....0...1c. 1.64.psy-ab..6.17.2854...0j0i67k1j0i10k1.0.99Vxr88ciDQ#imgrc=IkbIyDXIF_XJsM: (07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=-40r WrKRJaSQ6QTQmrmYCg&q=yavru+kertenkele&oq=yavru+kert&gs_l=psy-ab.3.0.0l3j0i30k1j0i24k1l6.1654.6227.0.7673.16.12.0.2.2.0.211.1398.0j8j1.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..5.11.1420...0i67k1j0i10i24k1.0.un1yNEibqkI#imgrc=4i_vXMMVTg-BaM. (07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=jJArWouUHOXI6AS824e4Ag&q=horon&oq=horon&gs_l=psyab.3..0i67k1l2j0j0i67k1j0l6.14735.15287.0.15890.4.3.0.0.0.0.201.329.0j1j1.2.0....0...1c.1.64.psy-ab..2.1.200....0.oC6klMfMios#imgrc=4tGF80pycIFc0M: (06/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=s5ErWoWiAYnBsAeBtqzYAg&q=diken+ora%C4%9F%C4%B1&oq=diken+ora%C4%9F%C4%B1&gs_l=psy-ab.3...2323.3036.0.3425.3.3.0.0.0.0.116.342.0j3.3.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.0.0....0.YxqLeocLRo8#imgrc=lJBvaHpXcYLxLM.: (06/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=85ErWpaYMsXUsAeg56jwCg&q=kapakl%C4%B1+tava&oq=kapakl%C4%B1+tava&gs_l=psy-ab.3..0l8j0i5i30k1l2.7818.11969.0.12314.20.16.0.0.0.0.202.1959.0j11j2.13.0....0...1c.1.64.psy-ab..7.13.1954...0i67k1j0i10i67k1.0.c7L61m0Qnak#imgrc=hTfp2j1_PrFuIM.:(06/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=SJIrWuHdGqP36AT7rq-YAw&q=k%C3%B6pek+yavrusu&oq=k%C3%B6pek+yavrusu&gs_l=psy-ab.3..0l10.43276.47610.0.48023.16.13.0.3.3.0.167.1376.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..3.13.1407...0i67k1.0.KIcZxTmKcH4#imgrc=R9loMAlck9W0YM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=LpMrWtKeDuLA6AT0goL4Cg&q=bitki+filizi&oq=bitki+filizi&gs_l=psy-ab.3..0.48103.48103.0.48958.1.1.0.0.0.0.169.169.0j1.1.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.1.169....0.WD3MOdCpoTE#imgdii=NYg1MIvPMYi7_M:&imgrc=_Mt7EMnMgkHNVM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=YJUrWofxJObB6ATG96mICA&q=di%C5%9Fi+civciv&oq=di%C5%9Fi+civciv&gs_l=psy-ab.3..0j0i8i30k1j0i24k1l2.13567.26943.0.27203.29.21.1.0.0.0.156.2142.0j16.16.0....0...1c.1.64.psy-ab..12.15.1890...0i67k1.0.K1WN2QEA-zE#imgrc=paqj6Djx9abKFM. : (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=gazel+yaprak&sa=X&ved=0ahUKEwjpwoTSuvzXAhWOZpoKHUg9AeoQhyYIJw#imgrc=doiagyVo2zYTVM:.(07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=npcrWun7CY7N6QTI-oTQDg&q=ar%C4%B1+pete%C4%9Fi&oq=ar%C4%B1+pete%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3..0l10.1403.6497.0.6742.14.10.0.3.3.0.154.1094.0j8.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..3.11.1127...0i67k1.0.INoZ7XO1IJU#imgrc=922hig_jfhQmEM.: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=cp0rWpaGB-eE6QSo1oCADg&q=petekli+bal&oq=petekli+bal&gs_l=psy-ab.3..0l2j0i8i30k1j0i24k1l7.180543.185433.0.185725.20.15.0.0.0.0.176.1709.0j12.12.0....0...1c.1.64.psy-ab..8.12.1704...0i67k1.0.X4t_SMCO0bI#imgrc=ranmFAh_s6HxYM.: (06/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=LJ4rWtDqKIbE6ASN66fgDA&q=tahta+ka%C5%9F%C4%B1k&oq=tahta+ka%C5%9F%C4%B1k&gs_l=psy-ab.3..0l10.3457.7541.0.7950.23.15.0.2.2.0.321.1733.0j8j1j1.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.12.1754...0i8i30k1j0i24k1j0i67k1j0i10k1.0.yoUf6E7HVhs#imgdii=uSsHcFdCD1vnQM:&imgrc=eOj1IkwBzb4NdM. (07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=j54rWoLWDuqY6AS724bACg&q=p%C3%BCsk%C3%BCll%C3%BC+bere&oq=p%C3%BCsk%C3%BCll%C3%BC+bere&gs_l=psy-ab.3..0l3j0i8i30k1.63463.68694.0.68788.23.14.0.4.4.0.186.1116.0j8.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.12.1160...0i67k1.0.w9D95RVJtwI#imgrc=kirh9bba4xUnEM.: (07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=j54rWoLWDuqY6AS724bACg&q=a%C4%9Fa%C3%A7kakan&oq=a%C4%9Fa%C3%A7kakan&gs_l=psy-ab.3..0l10.5808.8566.0.8974.19.11.0.3.3.0.241.1167.0j6j1.7.0....0...1c.1.64.psy-ab..10.9.966...0i67k1.0.miECy8TXgso#imgrc=fbd1Mr09qkse8M.: (07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=k58rWr6yLsnm6ATn5SABw&q=kirpi&oq=kirpi&gs_l=psyab.3..0l10.89801.92747.0.92945.14.9.1.1.1.0.329.1112.0j5j0j1.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..6.8.1133....0.sR0kCZV_K9c#imgrc=UJqLvtYoQ9lP1M. (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=2aArWtWGGciY6ASulJKIDQ&q=ah%C5%9Faptabure&oq=ah%C5%9Faptabure&gs_l=psy-ab.3..0i13k1l10.11249.12422.0.12684.5.5.0.0.0.0.158.583.0j4.4.0....0...1c.1.64.psy-ab..1.4.581...0i7i30k1.0.mYVWWDa1WNs#imgrc=dwU0bOKf0w9z-M.: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=5qArWs62K6Wv6ASbqI6oDQ&q=ceviz+i%C3%A7i&oq=ceviz+i%C3%A7i&gs_l=psy-ab.3..0l10.157021.160649.0.160848.19.14.0.0.0.0.159.1381.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..9.10.1379...0i13k1.0.7b_2LUgre1M#imgrc=kMuMQ554Wl_ZrM. (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=5qArWs62K6Wv6ASbqI6oDQ&q=bal+kaba%C4%9F%C4%B1&oq=bal+kaba%C4%9F%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0l5j0i10k1j0l4.4612.11227.0.11565.22.16.1.0.0.0.165.1388.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.11.1396...0i13k1.0.F2KpvuH0fqc#imgdii=iZ1Gd4NL7jGjkM:&imgrc=ywceB3AVuNccwM: (06/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=eri%C5%9Fte+yap%C4%B1m%C4%B1&sa=X&ved=0ahUKEwiw14yQxfzXAhUGIpoKHY31CcwQhyYIJw#imgrc=-p8OUNcz96zVUM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=jaMrWrzpGcnGkgWUtrCYAg&q=kertel&oq=kertel&gs_l=psy-ab.3..0j0i5i10i30k1j0i30k1l2j0i10i24k1j0i24k1j0i10i24k1j0i24k1l2j0i10i24k1.4025.7193.0.7964.15.8.1.1.1.0.166.692.0j5.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..8.6.594...0i67k1.0.yJ_Nnvp93XY#imgrc=FVnjsy161ogMGM: (06/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=lqMrWpWxB9HDkgXs66XIDw&q=sini&oq=sini&gs_l=psy-ab.3..0l10.79500.81429.0.81671.9.7.0.0.0.0.164.658.0j5.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.5.655...0i67k1.0.Mcu2-_Dh-o4#imgrc=08sUjdvhar53GM: (06/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=6KMrWuKMEoLxkwXv4LPYDw&q=burma+tatl%C4%B1s%C4%B1&oq=burma+tatl%C4%B1s%C4%B1&gs_l=psy-ab.3..0l9j0i30k1.41342.44936.0.45310.16.14.0.2.2.0.180.1379.0j10.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..4.12.1399...0i67k1.0.0mvgF5QDuXA#imgrc=pGDG16B3AhnB2M: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=FqQrWrvpF4_TkgXRi6eYBA&q=sacda+m%C4%B1s%C4%B1r+ekme%C4%9Fi&oq=sacda+m%C4%B1s%C4%B1r+ekme%C4%9Fi&gs_l=psy-ab.3..0i24k1.2582.9934.0.10068.30.13.0.10.10.0.160.1297.0j9.9.0....0...1c.1.64.psy-ab..11.19.1358...0j0i67k1j0i30k1j0i10k1.0.Zz3JNzNsD1U#imgrc=KKW4ADViG0y_iM: (06/12/2012).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=nKQrWoS5GojB6QTolJvoCg&q=d%C3%BC%C4%9Fme&oq=d%C3%BC%C4%9Fme&gs_l=psy-ab.3..0l10.43102.45464.0.45767.22.10.0.0.0.0.351.1093.0j3j1j1.5.0....0...1c.1.64.psy-ab..18.4.950...0i24k1j0i67k1.0.vzcpE4EwMWo#imgrc=fw7PP8c4GHFueM: (07/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=ifcrWtTvC8GR6ATy_q5g&q=yuvarlak+f%C4%B1r%C4%B1n&oq=yuvarlak+f%C4%B1r%C4%B1n&gs_l=psy-ab.3..0l2j0i30k1j0i8i30k1j0i24k1l6.10791.17287.0.17781.22.15.0.3.3.0.171.1766.0j12.12.0....0...1c.1.64.psy-ab..7.15.1798...0i67k1.0.iVZSiN4bF_U#imgdii=hXyv6g4SfKBZJM:&imgrc=YRbmC91lvpbl7M: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=KvgrWt7cMYaL6ASEqqvICA&q=ku%C5%9Fak+karadeniz&oq=ku%C5%9Fak+karadeniz&gs_l=psy-ab.3..0.4284.5254.0.5824.3.1.0.2.2.0.160.160.0j1.1.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.3.175....0.K19LmWtkTwQ#imgrc=kO_pPX8_fS16wM: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=KJ Q6Wpb0EMnGkwXmpIO4AQ&q=yaban+mersini&oq=yaban+mersini&gs_l=psy-ab.3..0l2j0i67k1j0l7.114290.119429.0.119623.30.12.0.6.6.0.228.1297.0j6j2.8.0....0...1c.1.64.psy-ab..17.13.1228...0i24k1.0.4lKmTBXA1f0#imgrc=8p2OOVZ9fzhU4M: (20/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&q=karadeniz+pe%C5%9Ftemal&sa=X&ved=0ahUKEwiT7Iy3hZnYAhVCyqQKHaVKBuQQhyYIJA#imgrc=6ne2oRo_2zSc3M: (20/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=oP YsWpWeDszX6QSXz7zACw&q=tahterevalli+ah%C5%9Fap&oq=tahterevalli+ah%C5%9Fap&gs_l=psy-ab.3..0j0i8i30k1.44016.46769.0.47236.6.6.0.0.0.0.153.822.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..0.6.818...0i67k1j0i24k1.0.pYgfA8hBeuM#imgdii=em66NCsxBCruQM:&imgrc=7z-ZN7EFMKb2qM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?q=alaca+tavuk&tbm=isch&tbs=rimg:CWPdg6rdWAe7Ijij8-nrENxUxT2LgdSR40poI39y8FanAPK8Ki-4oyhNOa-fn3h0JQ46peq-E0yvpj7OH_1Co0qPkLSoSCaPz6esQ3FTFERUNZ-vfGqC9KhIJPYuB1JHjSmgR0kCeMKNCvPYqEgkjf3LwVqcA8hENxNmA5uy2BCoSCbwqL7ijKE05ESDQSfDayNfKKhIJr5-feHQlDjoR4JsX-0UnYAUqEgml6r4TTK-mPhFeNkCQWvbolCoSCc4f9w7So-QtEUa3XYm5Y4UI&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwiEuem9t_zXAhVH6KQKHXmZDjkQ9C8IHw&biw=1366&bih=662&dpr=1#imgrc=EK8jrMGryjc5nM.: (09/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?q=k%C4%B1rm%C4%B1z%C4%B1+bitkili+a%C4%9Fa%C3%A7&tbm=isch&tbs=rimg:CVN7yb0DKx18IjhcL4dA1QHNBbHIx6urvwtddpbJnio6GqinJU7-xFrmnNOEPQ_1135T6POdJBtKPBkvX5lwotL2axioSCVwvh0DVAc0FEXhGiZmxFVQDKhIJscjHq6u_1C10RxyDS7_1lOVRIqEgl2lsmeKjoaqBFwjA3etfmcRSoSCaclTv7EWuacEbp_11b6UMfLgKhIJ04Q9D_1XflPoRJjh5Re6C6PUqEgk850kG0o8GSxHir3yMr99v8yoSCdfmXCi0vZrGEXwvme6hUBEn&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwiu9ejgkrfYAhUJ46QKHZ4DArMQ9C8IHg&biw=1366&bih=662&dpr=1#imgrc=U3vJvQMrHXyFkM:(01/01/2018).

URL, https://www.google.com.tr/search?q=kuru+m%C4%B1s%C4%B1r&tbm=isch&tbs=rimg:CR4-Lzq8DN_10Ijh6L7lLtuRHYuwZiMfURSUIF6vNAtS86XBJ9DvIFha-2mne1mOQJ841s7I4 VZCb4f240K95FKWXXSoSCXovuUu25EdiEVqe61R884jbKhIJ7BmIx9RFJQgRWAfW 4IsDRkwqEgkXq80C1LzpcBHhpTQr4Y4bEyoSCUn0O8gWFr7aEarF8sT0zdW5KhIJad7WY5AnzjURKVsQVWR6338qEgmzsjhVkJvh_1RFanutUfPOI2yoSCbjQr3kUpZddEVugL-qT1WxQ&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwiO-47Qp__XAhWBVhQKHSbuAuEQ9C8IHw&biw=1366&bih=662&dpr=1#imgrc=7BmIx9RFJQiUkM: (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?q=m%C4%B1s%C4%B1r+k%C4%B1rmas%C4%B1&tbm=isch&tbs=rimg:CSepg9wo_1m0-IjhAb_1Cc4zLEQGI6BMT957HTCjf03raDxh3olbzWErIOfptutewLDYtzeYGJvhYjQpoMbc5xKEETSyoSCUBv8JzjMsRAESyujaAKZb_1hKhIJYjoExP3nsdMR-4SzR-8G_1W4qEgkKN_1TetoPGHRE1J20MoJLvSyoSCeiVvNYSsg5-ETPlxcFFLDf7KhIJm2617AsNi3MRlhK5_1ZynDXMqEgl5gYm-FiNCmhENXENTk-VNECoSCQxtznEoQRNLEbA2ywSGwKRp&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwjHzoP6pf_XAhXCUhQKHZzCDdIQ9C8IHw&biw=1366&bih=662&dpr=1#imgrc=1pEETapJEcdoUM : (10/12/2017).

URL, https://www.google.com.tr/search?q=tomara+yapra%C4%9F%C4%B1&dcr=0&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwihjJuq2K_YAhVBQZoKHQNWD3AQ_AUICigB&biw=1366&bih=662#imgrc=sOh6k9XxUOtOYM: (10/12/2017).

URL,https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&ei=CwosWte9EIPC6QS786LoCA&q=d%C3%B6ngel&oq=d%C3%B6ngel&gs_l=psy-ab.3..0l10.109294. 113324.0.113841.9.8.0.1.1.0.161.864.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..2.7.873...0i67k1.0. Pw0sWRiqU_c#imgrc=mXgmxpszqlWP2M: (09/12/2017).

URL,https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=2BEtWqz5OsO56ATS5onADw&q=sat%C4%B1r&oq=sat%C4%B1r&gs_l=psy-ab.3..0l10.3370.6357.0.6900.9.8.0.0.0.0.163.836.0j6.6.0....0...1c.1.64.psy-ab..3.6.833...0i67k1.0.Mm_YgtZ94f0#imgrc=KEjHeSkifu65_M: (10/12/2017).

URL,https://www.google.com.tr/search?dcr=0&biw=1366&bih=662&tbm=isch&sa=1&ei=EME_WpPoNorP6ATC0YOYCQ&q=mutfak+hunisi&oq=mutfak+hunisi&gs_l=psy-ab.3..0.9018.14664.0.14900.28.15.0.4.4.0.507.2485.0j5j2j1j1j1.10.0....0...1c.1.64.psy-ab..15.13.2029...0i67k1.0.4EaFsK0JMJs#imgrc=qBqWhJMPR4vrGM: (24/12/2017).

KAYNAK KİŞİLER

Adı Soyadı	Yaşı	Eğitim Durumu	Köyü
Afitap ZAMAN	53	İlkokul	Büyükmahalle
Ahmet KARACA	39	Lise	Yenimahalle
Ali ÖZTÜRK	50	İlkokul	Melikşah
Asiye BAYRAK	56	-	Melikşah
Asiye KARAGÜZEL	80	-	Karaağaç
Ayşe ÖZTÜRK	48	İlkokul	Melikşah
Emine ZAMAN	78	-	Büyükmahalle
Fadime ARSLAN	65	-	Yenimahalle
Fadime ÇAVDAR	73	-	Kaleönü
Fadime KARAGÜZEL	60	-	Karaağaç
Fadime ÖMÜR	70	-	Yenimahalle
Fatma KÜÇÜK	55	-	Karşular
Gülferah GÜNAYDIN	56	-	Yenimahalle
Gülizar LERMİ	57	-	Büyükmahalle
Halim ÖZTÜRK	57	Lise	Melikşah
Hanım ÖMÜR	74	-	Yenimahalle
Hayriye ARSLAN	52	Lise	Yenimahalle
Kader ZAMAN	25	Üniversite	Büyükmahalle
Keziban BAYRAK	56	-	Ortamahalle
Mehmet ZAMAN	80	İlkokul	Büyükmahalle
Muazzez KARAGÜZEL	50	İlkokul	Karaağaç
Murat BAYRAK	61	Lise	Ortamahalle
Namık ZAMAN	53	Lise	Büyükmahalle
Nazire CORA	73	-	Karşular
Nazlı CORA	51	İlkokul	Karşular
Penbe BAYRAK	77	-	Ortamahalle
Refik ÖMÜR	72	-	Yenimahalle
Salih KARACA	86	İlkokul	Yenimahalle
Serhat BAYRAK	49	İlkokul	Büyükmahalle
Songül KARACA	47	Lise	Yenimahalle
Şuaip GÜNAYDIN	56	İlkokul	Yenimahalle
Ufaket BARUTÇU	71	-	Yenimahalle
Vehbi ARSLAN	55	Lise	Yenimahalle
Yasemin YILMAZ	25	Üniversite	Büyükmahalle
Zeliha ŞİŞMAN	31	Üniversite	Yenimahalle

ÖZGEÇMİŞ

Meligül GÜNAYDIN, 26. 07. 1992 tarihinde Trabzon İli Tonya İlçesi'nde doğdu. 2003 yılında Yenimahalle İlkokulu'nu; 2006 yılında Şehit Ayhan Güner Ortaokulu'nu; 2010 yılında Tonya Anadolu Lisesi'ni; 2014 yılında da Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 2014 yılında Karadeniz Teknik Üniversiresi Sosyal Bilimler Esntitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Tezli Yüksek Lisans Programı'na başladı. Bir yıl Yabancı Diller Yüksek Okulunda İngilizce hazırlık okudu. 2015 yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nden Pedagojik Formasyon eğitimi aldı. Şubat 2016'da Rize'ye Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandı ve halen Rize'de görev yapmaktadır.

GÜNAYDIN, bekar olup, İngilizce bilmektedir.